

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Tractatvs De Sacramentis In Genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](#)

T R A C T A T V S
D E
S A C R A M E N T I S
I N G E N E R E.

D I S P U T A T I O P R I M A.

De natura & essentia Sacramenti.

D I F F I C V L T A S P R I M A.

Vtrum usus nominis SACRAMENTVM, qui est
apud Catholicos, sit rectus.

ERETICI nostri temporo-
ris Catholicos irrident,
quia nomine *Sacra-
mentum* vntur pro signo san-
ctitatis & gratiae; quia
significatio haec est noua,
& minimè in Scriptura re-
pertum.

Catholici tamen nomine *Sacramentum* pro
signo sanctitatis recte vntur; quia nomen *Sacra-
mentum*, quod in Scriptura accipitur pro signo
rei occultæ, præfertim sacræ, ut Daniel. 2. & ad Ephes. 5. aptè accommodant ad significandam
rem significantem gratiam & sanctitatem quæ est
occulta & sacra. Quod autem nouiter accom-
modent nomen *Sacramentum* ad gratiam & san-
ctitatem significandam, non est irratione, sed lau-
de dignum; quia res ipsa per illud significata,
nempe res significans sanctitatem & gratiam,
etiam fuit à Deo nouiter ad id instituta.

Tertul.
Cyp.
Ladant.
Hieron.
August.
Vidi. Pap.
Anast.
Nicolaus.
Cone. Lat.
Constant.
Florentiu.
Trident.

Nomine autem *Sacramentum* in dicta acceptio-
ne Catholicorum vntur Tertullianus lib. de
Præscriptionibus aduersus hæreticos, cap. 16. Cy-
prianus lib. 3. Epistola 43. Laetanius lib. 4. Di-
uinarum institutionum, cap. 17. Hieronymus in
cap. 44. Ezech. Augustinus Epist. 118. Victor Pa-
pa Epist. 2. Anastasius II. Epist. ad Anast. cap. 8.
Nicolaus I. in suis Rescriptis, tit. 11. cap. 5. &
Concilium Lateranense sub Innocentio III. &
Constantinense, & Florentinum, & Tridentinum.

stantia definitionem tribuit: & ratione videtur
probari, quia Sacramentum non est unum per
se, sed per accidens ex pluribus aggregatum.

Scotus vero in 4. distinc. 1. quæst. 2. Vasquez Scotus,
disput. 128. & communiter Theologi, existimant Vasquez.
Sacramentum definiri posse; & merito, qui
quamvis Sacramentum coalefcet in trinitate ex re-
bus diuersorum prædicamentorum, nempe ex si-
gnificatione Sacramentali, & ex re materiali, cui
conuenit dicta significatio (sicut nomen ex voce
& significacione) est tamen vere unum ex illis
coalescens, quia coalescit ex illis tamquam ex
potentia & ex actu coniunctis & unitis: ac proin-
de definiti potest per unum genus, eadem pro-
portione unum, qua Sacramentum ipsum; & per
vnam differentiam, sicut definiri potest, & de fa-
cto definitur nomen ab Aristotele 1. de Interpretatione cap. 2.

Quod vero Sacramentum non sit unum om-
nino per se, sed aliquo modo per accidens ex plu-
ribus verè vniuersi aggregatum, non obstat ut defini-
tio possit, cum si unum vera vnione eorum ex
quibus coalescit, (ut album ex corpore & ex al-
bedine) & non sola temporis continuazione, ut
bellum; neque sola loco coniunctione, ut cumu-
lus lapidum; qua ex defectu vnionis eorum ex
quibus coalescunt, non possunt aptè definiti.

Aristoteles autem ubi supra, dum ait soli
substantia conuenire definitionem, tantum in-
telligit primariè; sicut ipsi soli primariè conuenit
esse ens, quia accidentia sunt entis entia.

D I F F I C V L T A S II.

Vtrum Sacramentum definiri posse.

O Cham & Aliacensis in 4. quæst. 1. & Ga-
briel dist. 31. q. 1. art. 3. existimant, Sacra-
mentum definiri non posse; quibus fauere vide-
tur Aristoteles 7. Metaph. cap. 4. dum soli sub-

D I F F I C V L T A S III.

Quid sit Sacramentum.

S acramentum variè à Catholicis definitur, Magister.
quia in primis Magister in 4. dist. 1. definitil-
lud, quod sit, Inuisibilis gratia visibilis forma,

A 3 eius.

6 DISP. I. De Sacram. in genere. DIFFIC. III. & IV.

cuidem gratia similitudinem gerens, & causa existens. Dicitur visibilis, id est, sensibilis, sumpta denominatione à visu, quia est sensus omnium principalissimus.

Hag. Vit.

Secundò, Hugo de S. Victore lib. 1. de Sacramentis, part. 9. c. 2. definit Sacramentum, quod sit *Corporale vel materiale elementum, foris sensibiliter propositum, ex similitudine representans, ex institutione significans, & ex sanctificatione continens aliquam inuisibilem & specialem gratiam.*

S. Thom.

Tertiò, S. Thomas quæst. 60. artic. 2. definit Sacramentum, quod sit, *Signum rei sacrae sanctificantis nos: subintelligit formaliter.*

Catechis.

Pij V.

Quarto, Theologi Catechismi Pij V. definunt Sacramentum, quod sit, *Res sensibus subiecta, quæ ex Dei constitutione, sanctitas & iustitia tum significanda tum efficienda vim habet.*

Tandem quintò Sacramentum definiri potest, & à non paucis definitur, quod sit, *Signum sensibile sanctitatis.* Definitio hæc, quoad rem attinet, conuenit cum definitionibus prædictis: & nobis maximè probatur, quia clarus quām illæ explicat naturam Sacramenti in genere, quia illæ alia, vel relinquunt aliquid, quod obscurè subintelligitur; vel continent aliquid, quod ad rationem Sacramenti est minimè necessarium.

In hac ergo definitione *signum* (quod intelligitur verum indefectibiliter, seu infallibiliter, quantum est ex parte ipsius, nisi ex parte sufficiens ponatur obex) est genus, aut ponitur prægenere: & in ea additur *sensibile*, quia etiam si possint à Deo instituta Sacraenta in actu aliquo interno spirituali, medio quo gratia significetur ipsi habenti eum actum, quia ex eo actu spirituali sic instituto posset illum habens excitari ad deueniendum in notitiam sanctitatis aut gratiae, quæ ex institutione Dei danda esset; nihilominus Sacraenta de facto institutis, de quorum natura communis loquimur, conuenit necessario esse sensibilia, & ratio sensibilis pertinens intrinsecè ad illud materiale adæquatum Sacramenti, cui inest significatio Sacramentalis illi proueniens ex institutione Christi, quia Christus de facto res sensibiles in Sacraenta instituit.

Et quamevis nulla res sensibilis, neque verbum aliquod sensibile possit esse signum sanctitatis indefectibiliter verum (eo modo quo conuenit Sacraenta) nisi ex institutione Dei, vt patet, quamvis in rebus institutis à Christo ad significandam sanctitatem fit proportio aliqua naturalis ad id, (& in verbis ab ipso inititus sit significatio aliqua sanctitatis, illis ex humana institutione proueniens) nihilominus institutio Dei non exprimitur, imò neque subintelligitur in dicta quinta definitione nobis maximè probata: quia diuina institutio non pertinet intrinsecè ad significacionem sanctitatis, quia tantum est quasi causa efficiens, aut forma extirpata, ex qua rei sensibili & verbo sensibili aduenit Sacramentalis significatio vera sanctitatis: & quia consecratio, quæ inest verbis & rebus à Christo institutis in Sacraenta, nihil aliud est quām ipsa Sacramentalis significatio sanctitatis, ideo in ea quinta definitione non fit mentio consecrationis sub nomine consecrationis, quia re ipsa exprimitur nomine signi.

In dicta autem quinta definitione particula *sanctitatis*, aut respectus signi sensibilis ad sanctitatem, ponitur pro differentia; quia signum sensibile per respectum & ordinem ad sanctitatem contrahitur ad esse Sacramenti, & distinguuntur ab aliis signis sensibilibus, quæ non sunt propriæ Sacramenta.

DIFFICULTAS IV.

Quenam sit sanctitas quam Sacramentum significat, & cuius significatione constituitur.

SVpponimus, sanctitatem esse duplē, alteram internam animæ & coram Deo, qua efficiemur iusti, & Deo amici, & heredes ipsius; alteram non simpliciter sanctitatem, sed tantum secundum quid, qualis est remotio alicuius impedimentis ad cultum diuinum, & etiam exterior consecratio seu dedicatio ad illum, qualis erat sanctitas legalis, quæ pluribus Sacramentis veteris legis conferbatur, & qualis in noua lege est absolutio ab excommunicatione, & prima tonsura, & professio solemnis, & consecratio Abbatis.

Hoc ergo supposito, difficultas est, Cuius sanctitatis, ex his duabus, significatione constituantur Sacraenta.

Canus Relectione de Sacraenta in genere, *Canus.* par. 1. ad finem, & Bellarmine de Sacraenta, *Bellar.* cap. 12. existimant, Sacraenta in communi constitui significatione sanctitatis in communi, prout abstrahit à sanctitate interna & simpliciter, & à sanctitate externa & secundum quid; quia de ratione Sacraenta in communi est, quod sit signum practicum seu factuum eius quod significat, Sacraenta autem veteris legis efficiebant sanctitatem externam & legalem, & Sacraenta nouæ legis sanctitatem internam & coram Deo, & tam vetera quam noua significabant id quod efficiebant: ergo ratio Sacraenta, quæ est communis Sacraenta veteribus & nouis, sita est in significatione sanctitatis in communi, abstrahens ab interna & externa.

S. Thomas vero quæst. 60. artic. 1. & 2. *Vaf.* *S. Thomas.* que disput. 128. cap. 5. & communiter Theologi docent, rationem Sacraenta in genere, seu in communi, sitam esse in significatione sanctitatis internæ & coram Deo, non sanctitatem externæ, neque sanctitatis in communi. Quod statim indicat Augustinus 19. contra Faustum *Augst.* cap. 16. dum ad finem, de Sacraenta nouis ait, per ea significari donum spirituale aeternum; & antea dixerat, eamdem rem per Sacraenta quæ deferunt, (id est, vetera) significari ac per noua: & Eugenius IV. in suo Decreto fidei, *Eugen. IV.* habitu in Concilio Florentino post uitam selectionem, & approbat ab ipso Concilio, dum supposit, antiquis Sacraenta & nouis commune esse significare gratiam seu sanctitatem internam, & inter se diffire, quia noua illam significant & cauunt, antiqua, vero tantum illam dandam esse per Christum figurabant, id est significabant.

Et id ratione probatur: quia Sacraenta, quod in Scriptura accipitur pro signo rei occultar,

cultæ, præsertim sacræ, aptè etiam in stricta acceptione accommodatum tuit signo gratiæ internæ simpliciter sanctificantis, ut diximus Difficulare 1. sanctitas autem externa & legalis neque est occulta, quia est externa & legalis, neque simpliciter sanctificans; ergo ratio Sacramenti in communī stricte accepti, de quo nunc loquimur, non consistit in significacione sanctitatis externæ, neque sanctitatis in communī, sed tantum sanctitatis internæ & simpliciter. Et confirmatur: quia si significatio sanctitatis externæ, aut in communī, adhuc practica & factu illius, sufficeret ad rationem Sacramenti strictè sumpti, verè in hac noua lege gratiæ, præter septem Sacraenta gratiam conferentia, essent admittenda plura alia strictè Sacraenta veteribus similia, ut prima tonsura, consecratio Abbatis, profilio solemnis in Religione, absolutio ab excommunicatione; quia hæc omnia significant & conferunt sanctitatem quamdam externam, imò eam significant & conferunt infallibiliter, quamvis canon non significant & conferant ex institutione Dei, quia ad sanctitatem externam infallibiliter significandam & conferendam sufficit institutio Ecclesiæ; quia sanctitas hæc ab Ecclesiæ conferitur ex plius institutione (excepta absolutione ab excommunicatione, que dimanat ex institutione diuina) & diuina institutione ex eo tantum est necessaria ad rationem Sacramenti; quia ad hanc requiritur vera & infallibilis significatio sanctitatis internæ; ad hanc autem significacionem requiritur diuina institutione, quia sanctitas interna ex solius Dei institutione significari & conferri potest.

DIFFICULTAS V.

Vtrum ad rationem Sacramenti requiriatur, quod sit signum practicum & factuum sanctitatis.

Canus.
Bellarmine.
Suarez.
Ægidius.
Reginaldus.

Canus & Bellarminus vbi suprà, Suarez disp. 1. Egidius quest. 60. art. 2. dub. 1. & Reginaldus lib. 26. cap. 1. partem affirmatiuam tuentur. Primo, quia in Scriptura, quando sermo est de Sacramentis strictè sumptis, raro dicuntur significare, & frequenter dicuntur conseruare, sanctificare, aut initiare, vt patet Exodi 28. & Leuitici 8. & de Baptismo ad Tit. 3. dicitur, quod si lauacrum regenerationis; ergo Sacramento non solum conuenit significare, sed etiam facere. Secundo, quia si ad rationem Sacramenti sufficeret esse signum sanctitatis, non factuum illius, matrimonium Adami in statu innocentiae fuisset strictè Sacramentum, quia significabat mysterium Incarnationis, & gratiam per Christum dandam: imò etiam eis manna, quia significabat Eucharistiam, & gratiam dandam per ipsam: & transitus Maris rubri, quia significabat Baptismum, & gratiam dandam per ipsum.

Auctores tamen huius sententiae eam diuersimode defendunt, quia Canus, Bellarminus & Reginaldus existimant, ad rationem Sacramenti requiri, quod sit factuum eiusdem sanctitatis cuius est signum; Suarez vero & Ægidius existi-

mant, ad rationem Sacramenti requiri quod sit signum gratiæ, & sufficere quod sit factuum sanctitatis legalis.

S. Thomas vero quest. 60. art. 1. Sotus in 3. dist. 1. q. 1. art. 2. Vasquez disput. 128. cap. 1. & Ochagavia quest. 3. docent, & meritò, ad rationem Sacramenti strictè sumpti sufficere quod sit signum nudum sanctitatis & gratiæ, absque eo quod sit factuum eiusdem, neque alterius: quod indicat Eugenius IV. in suo Decreto, dum

Eugen. IV.

s. Thomas,
Vasquez,
Sotus.
Ochag.

affirmanterat inter Sacraenta veteris legis & nouæ, ait in eo différre, quod Sacraenta veteris legis non causabant gratiam, sed tantum illam dandam esse per passionem Christi figurabant; Sacraenta vero nouæ legis illam continent & conferunt. Vbi supponit, ad rationem Sacramenti sufficere, significare sanctitatem, aut de præsenti collatam, aut postea conferendam, & non esse necessarium conferre sanctitatem aliquam, cum rationem genericam Sacramenti in veteribus, & eorum differentiam à nouis, inuenierit in eo tantum, quod significabant seu figurabant gratiam conferendam, quamvis non ab ipsis.

Et ratione probatur: quia eo ipso, quod aliquando Sacramentum significat gratiam sanctificantem, absque eo quod aliquid efficiat, est specialiter Sacramentum distinctum ab omnibus alijs rebus, & mysterijs significantibus alias res sacras distinctas à gratia & sanctitate sanctificante; ergo ad rationem Sacramenti specialiter & strictè sumpti, sufficit nudè significare gratiam, & non est necessarium eam aut aliud efficiere.

Quod autem in Scripturâ Sacraenta strictè sumptis frequenter tribuatur quod aliquid efficiant, non conuincit, id requiri ad rationem Sacramenti; quia Scriptura non definit Sacraenta, sed narrat quid efficiant, quamvis efficiere non requiratur ad rationem Sacramenti. Et ex eo, quod ad rationem Sacramenti sufficere significare gratiam sanctificantem, non fit, ea, quæ ab aduersarijs enumerantur, esse Sacraenta strictè & specialiter sumpta, quia nullum eorum significabat gratiam sanctificantem esse conferendam, etiam si aliqua eorum ob sui naturalem analogiam & proportionem fuerint umbra, & figura, & aliqualis representatio gratiæ: vt transitus Maris rubri, quamvis fuerit umbra & figura Baptismi, & gratiæ seu ablutionis interioris per Baptismum dandæ; & elus manna, quamvis fuerit umbra Eucharistæ, & gratiæ seu refectionis interioris per illam dandæ; & matrimonium Adami in statu innocentiae, quamvis fuerit umbra & figura incarnationis, & gratiæ seu unioris interioris per Christum dandæ; nullum tamen eorum fuit strictè Sacramentum, quia nullum eorum significabat gratiam conferri, neque conferendam esse, quia non fuerunt à Deo ad id instituta. ex cuius defetu, multa alia non fuerunt strictè Sacraenta, quamvis fuerint figura & aliquales representationes gratiæ sanctificantis, vt serpens æneus, & aqua de petra illa fluens.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum ad rationem Sacramenti requiriatur, quod sit signum demonstrativum sanctitatis praesentis.

*Canus.
Bellar.
Valent.
Seb. Per.*

Canus, & Bellarminus ubi supra, Valentia dicitur. 3. quest. 1. punct. 1. & Sebastianus Perez Episcopus Oxomensis, quest. 60. num. 8. docent, ad rationem Sacramenti requiri, quod sit signum demonstrativum sanctitatis praesentis, que in ipso visu Sacramenti conferatur; & non sufficere quod sit signum prognosticum futurae (quamvis Canus & Bellarminus nomine sanctitatis intelligent sanctitatem in communi, prout abstrahentes à sanctitate interiori, & à sanctitate legali; Valentia & Episcopus Oxomensis sanctitatem interiori;) quia significatio prognostica sanctitatis futurae, & dandae, etiam conueniebat Sacrificiis veteris legis, quia ex diuina institutione significabant Sacrificium cruentum Christi, cuius erant figura & aliqualis repreformatio naturalis, & etiam fructum dandum per illud, & tamen non erant stricte & absolute Sacra menta: ergo ad rationem Sacramenti non sufficit significatio prognostica sanctitatis futurae, sed necessaria est significatio demonstrativa sanctitatis praesentis.

*Sotus.
Vazq.*

Sotus vero in 4. distinct. 1. quest. 1. artic. 2. & Vazquez disputat. 128. cap. 5. docent, & merito, ad rationem Sacramenti sufficere, quod sit signum prognosticum gratiae postea danda, quod supponit Eugenius IV. in suo Decreto, dum Sacramentis veteris legis (que supponit fuisse absolute Sacra menta) tantum attribui, quod significabat gratiam per passionem Christi, tamquam sufficiens ut essent Sacra menta. Et ratione probatur; quia eo ipso, quod aliquod signum sit prognosticum infallibilem sanctitatis futurae, est speciale signum & sanctitatis sanctificantis, siue ipsum subiectum cui applicatur signum illud, siue alterum subiectum, ergo est specialiter & stricte Sacra mentum.

Quod autem significatio prognostica gracie futurae conenerit Sacrificiis veteris legis, non obstat: quia etiam erant stricte Sacra menta, vt dicimus Disputatione 11. Difficult. 111. quamvis non in quantum Sacrificia; quia erant Sacrificia, quatenus ipsis recognoscetatur Deus auctor vita & mortis: erant vero Sacra menta, quatenus verè & infallibiliter, quantum est ex parte ipsorum (quia ex Dei institutione) significabant gratiam dandam per Sacrificium cruentum, seu passionem Christi, cuius erant figura & umbra naturaliter.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum significatio sanctitatis in Sacra mentis sit realis, vel rationis.

Conueniunt Doctores, significationem Sacra mentalem sanctitatis non esse entitatem aliquam realem in se intrinsecam, sed tantum esse quid extrinsecum in se (extrinseca videlicet

cet relatio ad sanctitatem) quia ex institutione diuina, ex qua dicta significatio conuenit Sacra mentis, nihil potest illis intrinsecum conuenire, sicut neque vocibus ex institutione hominum.

Est tamen difficultas, An dicta significatio, seu relatio extrinseca ad sanctitatem, sit realis ante conceptionem intellectus, an tantum sit ratio nis, tantum obiectum existens in intellectu.

Palacios in 4. dist. 1. disp. 1. Suarez disput. 1. Palacios. lect. 3. & Aggidius q. 60. art. 2. n. 14. docent esse *realem*; quia Sacra mentum, institutione diuina semel facta, verè, nullo intellectu considerante, significare sanctitatem, sicut paries verè à parte rei videtur, ergo.

Scotus vero in 4. distinct. 1. q. 2. Sotus q. 1. *Scotus.* art. 1. & Vazquez disput. 128. cap. 4. docent, *Sotus.* tantum esse rationis, ab intellectu formatam; & Vazquez merito: quia ex institutione diuina extrinseca materia & formæ Sacra menti, nihil illis à parte rei seu reale conuenire potest; quia intelligi nequit, à parte rei esse aliquid reale in se pure extrinsecum, pullulans ex aliquo ex se intrinseco ab intrinseco distinctum à parte rei, sed tantum est quid formatum ab intellectu, presupposita institutione Dei quasi fundamento: sicut intelligi nequit, visum esse in pariete, esse in se aliquid purè extrinsecum reale, conueniens à parte rei parti ti à visione existente in visu, ex ipsa visione oriens & pullulans, sed tantum esse quid formatum ab intellectu, presupposita visione in visu tamquam fundamento: quando enim paries vide tur, tantum est à parte rei paries, & visio, & non aliud extrinsecum.

Vnde, sicut paries à parte rei non est formaliter visus ab aliquo tamquam à forma ipsi parieti intrinseca, quia tantum est visus obiectum, & quasi fundamentaliter à visione, tamquam ab actu, verstante extrinsecè circa ipsum paritem, & quasi à fundamento; ita etiam materiale ad aquatum Sacra menti, cui conuenit significatio Sacra mentalis, est significans sanctitatem à parte rei, non formaliter ab aliquo tamquam à forma sibi intrinseca, sed tantum fundamentaliter ab institutione diuina tamquam à forma sibi extrinseca, & quasi à fundamento: dicitur autem formaliter significans à significacione formata, & concepta ab intellectu, quasi à forma intrinseca, sicut paries dicitur formaliter visus ab extrinseca denominatione, seu relatione visus ad visionem, formata ab intellectu.

DIFFICULTAS VIII.

Vtrum Sacra mentum uniuocè conueniat nouis & veteribus.

Non pauci neque indocti existinant, Sacra mentum analogicè, & non uniuocè conuenire nouis & veteribus Sacra mentis (quod etiam in hac Academia Complutensi docuit Doctor Tena Episcopus Tortosæ) quia Sacra menta noua significant gratiam ut conferendam a se ipsis, vetera vero ut conferendam ab alio; ergo significare Sacra menta, seu significatio Sacra mentalis, qua ut forma totali constitutur Sacra mentum, analogicè conuenit utriusque, sicut

DISP. I. De Sacram. in genere. DIFFIC. VIII. IX. & X. 9

sicut esse seu ens conuenit analogie Deo & creaturis, ex eo quod Deus sit ens a se, & creatura sunt entia ab alio.

Bellarmino verò lib. 1. cap. 12. Vasquez disputat. 128. c. 5. Suarez disput. 1. sect. 2. & Agidius quæst. 60. art. 4. dub. 2. existimant, Sacramentum vniuersale conuenire Sacramentis nouis & veteribus; & merito: quia significare, seu significatio gratia, quia ut forma totali constituitur Sacramentum, vniuersale conuenit utriusque, quia ex una parte res significata, nempe gratia, est eadem, quamvis Sacramenta nostra cum significant ut præsentem, & vetera ut futuram; & ex altera parte ipsum significare est eiusdem rationis & speciei.

Ad rationem ergo pro aduersariis adductam, concedimus, ens analogie analogia attributionis conuenire Deo & creaturis, quia Deus est ens a se, & creature sunt entia ab ipso Deo; negamus tamen, Sacramentum analogie conuenire nouis & veteribus, quamvis noua significant gratiam causandam a se ipsis, & vetera ab alio: quia Deus, ex eo quod est ens a se, est ens simpliciter, & infinitum, & per essentiam; creature verò, ex eo quod sunt entia ab ipso Deo, sunt entia per participationem, & imitationem ad Deum infinitum ens, ac proinde per attributionem ad ipsum: Sacramenta verò noua, ex eo quod sunt signa gratiae causandæ ab ipsis, non habent quod sunt signa per essentiam, & infinita simpliciter; Sacramenta verò vetera, quamvis sunt signa gratiae causandæ ab aliis, adhuc a Sacramentis nouis, non sunt signa per participationem, & imitationem, & attributionem ad noua.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum omnia Sacra menta nouæ legis perficiantur rebus & verbis.

Conuenient Doctores, quinque Sacramenta, nempe Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Extremam Unctionem, & Ordinem, perfici rebus & verbis, quod est notissimum.

Est tamen difficultas, an etiam Sacra menta Pœnitentia & Matrimonij perficiantur rebus & verbis.

Durandus in 4. dist. 1. quæst. 3. num. 8. partem negatiuam tuetur: quia Sacramentum Pœnitentia perficitur solis verbis; nempe verbis pœnitentis, & verbis Sacerdotis absoluientis, absque rebus; & Sacramentum Matrimonij regulariter fit solis verbis utriusque contrahentis, & aliquando solis nutibus, absque verbis, loco corum.

Eugen. IV. Reliqui tamen Theologi partem affirmatiuam merito tradunt: quod exprefuit Eugenius IV. in suo Decreto fidei, ubi postquam omni septem Sacra menta enumerauit, ait: *Hec omnia Sacra menta tribus perficiuntur; rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & personâ munifici.* ubi loquitur de rebus & verbis propriè & strictè, quia paulò post, dum instituit fermone de Matrimonio, ait hoc regulariter fieri per verba; quod addit, quia aliquando fit nutibus. Per verba ergo intelligit propriè & strictè verba, prout distinguuntur.

tur à quocumque, quod etiam possit gerere vicem verborum, ac proinde per res etiam intelligit propriè & strictè res.

Et ratione probatur: quia Sacramentum Pœnitentia non tantum perficitur verbis pœnitentis & absoluientis, sed etiam perficitur dolore pœnitentis, qui verè est res; immo confessio pœnitentis aliquando fit nutibus, & non verbis; & semper, etiam quando fit verbis, versatur circa peccata, quæ sunt res, saltem quoad id quod habent à voluntate, & sunt materia remota Sacra menti Pœnitentia; quibus omnibus accedit satisfactio, quia pœnitentia integraliter perficitur, & est res saltem quoad id quod haberet voluntate. Et id etiam Matrimonio conuenire, facile ostendi potest: quia in primis perficitur rebus, cum in ea corpora contrahentium, & corporum traditiones & acceptationes, sunt materia circa quam, sicut alias res, & earum traditiones & acceptationes in aliis contractibus: immo aliquando perficitur nutibus absque verbis, quod non contradic Eugenio I V. in dicto Decreto generaliter dicenti, omnia Sacra menta perfici rebus & verbis, quia id potest restringit, addendo, Matrimonium (id est vinculum Matrimonij) regulariter effici per consensum verbis expressum: quod ad didit, quia aliquando efficitur per consentum nutibus, absque verbis, expressum. Vnde id, quod ante dixit, omnia Sacra menta perfici rebus & verbis, verum est regulariter, non quia in aliis Sacra mentis à Matrimonio non semper contingat, sed quia in Matrimonio non semper contingit: & ideo quando dixit Eugenius, omnia Sacra menta perfici rebus & verbis, non ad didit illam particulam regulariter, ne existimatetur eam particulam etiam habere locum in aliis Sacra mentis, sed postea tantum, quando loquebatur de Matrimonio.

DIFFICULTAS X.

Vtrum Sacra menta nouæ perficiantur rebus tamquam materia, & verbis tamquam forma.

Conuenient Doctores, Sacra menta noua perfici rebus tamquam materia, & verbis tamquam forma, ut expressit Eugenius I V. in suo Eugen. IV.

Decreto fidei: res autem dicuntur materia, & verba dicuntur forma in omnibus Sacra mentis; in aliis, quia assimilantur materia & forma, & in aliis, quia verè sunt materia & forma. Assimilantur autem res materia, & verba forma, in illis Sacra mentis ad quæ res & verba intrinsecè pertinent, ut in quinque Sacra mentis, excepto Matrimonio, & etiam Eucharistia: & assimilantur in eo, quod res ob analogiam plura significantes determinantur per verba, quibus coniunguntur, ut simul cum illis significent effectum Sacra mentem, & non animam rem, ut videre est in infusione aquæ, ob varias qualitates aquæ, humiditatem videlicet & frigiditatem, ex se significante lotionem & refrigerationem mysticas, quæ per verba illa, *Ego te baptizo in nomine Patris, &c.* determinatur, ut simul cum verbis non significet refrigerationem, sed lotionem & mundationem spiritualem; res verè & verba sunt

sunt vera materia, & vera forma, quando ambo non pertinent intrinsecè ad Sacramentum, quia tunc res sunt materia circa quam, & verba sunt forma qua circa illas versatur: in Matrimonio enim, quod non constat intrinsecè rebus & verbis, res, nempe corpora contrahentium, aut eorum tradiciones & acceptationes, sunt vera materia circa quam, quia circa eas versantur verba exprimentia conuenit, ac proinde tunc verba simili proportione sunt vera forma, non intrinsecè constituens Sacramentum, sed quasi extrinseca, quae circa materiam versatur. Et in Eucharistia, quae etiam non constat intrinsecè rebus & verbis, res sunt vera materia circa quam, & verba sunt vera forma qua circa illas versatur, quia verba quibus Eucharistia perficitur, versantur circa panem & vinum, ex quibus etiam perficitur tamquam ex materia circa quam, ac proinde ipsa etiam sunt forma modo dicto, nempe quasi extrinseca ipsi materia, immo etiam ipsi Sacramento conuenienti in solis speciebus consecratis.

Caiet.
Vaq.

Oferendum est, ut optimè Caietanus q. 60. artic. 6. & Vasquez disp. 129. nro. 20. in Sacramento prater significacionem vocum, quam habent ex institutione hominum, & prater aliquam significacionem, seu representationem, seu similitudinem naturalem rerum, esse etiam aliam significacionem Sacramentalem, ex institutione Christi conuenientem toti materiali Sacramento, sive ~~toti~~ compagno ex materia & forma, ut speciebus Eucharistiae, & verbis & consentiū Matrimonij; sive compagno ex rebus ut materia, & ex verbis ut forma, ut in reliquis quinque Sacramentis & significacionem Sacramentalem, etiam ea que conuenit toti materiali, quod est dicto modo compagno, ipsi soli toti materiali compagno conuenire, non partibus seorsim sumptis, neque essentialibus, neque integralibus homogeneis, quia Christus ipsum solum totum instituit in signum & causam gratiae. Imo ipsi toti vnam simplicem & indiuisibillem significacionem conuenire, non diuisibilem in partes, quarum una correspondat vni parti materialis, & altera alteri parti: & non solum esse indiuisibilem obiectum, id est respectu gratiae, qua est obiectum dictae significacionis; ita ut vna pars totius materialis, sive pars sit essentialis, sive integralis homogenea, non correspondat vni parti gratiae, & altera alteri, sed omnes simul toti gratiae: sed etiam esse indiuisibilem formaliter & in se, & quasi subiectu, ita ut omnibus partibus simul sumptis ipsius totius materialis vna indiuisibilis significatio Sacramentalis conueniat, quod significatio Sacramentalis, vtpote respectu extrinseco, sive reali, sive rationis, qui non indiget extendi ad extensionem subiecti, potest optimè quadrare; Christus enim partes ipsius materialis simul sumptas, sive essentiales, sive integrales homogeneas, instituit indiuisibiliter in signum & causam totius gratiae abique diuisione aliqua, & correspondientia significacionis, & virtutis causandi, non solum respectu gratiae significante, quod est obiectum ipsius significacionis, & effectus virtutis Sacramenti, sed etiam respectu partium totius materialis Sacramenti; ac proinde significatio Sacramentalis, & virtus causandi conueniens ex institutione Christi ipsi toti materiali Sacramenti, est indiuisibiliter in solo ipso toto

materiali, tota in toto, sed non tota in qualibet parte, (neque pars in parte) eo modo quo significatio humana conueniens cuicunque voci ex institutione hominum, conuenit indiuisibiliter toti voci, & omnibus litteris simul sumptis, & nullo modo partibus seu litteris seorsim. In quo utraque dicta significatio differt ab anima rationali, quae non solum est tota in toto corpore, sed etiam est tota in qualibet parte corporis.

DIFFICULTAS XI.

Quomodo res & verba, quibus tamquam materia & forma Sacraenta perficiuntur, pertineant ad ipsa Sacraenta.

Supponimus, Sacramentum esse quoddam compositum, seu coalefcens ex significacione Sacramentali tamquam ex forma totali, & ex materiali quodam, quod est subiectum cui inest & conuenit dicta significatio; sicut domus componitur ex figura tamquam ex forma totali, & ex materialibus tamquam ex subiecto cui inest & conuenit figura illa.

Hoc ergo supposito, difficultas est, quomodo res & verba, quibus totale materia Sacramenti perficitur tamquam materia & forma, pertineant ad ipsum materiale (ac proinde ad ipsum Sacramentum) an intrinsecè, an vero extrinsecè.

Sotus in 4. dist. 3. & 14. art. 1. docet, in Sacramentis res, quatenus extrinsecè connotant verba, esse partem intrinsecam; non vero ipsa verba, etiam si necessario connotentur, ut ablationem in Baptismo; quia in artificialibus tota corum substantia consilit in materia, ut extrinsecè connotante formam, ut sedile in ligne, &c. connotante figuram sedili, & illi soli conuenit forma seu figura artificialis sedili: sed Sacramentum est quoddam artificialatum morale; ergo tota eius substantia consilit in solis rebus, ut extrinsecè connotantibus verba, & illis soli conuenit significatio Sacramentalis.

Scotus vero in 4. distin. 3. & 8. & 16. qu. 1. & dist. 14. qu. 4. docet, in Baptismo res & verba esse partes intrinsecas Sacraentis: in Pœnitentia vero sola verba, ut extrinsecè connotantia actus pœnitentis, pertinere intrinsecè ad illam; quia effectus Sacramentalis Pœnitentie solis verbis absolutionis, ut extrinsecè connotantibus actus pœnitentis, significatur, effectus vero Baptismi rebus & verbis simul; ergo in Pœnitentia solis verbis conuenit significatio Sacramentalis, & in Baptismo rebus & verbis simul; ergo res & verba in Baptismo intrinsecè pertinent ad totale materiale Baptismi, in Pœnitentia vero sola verba.

Vasquez disp. 129. cap. 3 Suarez disp. 2. lect. 2. Vaq. Aegidius qu. 60. num. 37. & communiter Theologologi docent, & merito, res & verba, quibus tamquam materia & forma perficiuntur Sacraenta in visu & in actione conuentient, esse partes intrinsecè pertinentes ad ipsa, seu ad materiale totale ipsorum, & illis significacionem Sacramentalis inesse; ex quibus nonnulli idem docent de rebus & verbis, quibus perficiuntur Eucharistia: quod plures, & nos negamus; immo id etiam negamus.

gamus de rebus quibus perficitur Matrimonium.

Et in primis res & verba; quibus perficiuntur Baptismus, Confirmation, Pœnitentia, Extrema Vnctio, & Ordinatio in vnu consitentes, pertinere intrinsecè ad hanc ipsa Sacraenta, ex eo constat, quia ex vna parte in his Sacramentis tam res quam verba habent suam significationem proportionatae gratia Sacramentali, quia res habent significationem seu representationem naturalem proportionatae gratia, & verba significationem ex institutione hominum, & ex altera parte Christus instituit dicta Sacraenta eis rebus & verbis perfici; ergo absque fundamento, imò contra rationem, negabitur, Christum res & verba simul sumpta instituisse ad sacramentaliter significandam & causandam gratiam, ac proinde intrinsecè pertinent ad dicta Sacraenta, quia intrinsecè pertinent ad materialia totalia, quibus significatio Sacramentis ineft.

Id autem, cui contra nostram doctrinam innititur Scorus, nempe totam substantiam rerum artificiarum, vt sedilis, sitam esse in sola materia, vt extrinsecè connotante formam, falsum est: quia absque dubio res artificiata, vt sedile, direkte & ex aequo coalescit ex materia & forma, vt sedile ex ligno & ex figura, etiam si nomina significantia res artificiata, quando tamen substantia, forsitan supponant directe pro forma ut extrinsecè connotante materiam, vt statua, sedile, & domus: nomen vero Sacramenti potius supponit pro materia, vt connotante formam instar nominum adiectiorum, sed non pro materia partiali, (in quo etiam deceptus fuit Scorus) sed pro materia totali cui inaest significatio Sacramentalis, sicut album supponit pro subiecto, quod est compositum physicum, vt connotante albedinem, & non pro materia prima, vt connotante formam substantiam: atque adeò nomen Sacramenti supponit pro materiali totali (sive composito ex rebus & verbis, quando est sic compositum, sive pro non sic composito) vt connotante significacionem Sacramentalem, & non pro rebus, quae sunt materia partialis, vt connotantibus verba, quae sunt forma partialis.

Id quoque cui innititur Scorus, vt in Sacramento Pœnitentia sola verba absolutionis pertinente intrinsecè ad materiale totale illius (& consequenter ad ipsum Sacramentum Pœnitentia) & non aëtus pœnitentis, etiam est falsum, quia non tantum verbis absolutionis, sed etiam rebus conuenit significatio Sacramentalis gratia ex institutione Christi, quamvis non seorsim utrisque, sed utrisque simul. Imò significatio non Sacramentalis gratia non tantum conuenit verbis absolutionis, sed etiam actibus pœnitentis: his naturaliter, ob analogiam & similitudinem quam habent ad gratiam purgatiuam seu sanatiuam peccatorum, & verbis significatio ex institutione hominum, quamvis his clarè conueniat, actibus vero pœnitentis obscurè.

Ex dictis constat, in Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, Extrema Vnctione, & Ordinatione esse duplē compositionem ex materia & forma: alteram, qua Sacramentum coalescit ex toto materiali composito ex rebus & verbis tamquam ex materia totali, seu tamquam ex subiecto totali, & ex significacione Sacramentali tamquam ex forma totali; alteram, qua materiale totale (cui

conuenit significatio Sacramentalis) componitur ex rebus tamquam ex materia partiali, & ex verbis tamquam ex forma partiali: sicut in domo otiam est duplex compotio, altera ex omnibus materialibus tamquam ex materia totali, & ex figura tamquam ex forma totali; & altera, qua materia totale (cui inest figura) coalescit ex fundamento & partibus tamquam ex materia partiali, & ex tecto quo compleetur & formatur materiale domus, tamquam ex forma partiali.

Quod vero res & verba in Eucharistia, nempe panis & vinum & verba consecrationis, quibus tamquam materia & forma perficitur Eucharistia, non pertineant intrinsecè ad ipsam, sed tantum extrinsecè panis & vinum ut materia circa quam, & verba consecrationis & forma extrinsecè, quæ versatur circa panem & vinum, & efficit consecrationem speciem, probatur: quia solis speciebus consecratis continentibus Corpus & Sanguinem Christi, conuenit significare & causare gratiam Sacramentalem Eucharistie, non panis & vino iam corruptis, neque verbis quæ tam transferunt. Et quod corpora contrahentium, & eorum traditiones & acceptationes, quibus perficitur Matrimonium, non pertineant intrinsecè ad ipsum, sed tantum extrinsecè, & tamquam materia circa quam; & quod verba exprimentia consensus contrahentium, & ipsi consensus expressi per verba, pertineant intrinsecè ad Matrimonium, probatur: quia verbis & consensus conuenit significare & cauare gratiam, vt dicimus Tractatu de Matrimonio Disp. 111. Diffic. xxi. quia in eis salvatur tota substantia contractus Matrimonij, quem Christus instituit & eleuauit ad significandam & causandam gratiam.

Id autem quod dicimus, nempe res quibus perficitur Matrimonium tamquam materia, & res & verba quibus perficitur Eucharistia, non pertinere intrinsecè ad ipsa Sacraenta, non contradicit Eugenio IV. in suo Decreto fidei, dicenti, omnia Sacraenta perfici rebus ut materia, & verbis ut forma, quia noranter non dixit, Sacraenta constitui aut constare rebus ut materia, & verbis ut forma, quo denotaret, res & verba intrinsecè pertinere ad Sacraenta; sed dixit, Sacraenta perfici, quo non denotat intrinsecè pertinere (quamvis sic possint pertinere intrinsecè) quia res non solum perficiuntur partibus intrinsecis, sed etiam causa efficiente, & materia ex qua, & materia circa quam, & alijs; & ideo etiam dixit Sacraenta perfici ministro, quamvis minister & eius intentio non pertineant intrinsecè ad Sacraentum.

Inter ea autem, quibus Sacraenta intrinsecè constant sive tamquam partibus essentialibus, sive tamquam partibus integralibus, requiritur aliqua vniō, alias ex eis non poterit componi, & fieri vnum. Hac autem vniō, vtpote moralis cuiusdam compositi moralis, consistit in habitudine morali: qua forma, falsa sua veritate, dicitur accedere ad materiam, & vna pars integralis ad alteram. Ad hanc autem unionem non semper requiritur simultas aliquæ temporis inter partes ipsas quae vniuntur, sed aliquando; & numquam requiritur simultas temporis physica, sicut neque vno inter partes ipsas est physica, sed sufficit simultas moralis, talis videlicet, qualis requiritur, & sufficit, ut formæ secundum moralē

extimā-

12 DISP. I. De Sacram. in genere. DIFFIC. XI. XII. & XIII.

estimationem, & communem hominum usum, dicantur cadere supra materiam proximam. Vnde in Baptismo, & Confirmatione, & in Extrema Unctione, & in Ordinatione, in quibus requiriatur simultas temporis, non sufficit patua; quia formae horum Sacramentorum non erunt verae, si inter materiam proximam & formam adiutoriam magna temporis distantia, quia multo tempore post transactam ablutionem, aut multo tempore ante ipsam non erit verum, Ego te baptizo, aut abluo, & sic de alijs tribus dictis: in Pœnitentia vero post actus pœnitentis multo tempore post, potest absolute validè conferri, sicut etiam in iudicio forensi (instar cuius Pœnitentia est instituta) multo tempore post discussionem causæ fieri solet absolute aut condemnatio, toto scilicet tempore post quo actus pœnitentis dicuntur moraliter permanere: tamdiu autem dicuntur moraliter permanere, quamdiu permanent habitualiter, id est, quamdiu non retractantur, neque expresse neque implicitè. Et eodem modo in Matrimonio, quod intrinsecè ex consensibus utriusque contrahentis expressis, & eorum expressionibus, quasi integraliter componitur, tamdiu potest contentus & expressio posterioris differri, quamdiu prioris habitualiter perseverat, ut dicitur in Tractatu de Matrimonio Disput. III. Difficul. VIII.

In Eucharistia vero (quamvis non composita ex materia & forma, ac proinde inter ea quibus perficitur non requiritur unio) requiritur magna simultas temporis inter ipsa verba & inter res, ob Pronomina demonstrativa, quo sub speciebus materiae demonstratur Corpus aut Sanguis Christi: & in Matrimonio inter verba & inter corpora, inter quæ non est necessaria unio, requiritur omnimoda simultas temporis.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum verba, quibus Sacraenta perficiuntur, sint concionatoria, an consecratoria.

August. Error est hæretorum nostri temporis, verba, quibus perficiuntur Sacraenta, aut quibus fructus eorum percipitur (in quo hæretici variant) non esse consecratoria, seu Sacramentalia, quibus insit significatio & vis causandi ex diuina institutione, sed tantum esse concionatoria, seu instructoria, quibus proponitur diuina promissio iustificationis ab ipso Deo facienda, ut excitetur fides diuina iustificationis promissa, cui fidei hæretici attribuunt iustificationem: & ideo ipsi aut non videntur verbis determinatis quibus Ecclesia vitetur, sed quibuslibet alijs, quibus excutient populum ad credendum diuinam promissionem iustificationis; aut si eis videntur, sive solis, sive simul cum alijs concionatorij, non tamen ut consecratoriaj, sed ut instructoriaj ad extandamus fidem dictæ promissionis. Quibus facere videtur Augustinus Tractatu 8o. in Ioannem, dum ait: *Vnde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluit, nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur? Nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens, hoc est verbum fidei quod pradicamus.* vbi Augustinus denotat, verbum, ex quo

in aquam derivatur virtus iustificandi, esse verbum concionis, quia loquitur de verbo, quod praedicatur; & fidei, quod dum creditur, absuit cor: & loca Scripturae, quibus id ostendit Augustinus, id indicant, quia id ostendit locis, in quibus mundatio cordis tribuitur fidei, & verbo fidei.

De Fide tamen est, verba, quibus Sacraenta perficiuntur, esse consecratoria, quibus vel significatur & causatur gratia, vel materia Sacramentalis consecratur; & eis solis perfici absque alijs concionatorijs. Quod perpetua & constante Ecclesiæ traditione constat, quæ semper via est verbis Sacramentorum non ad instruendum (ad quod apta non sunt) sed ad significandum & efficiendum vel gratiam, ut in sex Sacramentis, vel consecrationem specierum, ut in Eucharistia (ad quod sunt maxime apta) & non est via alijs concionatorijs.

Augustinus autem ubi supra potius fauet Catholicis quam hæreticis, quia ibi explicans illud Ioann. 15. *Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis*, intendit generaliter ostendere, verbum Dei, sive Sacramentale sive doctrinale, habere vim mundandi; ut etiam constat ex testimonij quibus id confirmat: quia in quibuscum est ferme de verbo doctrinali seu concionatorio; & in alijs de Sacramentali seu consecratorio. Docet ergo, verbum Dei, sive Sacramentale sive doctrinale, habere vim iustificandi, non quatenus dicitur, id est, non ratione foni, sed quatenus creditur, id est, quatenus significat rem quæ creditur, quamvis diverso modo; quia verbum Sacramentale fidei mundat perfectè significando & efficiendo in nobis ipsam sanctitatem ex opere operato, quamvis non exiret neque generet fidem in nobis: verbum vero doctrinale seu concionatorium fidei, tantum mundat inchoatim & dispositim, excitando in nobis fidem quæ est initium iustificationis.

• DIFFICULTAS XIII.

Vtrum res & verba, quibus Sacraenta nouæ legis perficiuntur, sint determinatae.

Hæretici, dicti Pauliciani, affirmarunt, Sacraenta nouæ legis verbis determinatis perfici, non determinatis rebus: contrà vero hæretici nostri temporis affirmanter, perfici rebus determinatis, non determinatis verbis.

De Fide tamen est, omnia Sacraenta nouæ legis perfici rebus & verbis determinatis, id est, praescriptis à Christo, & non relictis humano arbitrio: quod perpetua tradizione constat, cui Eugenius IV. innixus assignavit in suo Decreto fideli determinatas res, & verba determinata, quibus omnia Sacraenta nouæ legis perficiuntur. Et in Scriptura sacra pro Baptismo & Eucharistia, res determinata, & determinata verba, quibus perficiuntur, exprimuntur à Christo: & pro Pœnitentia verba determinata, quibus ut formâ perficitur, facilè deducuntur ex illis verbis Christi Ioannis 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

Ex quo constat, Sacraenta nouæ legis non posse.

posse validè perfici aliiis verbis, neque aliis rebus, nisi præscriptis à Christo; quia nihil potest verè significare & efficere gratiam Sacramentalē, nisi quod fuerit à Deo institutum ad id, aut ab altero habente à Deo commissiōnem ad id; Deus autem nihil aliud instituit ad id, neque alicui commisit facultatem instituendi res & verba in Sacra menta, nisi soli humānitati Christi.

Obseruandum est, in quo Theologi conueniant, Christum eadem res & eadem verba insitūtū & præscriptis in Sacramenta pro toto orbe, & non varias res & varia verba pro Ecclesia Latina, & Graeca (in quo decepti sunt Innoc. IV. Felinus. & alij Iurisperiti) quia non constat varias res neque varia verba pro variis Ecclesiis institūtū: neque id erat expediens, sed potius oppositum, ut sic fideles omnes magis sub eisdem Sacramentis sint viniti, sicut sunt sub eodem Domino, & sub eadem fide, & sub eodem Sacrificio.

Vnde forma, & etiam materia, quæ Ecclesia Latina (id est ministris illius) sufficit ad valorem Sacramenti, etiam sufficit Ecclesia Graeca, & econtra, quia scilicet eadem materia & etiam eadem forma instituta est à Christo pro toto orbe, ac proinde Ecclesia Graeca validè baptizaret sub ea forma, sub qua validè baptizat Latina, nempe, *Ego te baptizo, &c.* & Ecclesia Latina validè baptizaret sub ea forma sub qua validè baptizat Graeca, nempe, *Baptizetur seruus Christi, &c.* Et Graeci validè consecrarent in pane azymo, in quo consecravit Christus, & validè consecrant Latinī: & Latini validè consecrarent in pane fermentato, in quo consecravit Graeci, quamvis Latinus peccet non feruando vsum Eccliesiae dum in ea existit, & Gracis non feruando vsum suā, dum in ea existit. Sufficit autem Ecclesia Graeca ad valorem Baptismi, dicta forma Ecclesia Latina, & econtra, quia scilicet est eadem substantialiter, quia in vtria idem sensus continetur, qui est anima verborum: & Graecus validè consecraret in pane azymo, & Latinus in fermentato, quia vterque panis non est materia substantialiter distincta, sed substantialiter eadem, quia vterque est verè panis, imò ciuidem speciei infima.

Et non solum Sacra menta noua perficiuntur rebus & verbis, sed etiam Sacra menta veteris legis confabant rebus determinatis, sed absque vliis verbis, vt circumcisio, consecratio Sacerdotis, iustitiae, & sacrificia.

In lego verò naturæ, si aliqua fuerint Sacra menta, quæ in lego scripta non fuerint, quamvis confabant rebus, sed non determinatis: quia sicut tunc homines nulla lege externa regebantur a Deo, sed tantum inspiratione & intuitu Dei, ita etiam nullus illis fuit à Deo præscriptus ritus, nullaque res, sed unusquisque, prout Deus inspirabat, uterbatur Sacra mentis, aut aliis remedii.

DIFFICULTAS XIV.

Vtrum mutatio materie & formæ Sacra-mentorum inualidet illa.

Conueniunt Doctores, Sacra menta inualidari, quoties materia aut forma à Christo præfixa ita variatur, ut non maneat eadem substantialiter abolutè & simpliciter, quia quæcumque materia aut forma, quæ substantialiter & abolutè & simpliciter est, alia & distincta ab ea quam Christus præfixit, est insufficiens ad valorē Sacramenti, quia solus Christus potest instituere materiam & formam sufficientes & validas ad conferendam gratiam; non verò inualidari quoties materia aut forma non variantur substantialiter, sed tantum accidentaliter, nisi forsitan in forma Baptismi & Confirmationis variatio nominum trium personarum illa inualidet, ob peculiarem rationem in propriis Tractatibus assignandam.

Tunc autem res, quæ Sacra menta perficitur ut materiā, quamvis varietur, solum variatur accidentaliter, & non substantialiter, ut aduentum Suarez, & Egidius quæst. 60. num. 79. Suarez. quamdiu manet eadem moraliter, id est, quamdiu manet apta ad vsum, ad quem Christus voluit esse aptam. Vnde quia Christus pro materia Baptismi instituit aquam naturalem, ut aptam ad vsum communem lauandi, quamdiu sic manet apta, dicitur manere eadem substantialiter, sive frigida sit, sive calida. Et quia pro materia consecrationis corporis instituit panem, ut aptum ad mandationem communem, quamdiu est sic aptus, est idem substantialiter, sive sit azymus, sive fermentatus: quoties verò res, quæ Sacra menta perficitur ut materiā, non manet eadem saltem moraliter, id est, saltem apta ad eum vsum ad quem Christus voluit esse aptam, non dicitur manere eadem substantialiter, sed substantialiter distincta, ut aqua roacea, sive differat specie physica, sive non, ab aqua naturali, quia non est apta ad communem vsum lauandi: & massa non cocta, sive specie physica differat sive non differat à massa cocta, quia non est apta ad communem vsum manducandi.

Tunc verò verba, quibus ut formā Sacra menta perficitur, etiam variantur, tantum dicuntur variari accidentaliter, & non substantialiter (ut aduentum Vasquez disp. 124. cap. 7. Suarez, & Egidius, & communiter Doctores) quamdiu in verbis, sive antiquis sive nouis, in quæ fit mutatio antiquorum, manet aut inest eadem significatio sensus intenti à Christo, quia significatio est anima verborum: sed non sufficit, quod maneat aut inest eadem significatio ex conuentione tantum aliquorum verbis conueniens, sed requirit quod maneat eadem significatio communis & vñialis; quia sicut Christus non instituit res pro materia, nisi ut apertas ad communem vsum, ita non instituit verba pro forma, nisi ut significatio communis & vñialis significacione. quoties verò in verbis, sive antiquis sive nouis, non manet neque eis inest eadem significatio sensus à Christo intenti, dicuntur variari, & esse distincta substantialiter.

Ex dictis constat Primo, solam variationem idiomatis in verbis non necessariò esse substantialē (ac proinde illam non necessariò vitare verba à Christo instituta) quia possunt mutari in verba alterius idiomatis habentia eamdem significacionem, & continentia eundem sensum, sicut de facto mutata sunt ex idiomate Syriaco, aut Hebraico (in quo Christus verba Sacramentorum instituit) in varia & distincta idiomata: neque necessariò variari substantialiter ex eo, quod mutantur in alia verba à consuetis, quia possunt mutari in alia aequivalentiā, habentia eamdem significacionem (info in alia synonyma;) ad hoc autem, quod dicantur habere eamdem significacionem, non sufficit quod significant confusè idem quod alia significant distinctè, sed etiam est necessarium quod significant idem distinctè, ex defectu cuius, nomen Trinitas non solum non est synonymum, sed neque aequivalens nominibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Secundo constat, transpositionem verborum non necessariò variare substantialiter ipsa verba, quia potest non mutare significacionem, vt contingit quando dicimus, *Ego baptizo te in nomine Spiritus sancti, & Filii, & Patris*: mutat tamen significacionem (quidquid dicat Aegidius) quando dicimus, *Ego baptizo in nomine Patris, &c.* quia tunc nullus est legitimus sensus.

Tertio constat, interpolationem verborum non necessariò variare substantialiter ipsa verba, quia potest esse tam parua, vt moraliter censeantur vna oratio, ac proinde quod retineatur eadem significatio; vt contingit, quando minister propter rufum decinetur a prolatione verborum sequentium: variabit autem illa substantialiter, quoties interpolatio est tanta, vt moraliter non censeantur vna oratio, quia tunc verba amittent suam significacionem cum qua Christus illa instituit.

Quarto constat, additionem verborum non necessariò variare illa substantialiter, sive verba, quae adduntur, miscantur cum verbis formæ, sive his iam completi superaddantur; quia non quacumque additio corruptit significacionem sensus à Christo intenti, neque illum falsificat, vt contingit quando Graci consecrantes dicunt, *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur;* & quando dicitur: *Ego te baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filii sapientis, & Spiritus sancti paralleli.* Et hoc est verum, quamvis id quod additur, sit error, aut errorum continet, si non pugnet cum veritate verborum formæ, vt si dicatur: *Hoc est corpus meum, & Filius non est aequalis Patri:* imo etiam quando dicitur: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis non tradetur* (quidquid Valquez dicat num. 106.) quia quamvis hoc additum sit fallum, verba tamen auctoritatem, in quibus forma sufficenter continetur, nempe, *Hoc est corpus meum,* remanent vera, quia additum illud non est determinatum corporis, sed tantum est propositione, in qua particula *quod* refert *corpus*, quod est subiectum ipsius propositionis additæ: possit

autem esse determinatum corporis, si in Christo fuissent duo corpora, quorum unum fuisset traditum, & alterum non. Additio autem variat substantialiter verba formæ, quando corruptit sensum eorum à Christo intentum, vt quando dicitur: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & B. Virginis.* Si hac addatur ad inuocandam Virginem, tamquam habentem auctoritatem, vt vere significatur, quia particula *in nomine*, sub qua cadit dictum additum, communī vñlū auctoritatem denotat.

Quinto constat, subtractionem alicuius verbi formæ non necessariò variare substantialiter verba, quia non quacumque subtractione destruit sensum à Christo intentum, vt contingit, quando à forma Baptismi auferatur particula *ego*, & à forma consecrationis particula *enim*: variat autem illa substantialiter, quando corruptit dictum sensum, vt si à forma Baptismi auferatur nomen alicuius personæ, & à forma consecrationis particula *meum*.

Sexto constat, corruptionem verborum formæ non necessario variare illa substantialiter, quia non semper destruit sensum à Christo intentum, vt contingit quando verba corrupta non efficiunt, adhuc ex vñs accommodatione, aliud sensum legitimum, nisi à Christo intentum, vt contingit quando dicitur: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filia, & Spiritus sancta;* quia quamvis qualibet vox scilicet non significet quod necessarium est ad formam baptismi; omnes tamen solum in eo actu baptizandi efficiunt sensum à Christo intentum, non ex rigore sermonis, sed ex communis vñs accommodatione, quod sufficit ad valorem Sacramenti: alias balbi & blasphemati lingua non possent validè Sacra menta administrare: corruptio autem verborum variat illa substantialiter, quando verba ob corruptionem neque ex rigore sermonis, neque ex vñs accommodatione efficiunt sensum à Christo intentum, vt quando dicitur, *Hoc est cor meum; Ego baptizo te; Ego te baptizo in nomine Matris, &c.*

Observandum est, in quo Doctores conueniunt, variationem seu mutationem substantialē materie aut formæ, quantumvis exigua sit, non solum inualidare Sacramentum, sed etiam esse mortale: accidentalem vero, quamvis non inualidare Sacramentum, esse illicitam, ut pote contra prescriptum Ecclesiæ; & esse mortalem, quando est magna, vt quando quis in consecratione calicis omittit illa verba, *noui & aeterni testamenti, &c.* esse tamen solum veniale, quando est exigua, vt quando in consecratione omittitur particula *enim*. In casu tamen necessitatibus nullum committitur peccatum in variatione accidentalē, quamvis magna, vt si occurrat necessitas Baptismi, & non ita ille qui possit baptizare, nisi ille qui nequit proferre verba absque corruptione, aut nisi ille qui nescit baptizare nisi vernacula sermone.

DIFFICULTAS XV.

Vtrum variatio seu mutatio verborum, facta intentione introducendi errorem, invalidet Sacra menta.

Difficultas hæc tantum procedit, quando non mutatur significatio substantialis verborum formæ: quia si ita mutatur ut destruitur, certum est Sacramentum invalidari, quamvis mutatio non fiat intentione introducendi errorem, sed inaduertenter; & si ita mutetur significatio substantialis, quod fiat aequinocia, continens plures sensus, intentum videlicet à Christo, & alium, tunc ex intentione ministri pender efficere validè Sacramentum, aut illud annullare: quia si verba sic mutata & aequiuoca proferat in sensu intento à Christo, efficer validè Sacramentum, & si in alio sensu (quod est in sua potestate) annullabit Sacramentum. Vnde, qui vteretur hoc verbo *Absoluatur*, seu *absoluiaris*, quod est aequiuocum, vt significet absolutionem per modum imperantis, & iudicis (quod est de essentia formæ absolutionis) & vt significet absolutionem per modum deprecantis, verè absolvit, si illo statut in priori sensu; secùs verò, si in posteriori.

Richardus ergo in 4. distinct. 3. art. 2. quæst. 3. Aliacensis quæst. 2. art. 1. & Antoninus 3. partit. 14. cap. 13. docent, mutationem formæ, quamvis solum accidentalem, eo ipso quod fit animo introducendi nouum errorem, aut copioso quod fit ex errore, quo existimat eam mutationem esse necessariam ad valorem Sacramenti, illud annullare. Quod expressum videtur in canone 86. *Reuelerunt*, de Consecratione, distinct. 4. qui defussum fuit ex Zacharia Epistola 2. ad Bonifacium Episcopum, dum de quodam, qui baptizatus fuit sub illis verbis, *In nomine Patria, & Filia, & Spiritu sancta*, dixit: *Si ille qui baptizauit, non errorem introducens ait heresim, sed pro sola ignorantia locutionis, infringend lingam, baptizans dixerit, non possumus confidere ut denuo baptizetur*. Vbi a contrario sensu videtur supponi, intentionem introducendi errorem irritare Sacra menta, quamvis verba alias continent sensum à Christo intentum, sicut prædicta verba continent, alias quamvis ex ignorantia proferrentur, non sufficien ad valorem, & tamen in eo Canone dicitur tunc sufficere.

Et ratione probatur: quia qui mutat verba forma à Christo instituta, existimat eam mutationem esse necessariam ad valorem Sacramenti, non potest habere intentionem faciendi quod facit Ecclesia, & quod Christus instituit quia existimat, ad valorem Sacramenti non sufficere quod Christus verè instituit, & Ecclesia facit tamquam sufficiens: quod præcipue verum videtur in eo qui mutat formam aliquid addendo, quod existimat esse essentiale formæ; vt si quis verbis consecrationis Corporis addat, *quod pro vobis tradetur*, existimat id esse necessarium ad valorem consecrationis (vt de Gracis refertur) quia tunc non intendit eisdem verbis, quibus Christus & Ecclesia, signifi-

cari & efficere quod Christus voluit significari & effici.

Durandus verò in 4. distinct. 3. quæst. 2. Pa- *Durand.*
ludanus quæst. 1. Suarez disput. 2. scđt. 5. Val- *Paludan.*
quez disput. 129. cap. 7. & Egidius quæst. 60. *Suarez.*
art. 8. dub. 1. docent, nullam mutationem ver- *Vasquez.*
borum formæ, quamvis factam ex intentione *Egidius.*

ditionata, & intentio verè consecrandi non admittit secum intentionem consecrandi omnibus dictis verbis: quia qui omnibus illis intendit consecrare, intendit non consecrare illis solis, quibus solis inest vis ad consecrandum, ac proinde eis solis non consecrat, neque ipsis simul cum aliis non essentialibus, quia hi non essentialibus nulla inest vis ad consecrationem adhuc in conforto essentialium. Ex quibus constat ad rationem aduersariorum.

Addidimus, quando intentio illa introducendi errorem non est contra significationem substan-

tiale verborum; quia si sit, vt contingit, quando quis profert verba illa, *Ego te baptizo in nomine Patria, & Filia & Spiritu sancto*, intendens nomine *Filia*, non significare *Filium*, quem tunc significat ex communis usus accommodatione, sed *Filiam*, quam ex rigore sermonis significat, irritat Sacramentum, quia intentio hæc est contra significationem & sensum substantialem, & tunc potius irritat illud defectu significationis Sacramentalis, quam defectu intentionis, & id tantum voluit Zacharias in dicto Canone *Retulerunt*, de Consecratione, dist. 4.

D I S P V T A T I O I I .

De existentia Sacramentorum.

D I F F I C U L T A S P R I M A .

Vtrum institutio Sacramentorum fuerit conueniens.

Porphyri.

PORPHYRIVS absolutè & in vniuersum damnat Sacra menta, quia indignum videtur homini bus, subiecti rebus sensibilibus, quas Deus posuit sub pedibus ipsorum: quem errorem tenuerunt

Irenius.

Bacrus.

antea discipuli cuiusdam Marci, quos refert Irenius lib. i. Adserens heres, cap. 18. Et specia- liter Sacra menta nouæ legis damnantur à pluribus hereticis, tam antiquis quam recentioribus, de quorum usu Bucerus ait, id esse reuerti ad Synagogam antiquam, ad infirma & egena elementa, & pueris occasione præbere existimandi, nos colere Cererem & Bacchum oblatione panis & vini, quia constat, oblationem hanc à nobis fieri Deo viuo & vero.

De Fide tamen est, institutionem Sacramentorum, præsertim nouæ legis fuisse conuenienti- rum, & prudentissimam, utpote factam à Deo, qui nihil temere & absque utilitate efficit. Fuit autem institutio Sacramentorum, præsertim nouæ legis, conueniens, Primo ex parte Dei, quia in eorum institutione ostenditur Dei misericordia, dum remedia instituti in his quæ in promptu sunt: & Dei iustitia, dum peccatum hominis superbiens, supra omnes creaturas cupiendo efficitur ut Deus, emundans, instituens ut remedium queratur ex creaturis ipso inferioribus: & Dei omnipotencia, dum infirma mundi (id est res sensibiles) eligit, ut confundat fortia, id est, ut expellat ab anima spirituales nequitias: & Dei sapientia, dum sub signis sensibilibus occultat spiritualia.

Deinde fuit etiam conueniens ex parte hominis, quia huic fuit conueniens ut humilietur, capiendo remedium ab his rebus inferioribus, quæ ipsi fuerunt occasio peccandi: & ut fructuosè exerceatur conformiter ad suam naturam, dum propensus ad exercitium circa res externas, exercetur in externis sacris, quo impeditur ab occupazione in rebus vanis: & ut instruatur, dum inuisibilis Dei, per ea quæ facta sunt visibilia, conspicit.

Ad rationem ergo Porphyrij respondemus,

quod quamus homini sit indignum subiecti rebus sensibilibus propter ipsas, non tamen, ut ab ipsis remedium capiat in ipsis à Deo institutum; quod non tam est ipsis subiecti, quoniam ipsis uti ad remedium in ipsis à Deo institutum. Et ad rationem Buceri respondemus, uti Sacramentis nouæ legis, non esse reuerti ad Synagogam antiquam, neque ad infirma & egena elementa, sed uti elementis ex Christi institutione, potentibus & secundis ad sanctificandas animas iuxta præscriptum Christi, & non iuxta ceremonias Moysis: neque in hoc damus occasionem pueris existimandi nos colere Cererem & Bacchum oblatione panis & vini, quia constat, oblationem hanc à nobis fieri Deo viuo & vero.

D I F F I C U L T A S I I .

Vtrum post aduentum Christi in lege noua sint verè Sacra menta.

NON defuerunt haeretici, qui (ut refert Valquez quæst. 61. art. 4.) affirmauerint, post aduentum Christi nullum fuisse institutum Sacramentum, quia præsente veritate non est necessaria figura: Sacra menta autem sunt quædam figura gratiae, & Christi gratiae auctoris; ergo iam præsente Christo, & iam facta gratia per ipsum, non sunt necessaria Sacra menta.

De Fide tamen est, post aduentum Christi in lege noua esse ab ipso instituta septem vera Sacra menta, quod Catholicis notissimum est, & perpetua traditione firmatum, & aë Eugenio IV. in suo Decreto definitum, & etiam a Tridentino sess. 7. pertotam. Sed quæ sit utilitas usus Sacramentorum nouæ legis hominibus, dicimus Disput. III. & etiam dum de singulis Sacramentis sigillatim agimus: & quænto perfectiona sint Sacramentis veteribus, dicimus etiam Disputatione III.

Institutione autem Sacramentorum nouæ legis, & abrogatio antiquorum, fuit conueniens, Primò,

mō, quia sicut antiqui iustificabantur in fide Christi venturi, & nos in fide Christi præsentis; sic etiam conueniens fuit, ut antiquis essent quædam Sacraenta, quibus protegarentur fidem Christi venturi, & nobis alia, quibus profiteamur fidem Christi præsentis. Secundō, quia populo antiquo, vptote dura ceruicis, & habenti seruilem statum, conueniens fuit esse sub elemenis debilibus, & vacuis, & numero pluribus; nobis verò, vptote filijs & hercibus, conueniens fuit non esse sub illis que patres nostri portare non posuerunt, sed sub alijs virtute maioribus, vtilitate melioribus, & numero paucioribus.

Ratio tamen hæreticorum nullius est momenti: quia quamvis præsente veritate non sit necessaria figura quæ illam significet futuram, immo esset falsa; nihilominus conueniens est signum aliquod significans illam præsentem ad melius conferuandam memoriam illius, præsertim quando veritas non videatur, qualis est Christus in callo tantum visibiliter existens, & gratia spiritualis facta per ipsum, quæ per noua Sacraenta significantur.

DIFFICULTAS III.

Vtrūm in lege veteri scripta ante adventum Christi fuerint verè Sacraenta.

Conueniunt Primo Theologi, Circumcisio nem, quæ fuit in lege veteri scripta, & anteā cœperat a tempore Abrahā, fuisse verè & propriè Sacraentum, quia ex institutione Dei faltem figurabat & significabat Baptismum, & gratiam per ipsum dandam, quod sufficit ad rationem Sacraenti: sed an Circumcisio conferret gratiam, aut faltem illam ut præsentem significaret, dicimus Disp. III.

Conuenient Secundō, in lege veteri scripta præter Circumcisioem fuisse plures alias cœrmonias institutas à Deo ad significandam gratiam dandam per Christum; ac prouinde in ea lege fuisse plura alia propriè Sacraenta, quod suppo-

Eugen. IV. nit Eugenius IV. in suo Decreto fidei. Huncultimo autem in ea lege fuerunt vñctio[n]es, quibus Sacerdotes Lenitici confecrabantur, & elus Agni paschalisi, & purifications quibus fideles purgabantur à quibusdam immunditijs legalibus; quia abique dubio non fuerunt à Deo instituta tantum propter id quod exteriū apparebat, sed etiam, & magis principaliter, ad significandam sanctitatem internam conferendam ex meritis Christi: vñctio quidem Sacerdotis ad significandam Ordinem Euangelicum, & gratiam per ipsum conferendam; elus Agni paschalisi ad significandam sumptionem Eucharistie, & refectiōnem spiritualē conferendam per illam; purifications ad significandam Pœnitentiā, & remissionem peccatorum conferendam per illam. Et Sacrificia etiam fuerunt propriè Sacraenta, quia non tantum fuerunt à Deo instituta ad cultum & recognitiōnem ipsius tamquam auctoritatis vitæ & mortis, sed etiam ad significandum Sacrificium cruentum Christi, & gratiam per ipsum conferendam, vt aduerdit Valquez quæst. 61. art. 3. in fine.

Ita tamen existimamus, Circumcisioem, cœrmonias, & Sacrificia veteris legis fuisse à Deo in-

stituta ad significandam gratiam conferendam ex meritis Christi, vt institutio hac non fuerit facta per modum promissionis, qua Deus medijs illis moueretur ad postea conferendam gratiam (sicut modū mouetur nouis Sacraentis ad conferendam illam eis quibus applicantur) alia non solum significarent, sed etiam conferrent gratiam, sed per modum puræ impositionis, qua voluit Romani deuenire in notitiam infallibilem gratiæ conferenda medijs nouis Sacraentis, & alijs vijs, quam conferendam præuidit nondum præuisa institutione ipsorum Sacraentorum veteris legis. Sed an in vsu Sacraentorum veteris legis fuerit collata gratia, dicemus Disp. III.

DIFFICULTAS IV.

Vtrūm ante Circumcisioem in lege naturæ fuerint verè Sacraenta.

Conueniunt Theologi (vno excepto Cano *Canus.*) Relect. de Sacraentis, par. 3.) in lege naturæ ante Circumcisioem nullum fuisse propriè Sacraentum pro adultis, quia in ea lege, quamvis fuerint externæ profeciones fidei, & oblationes, & Sacrificia etiam pro adultis, adhuc oblatio panis & vini facta à Melchisedech; nihil fuit à Deo institutum pro adultis ad significandum gratiam præsentem, neque futuram, quia detali institutione nullatenus constat: prædicta tamen, quia ob sui naturalem proportionem erant aliquo modo figura rei sacræ & occulta, sicut etiam Matrimonium aliquo modo figurabat mysterium Incarnationis, fuerunt latè & aliquo modo Sacraenta, quod tantum volunt S. Thomas art. 3. & plures Patres, dum dicunt, in lege naturæ fuisse Sacraenta: vnde Suarez disp. 4. scđt. 4. absque sufficienti fundamento affirmat, oblationem panis & vini Melchisedech fuisse ex priuilegio Sacraentum propriè pro adultis familiae ipsius.

Est tamen difficultas, An in lege naturæ ante Circumcisioem fuerit aliquod propriè & strictè Sacraentum pro parvulis.

Priùs tamen supponimus, in quo conueniunt Theologi, in lege naturæ ante Circumcisioem fuisse remedium, quo parvuli iustificabantur ab originali: quod expressè tradiderunt Augustinus lib. 5. Contra Iulianum, cap. 9. & lib. 2. de Nuptijs, cap. 11. Gregorius libr. 4. Moraliū, cap. 3. Beda libr. 1. in Lucam, cap. 8. Bernardus Epist. 77. & Hugo de S. Victore lib. 1. de Sacraentis, par. 11. cap. 6. quia quamvis id non constet ex Scriptura, neque ex certa aliqua traditione, constat tamen ex efficaci ratione, de sumpta ex Dei misericordia; quia credi non potest, Deum, cuius misericordia non est numerus, & cuius clementia infinitus est thesaurus, & qui ob id vult omnes homines saluos fieri, tantam infantium morientium multitudinem reliquisse absque remedio, & ineuitabili damnationi expositam.

Hoc ergo supposito, conueniunt Theologi, dictum remedium situm fuisse in fide prætertim parentum parvulis applicata, quia nihil aliud fuerit aptius ad id. Nomine autem fidei parentum omnes, excepto Abulensi, intelligunt obla-

S. Thomas.
Suarez.

Gregor.
Beda
Bernardus.
Hugo Vi-
ctorinus.

Abulensi.

oblationem, qua parentes Deo suos paruos offerebant, aut deprecationem, quam pro ipsis faciebant ex fide Dei iustificatoris, quia haec oblatione aut deprecatione est aptissima ad id. Addidimus, *presertim parentum*, quia paruuli non solum iustificabantur oblatione ipsorum Deo facta a parentibus, sed etiam facta a quibuscumque *adjs*: quia nullo sufficiente fundamento dici potest, iustificationem paruolorum alligatam fuisse ad solam parentum oblationem. Dicitur tamen communiter, paruos fide parentum iustificari, quia parentibus principaliter incumbebat pro suis paruulis ex fide orare ut iustificarentur, & communiter soli parentes id faciebant.

Est tamen difficultas, Primo, An ad iustificationem paruolorum sufficiens fuerit oblatione interna ex fide Dei iustificatoris facta, an etiam fuerit necessarium signum aliquod externum expressionem dictae oblationis interna.

Alexander 4. parte quæst. 2. memb. 5. art. 1. & 2. Scotorus in 4. dist. 1. quæst. 6. Durandus quæst. 8. Paludanus quæst. 5. art. 5. Bellarminus 1. de Sacramentis, cap. 1. Suarez disp. 4. fect. 2. Laimannus Tractatu 1. cap. 3. partem affirmatiuam tueruntur: quam tradidisse videtur Augustinus vbi supra, dum ait, paruos illos Sacramento fuisse ab originali iustificatis: Sacramentum autem in signo externo confitit. Et ratione probatur, Primo, quia paruuli dicto remedio non tantum iustificabantur, sed etiam fiebant membra Ecclesiæ visibilis, sicut modò per Baptismum; ergo dictum remedium etiam erat situm in aliquo signo externo, sicut Baptismus. Secundo, quia dictum remedium erat humana, quo homines vtebantur, ergo etiam debuit compleri aliquo signo sensibili & corporeo, sicut nos sumus sensibiles & corporei.

Ex Auctoribus tamen huius sententiae alii existimant, dictum signum externum non fuisse a Deo assignatum, sed relictum arbitrio offerentium paruos Deo: alii vero, fuisse prescriptum a Deo, quamvis illud non assignent.

Bonauentura autem in 4. dist. 1. 2. par. distinctionis, art. 1. quæst. 2. Richardus art. 5. quæstionis 3. Sotus dist. 2. quæst. 1. art. 4. Abulfensis in cap. 25. Matth. quæst. 67. Vasquez dis. put. 165. cap. 3. docent, & merito, ad iustificationem paruolorum in lege naturæ ante Circumcisionem satis fuisse fidem internam, seu oblationem internam ex fide factam, absque exteriori aliquo signo expressio illius, etiam si regulariter fuerit ex deuotione exhibitum: quod S. Thomas expressit in 4. dist. 1. q. 2. artic. 6. quæstioncula 2. & significat 3. par. quæst. 70. art. 4. ad 2. Imo id expressissime videtur Gregorius, Beda, & Bernardus vbi supra, dum dicunt, solam fidem paruos salvare ab originali, & solam fidem fuisse ipsi sufficientem ad salutem.

Et ratione probatur, quia nullo firmo fundamento constat, in ea legem iustificationem paruolorum necessarium esse signum aliquod externum; quia non ex Scriptura, neque ex traditione, neque ex Patribus, neque ex aliqua efficacioratione, ergo absque fundamento dicitur, interior oblationem seu deprecationem pro paruulis ex fide factam, non fuisse sufficientem ad ipsorum salutem.

Augustinus verò vbi supra, nomine Sacramenti quo antiqui iustificabantur, non intellexit nisi mysterium & secretum fidei (id est virtutem absconditam fidei, seu oblationis ex fide) ad iustificandum, & ideo lib. illo 2. de Nuptijs cap. 11. illud appellat Sacramentum iustificationis ex fide.

Ad primam autem rationem aduersariorum respondemus, paruos remedio illo fieri membra Christi, quoad influxum interiore, non verò Ecclesiæ quoad exteriorem influxum & gubernationem (licet neque modò adulterus per iustificationem ante Baptismum) sed exteriore aggregratione ad fideles, ad Sacrificia, & ad oblationes exteriore. Et ad secundam respondemus, dictum remedium fuisse humanum, non quia necessariò fuerit sensibile, sed quia erat ab hominibus liberè exhibitum.

Secundò ergo est difficultas, An dictum remedium fuerit propriè Sacramentum. Scotorus in 4. dist. 1. q. 7. Gabriel q. 2. art. 3. Paludanus, Suarez, Bellarminus vbi supra, partem affirmatiuam tuerunt: quia remedium illud ex Dei institutione situm erat in signo sensibili, & ex eadem institutione iustificabat paruos.

Bonauentura verò, Durandus, Sotus & Vasquez vbi supra, partem negatiuam tradunt, & Durandus merito; quia oblation illa interior, sive sola, sive coniuncta cum exteriori (quæ quando habebatur, etiam iustificabat paruos simul cum interiori) non erat à Deo instituta ad iustificandum paruos, neque ad significandam gratiam futuram, quia de hac institutione nullatenus constat, ac proinde non iustificabat tamquam opus ad iustificandum, sed solum tamquam opus operantis, & meritum de congruo iustificationis promissæ à Deo dictæ oblationi, promissione facta Adamo, aut alij Patriarcha.

Ad iustificationem ergo illorum paruolorum necessaria erat oblation bona facta pro filiis, ex acto fidei bono procedens, alias non posset esse imperatoria, seu meritoria adhuc de congruo dictæ iustificationis: ad id autem sufficiebat oblation bona ex bono acto fidei; immo ex sententia Paludani & Sotii sufficiebat oblation procedens ex actu fidei humanae, & in infidei, quia talis oblation potest esse meritoria apud Deum, quia potest esse bona, & ipsi placens.

Constat ergo, in lege naturæ ante Circumcisionem nullum fuisse propriè Sacramentum: quia si aliquod, maximè pro paruulis; pro eis autem non fuit, vt dicimus.

DIFFICULTAS V.

Vtrum in statu innocentia futura essent Sacra menta, si Adamus non peccaret.

Quoniam Theologi, de facto nullum fuisse proprium Sacramentum pro primis parentibus ante peccatum, quia nullo fundamento constat fuisse aliquod à Deo pro eo statu institutum.

Est tamen difficultas, An si status ille innocentie & absque peccato perseveraret in Adamo, & in suis posteris, futura essent Sacra menta. Procedit autem ex vi præsentis decreti, quo Deus de facto meritis Christi motus decreuit instituere Sacra menta.

Circa

Alexand.
Scotorus.
Durand.
Palud.
Bellarm.
Suarez.
Laimann.

Bonauen.
Richard.
Sotus.
Abul.
Vasquez.

S. Thom.

Greg.
Beda.
Bernar.

Scotorus.
Gabriel.
Palud.
Suarez.
Bellarm.
Laimann.

Bonau.

Durand.

Sotus.

Vasquez.

Circa difficultatem sic intellectam conueniunt Theologi, in casu dicto nullum futurum Sacramentum in eo statu, quia Deus de facto tantum decrevit instituere Sacra menta, excitatus & motus meritis Christi: imò meritis passionis illius; ergo non veniente Christo saltem passibili, ut vere non veniret saltem passibili, & meritis ipsius, saltem sua passionis, non futuris, Deus nullum Sacramentum institueret ex vi decreti, quod de facto habuit.

Sed an perseverante statu innocentiae absque peccato in primo parente, & in posteris ipsius, Deus haberet aliud decretum, quo de facto institueret Sacra menta, incertum est, & coniunctio nequit, quia

nullum pro hac parte appetat firmum indicium.

Sed an si, Adamo non peccante, aliqui postteri ipsius mortaliter peccarent (vt credi potest ex eo, quod non receperint gratiam magis inammissibilem, quam ipse Adamus, qui eam habens peccauit mortaliter) futura essent aliqua Sacra menta pro illis qui peccarent, neque affirmatiuè neque negatiuè responderi potest, nisi teneat & ablique fundamento; quia ex una parte in eo casu Deus omnino esset liber ad utrumque, & ex altera nullum appetat firmum indicium, neque vestigium, quo id possimus coniungere sicut coniungimus aliquos peccatores, quamvis Adam non peccaret.

D I S P U T A T I O III.

De causalitate & effectu Sacra mentorum.

D I F F I C U L T A S P R I M A.

Vtrum Sacra menta nouæ legis causent gratiam ex opere operato.

CONVENIUNT omnes, etiam ha-
retici, Sacra menta nouæ legis non
esse causas principales gratiæ, quia
gratia est ordinis supernaturalis,
& Sacra menta sunt ordinis natu-
ralis, quibus eo ipso nequit inesse
virtus proportionata ad illam, qualis requiritur
in causa principali ad suum effectum.

Est tamen difficultas, An per se ipsa causent
gratiam, quamvis non ut causa principales.

Non defundunt haeretici, qui quamvis credant esse
Sacra menta a Christo instituta, & corum vim
ad iustificandum verbis attollant, re tamen ipsa,
non minus quam olim Messaliani, eam omnino
ab illis tollunt, dum ipsis non aliam virtutem
ad sanctificandum attribuunt, quam mediatam,
mediante scilicet quadam fide, seu fiducia, quam
dicunt Sacra menta in suscipiente excitat, & me-
dia ea fiducia fieri iustificationem; ac proinde non
maiorem vim sanctificandi attribuunt Sacra men-
ta, quam verbis predicationis, quibus in audi-
tientibus potest dicta fiducia excitari, quia ipsi
pertinaciter negant, Sacra menta per se ipsa, seu
ratione sui, causare, & ex opere operato: imò inuehuncunt in Catholicos, quod modo
loquendi ex opere operato vntantur, quia sit barba-
rus, & Grammaticæ minus conueniens.

Catholicci tamen contra haereticos docent, Sa-
cra menta nouæ legis ratione sui, & immediatè,
& absque media excitatione ad fidem, seu fidu-
ciam, causare ex opere operato gratiam in susci-
pientibus illa. Ita Bellarminus lib. 2. de Sacra
mentis, Vafquez cap. 131. & Egidius quæst. 62.
art. 1. dub. 1. qui veritatem hanc optimè ex
Scriptura deducunt, & ex constante Patrum &
Ecclesiæ traditione, quibus Eugenius IV. innixus,

Bellarmin.
Vafquez.
Egid.

Eugen. IV.

Trid.
Conc. Con-
stantin.
Mileuit.

can. 2. & Araulicanum II. canone 25. & Nicæ-
num antè can. 8.

Araulic.
Nicæn.

Et ratione probatur, desumpta ex verbis, qui-
bus utimur pro formis Baptismi & Pœnitentia;
quia eis vere significatur, ipsis ratione sui, & non
media dicta excitatione, fieri remissionem pecca-
torum; quia verbis illis, *Ego te absoluo à peccatis
tuis*, & *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. tatis
significatur, ministrum per illa spiritualiter ab-
soluere a peccatis, & spiritualiter abluerere. Quod
autem respondent haeretici, nempe dictis verbis
idem denotari ac si minister diceret, *Ego testifi-
cor tibi remissa esse peccata*, &c., *te esse spiritualiter
ablatum*, est omnino ineptum: sicut qui tantum
vellet testificari vellem esse mundam, inepte di-
ceret, *Ego ablio vestem*: & sicut tabellio, qui vel-
let testificari debitum esse solutum ab aliquo,
inepte diceret, *Ego remitto debitum tibi*. Quod
si in Baptismo & in Pœnitentia reportur vis & ef-
ficacia ad caufandam gratiam immediatè, &
ratione sui, absque excitatione ad fidem aliquam,
negandum non est etiam in reliquis reperiri.

Sed obijcunt haeretici Primo nonnulla Scrip-
tura testimonii, in quibus iustificatio adulto-
rum tribuitur fidei, ergo tribui non debet Sa-
cra mentis immediatè, sed media excitatione ad
fidem. Respondemus, in eis testimonij tribui
iustificationem adultorum fidei solum tamquam
principio, fundamento, & radici, quod non tol-
lit iustificationem etiam adultorum fieri per Sa-
cra menta tamquam per instrumenta, sicut etiam
id non tollit iustificationem fieri per contritionem
perfectam, sive tamquam per formam, sive
tamquam per ultimam dispositionem, & per
Christum tamquam per causam meritoriam val-
uersalem.

Obijcunt Secundò, quod Baptismus ne-
queat nobis magis prodesse quam Hebreis Cir-
cumcisio, quibus haec non profuit nisi ad exci-
tandam fidem, quia data est in signum fidei,
dicitur

dicitur ad Rom. 4. Sed præterquam quod Baptismus magis prodebet nobis quam Hebreis Circumcisio, ut dicemus Diffic. ix. etiam est fallsum, quod Circumcisio data fuerit Hebreis ad excitandam in ipsis admodum: quia Abraham data fuit in signaculum iustitiae accepta per fidem ex opere operantis, & non per fiduciam hereticorum, sed per fidem supernaturalem, qua Deo dicenti creditur: reliquis vero data fuit signum fidei, id est in signum quod erant fideles, & in signum Circumcisio cordis non manu facta, querenda tamen ex meritis Christi.

Aegidius.

Inuestio autem, qua heretici inuehuntur in modum loquendi, quo dicimus. Sacraenta conferre gratiam ex opere operato, præterquam quod est propria Grammaticorum, qui, ut aduerit Aegidius, pluris faciunt institutionem Donati quam Dci, etiam est contra rationem; quia Scholasticis, vt pote Theologiae præceptoribus, incumbit noua vocabula pro nouis rebus Theologicas inuenientis inuenire, & modus operandi Sacramentorum noua legis fuit nouiter a Christo institutus: inquit illis licet ad res & modos antiquos noua vocabula inuenire, quando his res illae, aut modi illi, clariss & breuius explicantur, quia, ut Augustinus in Psal. 138. ait, *Melius est, quod nos reprehendant Grammatici, quam non intelligamus populi;* & ob id ipse pro os, offi, vsus est ibi *officium, officium.* Et addimus, quod quamvis dicta verba sint minus Latina, sunt tamen non parum antiqua, quia eis ante annos 400. usus est Innocentius III. lib. 3. de Mysterio Missæ, & ab eo tempore fuerunt ab Scholasticis communis applausu recepta, vt pote aptissima ad explicandum modum operandi Sacramentorum noua legis.

Dicuntur autem a Catholicis Sacraenta noua legis conferre gratiam ex opere operato, quia eam conferunt, non quia sunt opera meritoria illius, neque quia suscipiens Sacraenta eam mereatur, sed quia Christus instituit applicatio ipsorum a ministro facta conferri gratiam suscipientibus illa, non attenta dignitate & ratione meriti, neque ministri, neque suscipientis, quia quia per Sacramentum v. g. Penitentia conferetur peccatori attrito, & eam de congruo merenti, non conferetur illi quia eam sic mereatur, sed quia suscipit Sacramentum; & gratia, quia per Sacramentum Penitentia, aut per aliud confertur iusto attrito, non tribuitur propter attritionem tamquam propter meritum (quamvis pro attritione iulti, tamquam pro merito de condigno, ipsi conferatur alius gradus gratia, qui etiam conferetur, quamvis non suscipiat Sacramentum) sed propter Sacramentum ipsum secundum se, quamvis Sacramentum magis disposito, sive per attritionem, sive per aliud opus bonum, conferat maiorem gratiam. Excessus tamen gratia, qui ob excessum dispositioonis conferatur, correspontet soli Sacramento, ut causas instrumentalis: attritione vero, aut alij operi boni, medio quo suscipiens disponitur, non correspontet vt merito (quamvis ei vt sic, in iusto alius gradus correspontet, & in peccatore nullus) sed vt dispositio ex Christi institutione, qui instituit vt Sacraenta maiorem gratiam conferant magis disposito. Sacraenta ergo dicuntur conferre gratiam ex opere operato,

quia eam conferunt ex opere facto a ministro secundum intentionem Christi, non attenta ratione meriti vt meritum est, neque ministri, neque suscipientis. Huic autem modo causandi gratiam ex opere operato opponitur modus causandi illam ex opere operantis, qui conuenit operi quia est meritorum illius saltem de congruo.

DIFFICULTAS II.

Vtrum Sacraenta nouæ legis cauſent gratiam vt instrumenta physica.

Sacraenta nouæ legis conferre & cauſare gratiam, & non vt causas principales, diximus Difficultate præcedenti, in initio, ac proinde aliquo modo vt instrumenta Dei illam conferunt, quod de Baptismo tradit Tridentinum Trident. sess. 6. cap. 7.

Est tamen difficultas, An cauſent gratiam vt instrumenta physica, an tantum vt moralia. Caietanus 62. artic. 1. & 4. Paludanus in 4. dist. 1. Paludan. quæst. 1. Sotus quæst. 3. artic. 1. Suarez disp. 9. Sotus. fect. 2. & communiter Thomistæ docent, Sacraenta nouæ legis cauſare gratiam vt vera instrumenta physica, quia possunt assumi a Deo vt physica instrumenta ad illam cauſandam, quia in hoc nula appetit implicatio contradictionis, ergo de facto sic concurrunt. Consequens probatur, quia modus physice concurrendi, est magis perfectus, & magis manifestans omnipotentiam Dei; quia posse cauſare gratiam, non solum per se ipsum, sed etiam medijs creaturis est quid maius; immo modus iste cauſandi est magis conformis Scriptura & P atribus, asserentibus, Sacraenta cauſare gratiam, & mundare animas a peccatis, quæ non propriè quadrant instrumentis solum moraliter cauſantibus gratiam & mundatores.

Auctores tamen huius sententiae non eodem modo illam tradunt; quia Paludanus existimat, ex eo solum esse instrumenta gratiae physica, quia physice concurrunt ad producendum ordinatum quendam in anima, qui est dispositio ad gratiam: Caietanus vero & Suarez existimant, esse instrumenta physica gratiae, eam immediate efficiendo physice: Sotus autem existimat, esse instrumenta physica non ad entitatem ipsius gratiae, sed ad uniuersum, seu ad coniunctionem gratiae cum anima, ac proinde ad efficiendam animam Deo gratiam. Scotus vero in 4. dist. 1. Scotus. quæst. 5. Bonaventura art. 1. quæst. 4. Richardus artic. 4. quæst. 6. Marsilius quæst. 1. art. 3. Richardus. Durandus quæst. 5. Canis Relect. de Sacramentis. part. 4. Vaquez disput. 132. & Aegidius Canis. q. 62. artic. 4. docent, Sacraenta nouæ legis Vaquez. non esse instrumenta physica gratiae, sed tantum Aegidius.

Et in primis non esse instrumenta physica gratiae, probat ratione generali: quia impossibile est, rem, quæ in se nullam habet virtutem innatam, seu naturam, neque naturalem, neque obedientiam ad aliquam actionem & effectum, assumi pro sola voluntate Dei vt physicum instrumentum ad eam actionem & effectum, quia a tali re absque virtute innate in ipsa neque pro sola voluntate Dei actio illa neque effectus physice & realiter dependere, vt expedit.

dit Vasquez disp. 57. cap. 5. & 1. part. disp. 175. & 176. quia id aperte repugnat; sed in Sacramentis nulla agnoscitur virtus innata, adhuc imperfecta, & inchoata ad productionem gratiae (qualis in intellectu quasi per experientiam agnoscitur ad cognitionem supernaturale) neque ad productionem coniunctionis gratiae cum anima, quia in Sacramentis nullum est vestigium talis virtutis, quia nulla in illis appetet proportio, nec preparatio accommodata ad productionem gratiae, neque coniunctionis illius cum anima; ergo absque fundamento dicitur Sacramenta posse assumi ut instrumenta physica ad productionem gratiae, & ad coniungendum illam cum anima.

Et quamvis assumi possent, admittendum non est, de facto assumi; quia modus causandi gratiam aedē extraordinarius, de quo est tanta difficultas an sit possibilis de potentia Dei absoleta, non est de facto tribuendus Sacramentis absque urgenti fundamento: ad id autem nullum est virgines fundamentum, quia in primis ad id non sufficit, quod in Scriptura & a Patribus Sacramenta dicantur animam sanctificare & ablucere, & gratiam continere, quia ad hoc sufficit quod caudent moraliter gratiam; sicut qui demona moraliter ejici, dicitur id absolute efficere; & Medicus qui moraliter solū & directione sanat, dicitur absolute sanare; & Index, qui solo imperio aliquem suspendit, dicitur illum absolute suspendere. Quod vero modus physicè causandi gratiam sit dignior, & magis ostensiu omnipotencie Dei (quod Vasquez negat) non sufficit, vt absque maiori & urgentiori fundamento modum aedē extraordinarium & mirabilem causandi attribuamus Sacramentis.

Durandus. Sacra menta ergo nouæ legis, quæ sunt instrumenta gratiae, & non physica, sunt à fortiori instrumenta moralia. In huius tamen explicatione variant Auctores nostræ sententiae: quia Durandus existimat, Sacra menta tantum operari ad gratiam tamquam conditiones & causas sine quibus non. Hoc tamen non satisfacit, quia modus iste causæ & conditionis non sufficit, vt Sacra menta dicantur continere & conferre gratiam, & animam sanctificare. Scotus vero existimat, Sacra menta tantum operari ad gratiam tamquam dispositiones proximas ad illam ex parte sufficientis: quod nobis non probatur, quia Sacra menta neque sunt dispositiones naturales ad gratiam, vt patet, neque semper sunt morales, vt constat in Baptismo & in Confirmatione suscepimus a patribus, & in Eucharistia & in Extreme Unctione, & in alijs suscepimus à parentibus vnu rationis, & tamen Sacra menta tunc non sunt aliter instrumenta, quam sunt in adultis habentibus vnum rationis. Sunt ergo instrumenta moralia gratiae, eam moraliter causantia, quia sua applicatione inducunt, imo obligant Deum ad collationem gratiae, ratione institutionis & promissionis, quæ facta est ab ipso dandi gratiam sub conditione applicationis ipsorum, in quo efficacia & causalitas moralis consistit. Sunt autem instrumenta Dei ad gratiam, quia ipsis Deus quasi iuvatur ad collationem gratiae non physice, sed moraliter, quia ipsis excitatur ad conferen-

dam gratiam; & hoc modo eam impetrant à Deo, non tamquam retributionem eam merendo à Deo, sed excitando Deum ad collationem gratiae: & non solum Sacra menta, sed etiam minister ipse est instrumentum Dei, quamvis non aliter quam efficiendo Sacramentum quo Deus immediate excitatur; ac proinde minister remotius concurrit quam Sacramentum.

Conferunt vero gratiam in instanti terminatio torius motus Sacramentalis, quia usque ad illud nondum est Sacramentum perfectum, siue in eo instanti nullum indivisibile motus producatur, & instanti omnino extrinsecum Sacramento, vt quibusdam placet, siue in eo producatur indivisible perfectuum Sacramentum, & sit ipsis intrinsecum, vt nobis probatur.

Ex dictis constat, Sacra menta habere virtutem moralē ad producendam gratiam, & eam conseruare, imo & continere virtutem ipsam, hanc formaliter, & gratiam virtualiter.

Ad rationem ergo aduersariorum negandum est antecedens, nempe Sacra menta posse assumi ut instrumenta physica gratiae: imo, eo admissō, neganda est consequentia, ob rationes dictas.

DIFFICULTAS III.

Quam gratiam conferant Sacra menta nouæ legis.

Supponimus, in quo Catholici continent, Sacra menta nouæ legis gratiam iustificantem conferre, aut primam, vt Baptismus & Poenitentia (qua ob id dicuntur Sacra menta mortuorum;) aut augmentum illius, vt reliqua Sacra menta, (qua ob id dicuntur viorum;) imo etiam duo Sacra menta mortuorum, quando applicantur homini iusto, seu spiritualiter viuo. Ita ramen Sacra menta conferunt gratiam iustificantem, vt etiam dicuntur conferre gratiam Sacramentalem, singula propriae gratiae, in quo Theologi continent, & tradit Bernardus *Bernardus.* Sermoni de Cœna Domini, dum docet, diversas gratiarum esse in diversis Sacra mentis, & merito, quia Sacra menta ad distinctos fines ordinantur.

Hoc ergo supposito, difficultas est in explicando quid sit gratia Sacramentalis, seu in quo consistat gratiam esse Sacramentalem.

Paludanus in 4. dist. 1. quæst. 2. docet, gratiam Sacramentalis esse habitum quendam superadditum gratiae iustificanti, diversum in singulis Sacra mentis. Id tamen ab Scholasticis communiter reficitur, quia dicitur absque fundamento & necessitate.

Capreolus in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 3. qui non *Capreolus.* multum dissentit à Paludano, docet, gratiam Sacramentalis esse qualitatem superadditam gratiae iustificanti, & diversam in singulis Sacra mentis, quam in Sacra mentis imprimentibus characterem esse characterem ipsum, & in alijs non imprimentibus characterem esse alias qualitates. Quod etiam communiter reficitur, quia etiam absque fundamento & necessitate in Sacra mentis non imprimentibus characterem constituit qualitates illas à gratia iustificantे distinctas, & ipsi superadditas: & quia contra rationem in Sacra men-

22 DISP. III. De Sacram. in genere. DIFFIC. III. & IV.

mentis imprimentibus characterem constituit gratiam Sacramentalem in charactere ipso: quia contingit, characterem imprimi absque gratia, ut quando Baptismus confertur adulto peccator non habenti dolorem peccati; & econtra conferri gratiam absque charactere, ut quando post Baptismum facte receptum recedit fictio.

Bonavent. Bonavent. in 4. dist. 1. art. 1. quæst. 6. docet, gratiam Sacramentalem esse ipsam gratiam iustificantem, quatenus curat animam a peccatis. Quod etiam nobis non omnino probatur: quia quamvis gratia, qua in Sacramentis remittuntur peccata, specialius opponatur peccatis, quam gratia collata extra Sacraenta, quia illa, utpote collata intuitu doloris peccatorum que remittit, speciale inducit respectum oppositionis ad peccata remissa, etiam venialia; nihilominus hoc modo insufficienter explicatur gratia Sacramentalis, & discriben ipsius à gratia iustificante collata extra Sacraenta, saltem in aliis Sacramentis à Baptismo & Pœnitentia, quia in illis aliis aliquid non confertur gratia cum dicto respectu, vel quia suscipiens illa caret peccatis venialibus, vel quia de illis non dolet.

s. Thomas. S. Thomas ergo, Caietanus & Aegidius quæstione 6. art. 2. Valquez disp. 131. Suarez disp. 7. sect. 3. & communiter recentiores docent, & meritò, gratias Sacramentales in omnibus Sacramentis distinguunt inter se, & à gratia iustificante secundum se, in eo quod gratia iustificanti ex vi Sacramenti collata annexa sunt auxilia gratiae ad finem pecularem, ad quem Sacramentum, ex vi cuius collata est, institutum fuit, quod non habet gratia iustificans secundum se, seu collata extra Sacraenta.

Trident. Bernardus. Et in primis id habere gratiam Sacramentalem, seu collatam ex vi Sacramenti, significat Tridentinum sessione 14. in proclamatio ad Extremam Vnctionem, & etiam Bernardus vbi supra. Quod vero in eo confusat gratiam esse Sacramentalem, non leuiter indicat Bernardus, dum diueras gratias Sacramentorum assignat per ordinem ad diueria auxilia: & constat ex eo, quod gratia per Sacramentum collata distinguuntur per se à collata extra Sacramentum; & gratia per unum collata, à gratia collata per alterum.

Christus autem gratiae collata per Sacramentum annexuit collationem auxiliorum efficacium, non vero auxiliorum tantum sufficiunt; quia non satis apre institueretur pecuniale instrumentum, quo applicarentur merita Christi ad auxilium, quod nullum est habituum effectum (quamvis non ex defectu ipsius auxiliij, sed hominis cui confertur) ad finem ad quem datur. Et id indicat Tridentinum quo ad gratiam Sacramentalem Eucharistie, dum sess. 13. cap. 2. art. Christum voluisse Eucharistiam sumi tamquam antidotum quo à peccatis mortalibus præteruemur; præteruimus autem auxilio efficaci, & non auxilio tantum sufficiemus: ita tamen Christus annexuit auxilia efficacia, ut non certò & infallibiliter conferantur (alias qui semel dignè suscipit Eucharistiam, qua ad perpetuariam ordinatur, perfeueraret infallibiliter usque ad mortem) sed tantum conferuntur pro libito Dei, quod optimè fieri potuit, annexando gratiae Sacramentali-

tamquam industrici & excitatrii Dei ut ipse conferat auxilia illa; & non annexuit illa gratia tamquam indefectibiliter obtinenti à Deo ipsa auxilia: id est, fieri potuit annexando auxilia gratiae Sacramentali tamquam suadenti, & non tamquam indefectibiliter persuadenti, conferendo gratiae vim moralem ad quasi suadendum, & non ad indefectibiliter seu infallibiliter persuadendum, ad eum modum, quo quemque oratio bona est imperativa, sed non indefectibiliter. Ob dictam autem annexionem factam gratiae per Sacramentum collatae, sapè conferuntur auxilia personæ habentia gratiam illam, quae non conferrentur si eam non haberet.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum omnia Sacraenta habent vim conferendi primam gratiam.

SUPponimus Primo, in quo Doctores conueniunt, quædam esse Sacraenta instituta ad viuificandam animam spiritualiter mortuam, ac proinde ad conferendam primam gratiam iustificantem, qua anima mortua viuificatur, Baptismum videlicet & Pœnitentiam, quæ ob id dicuntur Sacraenta mortuorum: reliqua vero quinque Sacraenta instituta esse ad augendam vitam spiritualem animæ, ac proinde ad conferendum augmentum gratiae iustificantis, quæ ob id dicuntur Sacraenta viuorum.

Supponimus Secundo, in quo etiam Doctores conueniunt, omnia Sacraenta, etiam mortuorum, conferre augmentum gratiae iustificantis suscipientibus illa in statu gratiae, quia, ut definitur in Tridentino sess. 7. can. 7. omnia Sa- Trident. cramenta nouæ legis conferunt gratiam dignè suscipientibus illa; qui autem in statu gratiae, accepta per contritionem, aut aliæ, accedit etiam ad Baptismum & ad Pœnitentiam, dignè accedit, si alias accedit cum aliis requisitis; ergo recipit augmentum gratiae, cum iam præhabeat primam gratiam. Vnde duo Sacraenta mortuorum, quamvis primario instituta sint ad conferendam primam gratiam, secundario tamen instituta sunt ad augmentum, quando in suscipiente præsupponitur gratia.

His ergo præsuppositis, est Primo difficultas, An duo Sacraenta mortuorum ita habent in se primam gratiam, ut etiam aliquando illam de facto conferant. Et procedit de adultis, quia certum est, Baptismum, qui à parvulis suscipi potest, ipsis primam gratiam conferre.

Gabriel in 4. dist. 4. quæst. 2. art. 2. docet, duo Gabriel. dicta Sacraenta numquam conferre primam gratiam adultis, quia ad effectum gratiae Baptismi & Pœnitentiae recipiendum ab adultis habentibus peccatum mortale, prærequirunt in illis perfecta contrito, per quam præsupponitur collata prima illa gratia.

Valquez vero disp. 158. Suarez disp. 7. & com- Valquez. muniter Doctores docent, Baptismum & Pœni- Suarez. tentiam sapè de facto conferre primam gratiam adultis; & meritò: quia hæc duo Sacraenta instituta sunt ad tollendum ex opere operato peccatum etiam mortale; ergo illud aliquando tollunt,

DIFFICULTAS V.

Vtrum Sacraenta conferant aqualem gratiam.

tollunt, alias frustra fuissent ad id instituta; ergo aliquando conferunt primam gratiam, quia absque ea non tollitur peccatum saltem mortale. Quod verò ad effectum gratiae Baptismi & Poenitentiae in adultis non prærequiratur perfecta contritus, dicitur ex professo in propriis Tractatibus.

Secundò est difficultas, An quinque Sacraenta viorum conferant primam gratiam aliando.

Suarez disput. 7. scđt. 2. Egidius qđst. 62. art. 1. dub. 2. Reginaldus lib. 26. num. 45. Laiemannus cap. 6. & plures alij, partern affirmatum tuerunt, quando peccator accedit attritus, existimans bona fide sè esse in statu gratiæ absque peccato mortali; quia de diuina clementia credi potest, quod voluerit sic accedenti confiri primam gratiam. Id tamen non eodem modo defenditur ab auctoribus huius sententia: quia alij existimat, id habere dicta Sacraenta per se, & ex primaria institutione eorum, secundum rationem genericam Sacraenti, quamvis secundum specificam fuerint instituta ad conferendum augmentum gratiæ: alij verò existimant, id habere dicta Sacraenta ex institutione ipsorum secundum rationem specificam, secundariò tamen & per accidens.

Vasquez. Vasquez verò disp. 205. loquens de Eucharistia, & alij plures in peculiaribus Tractatibus de Sacraenta viorum, docent, Sacraenta hæc nunquam conferre primam gratiam. Quod nobis probatur quoad reliqua quatuor Sacraenta, excepta Extrema Vnctione: quia de aliis quatuor nullatenus constat instituta fuisse ad conferendum aliquando primam gratiam, quia id non constat ex Scriptura, neque ex definitio-
Trident. ne aliqua Ecclesiæ, vt patet; neque ex aliqua Patrum traditione, quia nullus eorum id affirmavit, & si aliqui dicunt per ea Sacraenta remitti peccata, explicandi sunt de remissione venialium, quia verè remittuntur per illa, vt de Eucharistia tradit Tridentinum less. 13. c. 2. Imò postquam dixit per Eucharistiam remitti peccata venialia seu quotidiana, addit, per eam nos preservari à mortalibus, quo indicat, per Eucharistiam non remitti. Neque id constat ex aliqua efficaci ratione, quia sola diuina clementia absque virginitati ratione non sufficit ad id, quia non debet durum censeri, Sacraenta, que tantum scimus instituta fuisse ad augendam vitam spiritualem spiritualiter vivis, non conferre vitam spiritualem spiritualiter mortuis, quamvis attritis & bona fide accedentibus.

Inclusus. Trident. Excepimus Extremam Vnctionem, quia existimamus, per hanc etiam conferri primam gratiam attritus, & absque mala fide suscipientibus illam; quia id efficaciter deducitur ex Scriptura Iacobi 5. & ex Tridentino lessone 14. canon. 1. & de Extrema Vnctione, & ex verbis formæ Extremæ Vnctionis, ut expendimus Tractatu de Extrema Vnctione Diffic. VIII.

Non procedit difficultas de Sacraenta diversæ speciei inter se comparatis, quia incertum est, quod eorum, quantum est ex se, ceteris paribus ex parte dispositionis suscipientis, conferat maiorem gratiam; quamvis vero simile sit, Eucharistiam copiosiorem gratiam cōferre quam quodlibet aliud, ex eo quod realiter continet auctorem gratiæ? sed procedit de Sacraenta eiusdem speciei diversis numero, vt de duobus Baptismis.

Circa difficultatem hanc Paludanus in 4. dist. 4. qđst. 1. docet, Sacraenta eiusdem speciei diuersis applicata, semper vi sua conferre inæqualem gratiam; quia existimat, homines creatoris fuisse ad reparandas fedes Angelorum qui ceciderunt, & tot homines subrogandos esse Angelis lapsi, quot lapsi fuerunt, & in tanta gloria, quantam illi haberent si in gratia perseverarent: & existimat, Angelos lapsos, si perseverarent, habituros inæqualem gloriam, sicut etiam habuerunt inæqualem gratiam, iuxta illud Augustini,

Erat Deus in Angelis simul condens naturam, & largiens gratiam; ac proinde Sacraenta, quantum est ex se, inæqualem conferre gratiam: alias infantes, qui post Baptismum moriuntur, æqualem gloriam consequerentur.

Sed Paludanus incerto & infirmo nititur fundamento; quia homines creatos esse occasione lapsus Angelorum, & tot esse illis subrogandos, & in tanta gloria, incertum est & absque fundamento, & non minus, Angelos ipsos habituros inæqualem gloriam: quia quamvis creati fuerint in inaequali gratia, vt significat Augustinus, potuerint tamen qui in minori creati fuerint, meritis supplerere defectum gratiæ acceptæ, ac proinde saltem in iure ad gloriam æquare, imò & superare creatos in maiori gratia.

Scotus in 4. dist. 4. qđst. 7. art. 1. & Gabriel qđst. 2. art. 2. concluſ. 7. docent, parvulis, & etiam adultis aliquando, ceteris paribus ex parte dispositionis, in Baptismo (& idem in reliquis Sacraenta) conferri inæqualem gratiam, non vi Sacramentorum, sed adultis ex sola voluntate Dei, & parvulis ex vi meritorum, vel baptizantis, vel parentum, vel adstantium; quia illos tam parvulos quam adultos prædestinavit ad tantam gloriam, ad quantum aliquando non sufficit gratia quæ vi Sacraenta conferunt.

Sed Scotus & Gabriel absque fundamento docent, post instituta Sacraenta nouæ legis Deum pro sola sua voluntate, aut ex merito aliorum conferre immediatè gratiam iustificantem: quia quamvis admittamus, Deum prædestinare homines ad tantam gloriam ante prævisionem iustificationis, non definet Deo modus, quo, servata lege ordinaria, sic prædestinatos perducet ad ius ad tantam gloriam, absque eo quod prædicta gratia conferetur modo adeò extraordinariori, qui ordinariè tantum contingebat ad iustificationem parvolorum antiquorum media oblatione

24 DISP. III. De Sacram. in genere. DIFFIC. V. & VI.

Suarez. tione parentum, aut aliorum, tamquam merito de congruo, ne tanta parvularum multitudo absque ordinario remedio periret.

Ægidius. Alij, vt referunt Suarez & Ægidius, docent, Sacraenta eiusdem specie semper conferre æqualem gratiam adhuc inæqualiter dispositis, quia Sacraenta operantur tamquam agentia naturalia, quæ vbi non est impedimentum, operantur quantum possunt, ac proinde Sacraenta in subiectis capacibus carentibus obice, quantumvis inæqualiter dispositis, causabunt æqualem gratiam, quia operantur quantum possunt, & quantum est ex se, semper possunt idem.

Trident. Sed horum doctrina iam post Tridentinum sustineri non potest, quia self. 6. cap. 7. agens de iustificatione adulorum, quæ sit in Baptismo, ait, in ea vnumquemque recipere gratiam secundum propriam dispositionem, & cooperacionem (& idem est absque dubio de reliquis Sacraentis;) ergo Baptismus, & reliqua Sacraenta inæqualiter dispositis conferunt inæqualem gratiam, & æqualiter dispositis æqualem; alias gratia non conferetur secundum vniuersicunque dispositionem. Dicuntur tamen operari ut agentia naturalia, quia absque sui libertate operantur, sed tamquam instrumenta cause libera, quæ illa assumit ad maiorem vel ad minorem gratiam, vel potius illis ad maiorem vel minorem gratiam conferendam excitatur, iuxta suscipiens dispositioem.

S. Thomas. S. Thomas ergo quæst. 69. artic. 8. Vasquez disp. 135. Suarez disp. 7. Ægidius quæst. 62. art. 1. dub. 3. & communiter Theologi docent, Sacraenta eiusdem specie gratiam conferre iuxta vniuersicunque suscipiens dispositioem, inæqualiter dispositis inæqualem, & æqualem æqualiter dispositis, iuxta æqualitatem & inæqualitatem dispositioem: quod definitum est à Tridentino de Baptismo cap. illo 7. (& idem est de reliquis Sacraentis.) Et merito sic institutum est à Christo: quia æquitas exigit, ut æqualiter dispositi æqualem fructum è Sacramento percipiant, & as major cura & diligentia ad suscipiendum Sacramentum careret fructu Sacramentali. Vnde duo Baptismi duobus parvulis applicati, æqualem illis conferunt gratiam, quia illi æqualiter se habent ad Baptismum, nempe absque dispositione, & absque obice seu impedimento.

Sed quæ sit dispositio ad quodlibet Sacramentum, & quæ sit necessaria, commodiū dicitur in propriis Tractatibus: nunc tamen dicimus, voluntatem suscipiendo Sacramentum, & devotionem erga Sacramentum quod suscipitur, & reuerentiam in suscipiendo illud, & actum fidei quo credimus Deum esse auctorem gratiae, & Sacramentum illud habere virtutem ad conferendam gratiam; & actum spei, quo medio illo Sacramento speramus a Deo fructum gratiae; & etiam dolorem peccatorum, quando per Sacramentum remittuntur, esse dispositionem proportionatam ad perceptionem fructus Sacraenti. Status tamen gratia, quamvis necessarius sit ad susceptionem Sacrauentorum vivorum, tamquam fundamentum & inchoatio ad augmentum gratiae ad quod instituta sunt, non est dispositio; quia dispositio aliquem ordinem

importat ad effectum (vt calor ad ignem) quem non importat sanctitas ad sui augmentum, ac proinde Sacraenta conferunt gratiam iuxta mensuram voluntatis suscipiendo illa, & devotionis & reuerentiae erga illa, & fidei, & spei, & doloris; non tamen iuxta mensuram sanctitatis persona suscipientis.

Addimus, ad perceptionem fructus Baptismi, Confirmationis, & Eucharistiae in parvulis, nullam esse illis necessariam dispositionem, sed tantum statu gratia ad fructum Confirmationis & Eucharistiae, & in adultis ad perceptionem fructus Sacrauentorum necessariam esse voluntatem suscipiendo illa saltem implicitam, aut interpretatiuam, & specialiter ad fructum Poenitentiae etiam esse necessarium actum fidei & spei, & dolorem sanctum peccatorum, & ad fructum gratiae Baptismi, etiam actum fidei & spei, & quando est peccatum actualē mortale, etiam dolorem illius; de quibus ex professo in propriis Tractatibus.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum Sacraenta in voto conferant eamdem gratiam, quam conferunt realiter sumpta.

Supponimus, Matrimonium & Ordinem in voto seu in desiderio tantum suscepit, non conferre ex opere operato gratiam, quam conferunt quando realiter suscipiuntur, quia haec duo Sacraenta instituta sunt ad conferendam gratiam Sacrauentorum valde vitem ad statum conjugalem & Ordinis, ratione auxiliorum ipsi gratiae annexorum; ergo absque fundamento dicitur, eam gratiam conferri ob votum seu desiderium ipsorum, quod non constituit ipsum desiderantem in eo statu.

Ergo difficultas de aliis quinque Sacraentis. An vatum, seu desiderium suscipiendo illa quando realiter suscipi nequeunt, conferat ex opere operato gratiam, quam Sacraenta ipsa realiter suscepit conferunt.

Non defunt qui partem affirmatiuam tueantur, quando Sacraenta nequeunt realiter suscipi ab eo qui illis valde indiget, quia Sacraenta instituta sunt à Christo ad subueniendum necessarii spirituali; ergo quando est haec necessitas, & Sacraenta suscipi nequeunt, idem efficiunt suscepit in voto ex institutione Christi, quia hoc maximè decet benignitatem ipsius.

Sotus vero in 4. dist. 11. quæstione 2. artic. 1. *Sotus.* Suarez disp. 8. Ægidius quæst. 62. art. 1. dub. 4. *Suarez.* & communiter Doctores, partem negatiuam tradunt, & merito; quia promissio Christi conferendi gratiam Sacrauentalem, non est facta voto seu desiderio suscipiendo Sacraenta, sed Sacraenta ipsis realiter suscepit, v.g. reali mandationi Corporis Christi, & reali ablutione, & absolutione, & vocatione; ergo absque sufficiens fundamento tribuitur voto Sacrauentorum significatio & vis conferendi gratiam ex opere operato.

Non negamus, per actum contritionis perfectæ, & per quemicumque alium actum dilectionis amicitia Dei, in quo includitur vatum suscipiendo

piendi Sacramentum, quod est sub præcepto, conferri peccatori primam gratiam iustificantem, & iusto augmentum illius ex opere operantis, & etiam per desiderium expellum suscipiendo Sacramentum, idem augmentum conferri iusto ex opere operantis, quod tantum voluit Tridentinum fess. 13. c. 8. dum dixit, eos, qui voto Panem calestem edunt fide viua, fructum & utilitatem illius sentire, id est, augmentum iustificationis, quamvis non Sacramentalis; sed tantum afferimus, per dilectionem Dei, in qua continetur votum implicitè, & per votum expressum Sacramenti non conferri gratiam ex opere operato, ac proinde neque Sacramentalem, cui annexa sunt auxilia ad finem proprium cuiuscumque Sacramenti.

Quod verò homo constitutus sit in necessitate Sacramenti, & in impotencia suscipiendo illud, non sufficit, ut desiderio illud suscipiendo tribuamus, quod non constat Christum tribuisse.

DIFFICULTAS VII.

Quando Sacraenta conferant gratiam.

Non desunt qui existimunt, Sacraenta conferre gratiam non in instanti, sed in tempore immediato ante instanti ultimum terminatum temporis in quo fit motus Sacramentalis, seu actio Sacramentalis, quia ex una parte Sacramentum nequit gratiam conferre antequam sit, neque postquam iam desuit esse & non est, quia nulla res operatur quando non est; & ex altera parte Sacramentum consistens in motu (in quo sex Sacraenta, excepta Eucaristia, consistunt) non potest esse in aliquo instanti, sed in tempore; quia tantum est, seu existit, quando fit; & non fit in instanti, sed in tempore: ergo Sacraenta conferunt gratiam in tempore, & non in alio quam in tempore immediato ante dictum instanti terminatum, quia in eo tempore, utpote immediato ante dictum instanti fit & perficitur motus ipse Sacramentalis, seu Sacramentum.

Vasquez. Suarez. Henr. Aegidius.
Suarez. Henr. Aegidius.
Sotom. Maior.

Vasquez verò disp. 32. Suarez disp. 8. Henr. Aegidius libro 1.c. 19. Aegidius q. 62. art. 1. dub. 4. & communiter Theologi docent, Sacraenta non conferre gratiam in tempore, sed in instanti, & non in alio quam in ultimo termino totius temporis, in quo successivè fit Sacramentum, & merito: quia Sacraenta non conferunt gratiam, nisi quando sunt perfecta & completa, qualia non sunt usque ad dictum instanti, quia vñque ad illud semper superest aliquid motus & actionis Sacramentalis, & in eo instanti iam nihil superest, ergo in tempore immediato antecedente ad dictum instanti, siue indeterminato siue determinato non conferunt gratiam. Accedit, quod Sacraenta nequeunt connaturaliter ipsi gratia eam conferre, nisi in instanti; quia gratia, utpote spiritualis, & quoad extensiónem indiuisibilis, & carente cotiratio diuisibili, & habens subiectum omnino indiuisibile & ultimè dispositum, exigit in instanti produci.

Vnde, ut contra Sotum & Maiorem aduentunt Suarez & Henriquez, Sacramentum administratum homini qui in dicto ultimo instanti moritur, non confert illi gratiam, quia in eo instanti iam non est homo ille.

Ad rationem ergo aduersariorum constat, Sa-

cramenta conferre gratiam in instanti ultimo terminatio motus, seu actionis sacramentalis (sive instantis istud sit omnino extrinsecum ipsi Sacramento, quia in eo nihil adhuc indiuisibile producitur, ut quibusdam placet; sive at aliquo modo intrinsecum, quia in eo producitur indiuisibile Sacramenti, ut nobis probatur) quia usque ad illud non sunt completa & perfecta Sacraenta. Quod autem in eo ultimo instanti nihil sit Sacramenti, seu motus Sacramentalis, nisi forsan indiuisibile illius, non impedit ut causare possit; quia Sacraenta tantum causant moraliter, ad quod non requiritur existentia actualis Sacramentorum, sed sufficit ipsa fuisse.

DIFFICULTAS VIII.

Vtrum Sacraenta fiētē suscepta, postea, recedente fictione, conferant gratiam.

Difficultas procedit de Sacraenta ficte sumptis, fictione tantum effectui gratiae opposita, ut quando Baptismus suscipitur ab adulto peccatore absque dolore peccati mortalis, & non opposita valori Sacramentorum, quia sic ficte suscepta, utpote inutilia, nullam utramque conferunt gratiam.

Circa difficultatem ergo Durandus in 4. dist. 4. Durandus. quæst. 4. & Canus de Pœnitentia, part. 5. docent, Canus. Baptismus & Pœnitentiam gratiam conferre, dicta fictione recedente. Quod autem id habeat Baptismus, probatur: quia alias peccata ante Baptismum commissa remitti possent absque Baptismo in re & in voto, quia tunc tantum possunt remitti per contritionem, aut per accidens per Sacramentum Pœnitentia, quæ tunc non continent in voto Baptismum, seu susceptionem Baptismi, quia tunc non est obligatio iterum suscipiendo Baptismum. Et quod idem habeat Pœnitentia, probatur: quia alias mortalia post Baptismum commissa, etiam possent remitti absque Sacramento Pœnitentia in re & in voto, illa scilicet peccata que confessa fuerunt in dicto Sacramento ficte facta, quia possunt remitti per contritionem absque Sacramento Pœnitentia, in re, ut paret, & etiam absque ipso in voto, quia tunc contrito, per quam remittuntur, non continent votum Sacramenti Pœnitentia quod dicta peccata, quia non est obligatio iterum illa confitendi, quia iam fuerunt ritè & legitimè confessa.

Maior in 4. dist. 4. quæst. 2. & Couarruias in Maior. cap. Alma mater. 1. part. §. 4. num. 23. docent, hæc Couarruias Sacraenta, nempe Baptismum, Confirmationem & Ordinem, ficte suscepta, conferre gratiam recedente fictione, quia alias ficte suscipiens illa maneret per totam vitam fructu illorum præuatus; quia cum imprimant characterem, repeti non possunt. Addunt Paludanus in 4. distinct. 4. quæst. 5. & Silvester v. Baptismus 4. id etiam conuenire Sacramento Pœnitentia, ob rationem Du-

randi & Cani.

Aegidius quæst. 62. art. 1. dub. 5. docet, non solum Baptismum, Confirmationem & Ordinem conferre gratiam recedente fictione, sed etiam Matrimonium, pro tempore quo durat vinculum ipsius, & Extremam Unctionem pro tempore quo in infirmitate, in qua datur, durat periculum mor-

tis;

Tena.

Suarez.

Caietanus.

Sotus.

Sotus.

Vasquez.

tis; quia pro dictis temporibus nequeunt iterari & repeti: quod etiam in hac Academia docuit Ludovicus Tena Cathedræ Scotti moderator, & postea Episcopus Tortuensis.

Suarez disp. 8. lec. 6. docet, non solum Baptismum, Confirmationem, Ordinem, Matrimonium, & Extremam Vnctionem conferre gratiam recedente fictione, ob rationem dictam, sed etiam Poenitentiam, ob rationem Durandi & Cani.

Caietanus tom. I. Opusc. tract. 5. & Petrus Sotus de Institutione Sacerdotum, lec. 5. de Baptismo, docent omnia septem Sacraenta facte recepta conferre gratiam recedente fictione. Quia Baptismus ideo confert gratiam recedente fictione, quia quamvis gratia Baptismi suppleri possit per contritionem, id tamen est melius & utilius hominibus; sed etiam est illis melius & utilius, quod reliqua Sacraenta facte suscepit, postea, recedente fictione, conferant gratiam; ergo id etiam est illis tribuendum sicut Baptismo.

Sotus ergo in 4. dist. 6. quæst. 1. art. 8. & Vasquez disput. 161. docent, conferre gratiam recedente fictione, nulli Sacramento conuenire nisi Baptismo, si alieui conuenit; & metit, quia si Sacraenta hanc virtutem habent, eam habent ex institutione Christi; ex hac autem illam non habent, quia nullo firmo fundamento constat, Christum virtutem hanc contulisse aliis Sacraentis à Baptismo, quia non constat Scripturâ, neque traditione, neque testimonio Parrum, nec efficaci aliqua ratione, ut constabit ex solutione eorum quæ ab aduersariis afferuntur. Sed, an Baptismus virtutem hanc habeat, dicimus Tractatu de Baptismo Disp. I v. Diffic. VIII.

Quod autem absque Pœnitentia in re vel in coto nequeant remitti mortalia post Baptismum commissa, non conuinicit, Pœnitentiam facte susceptam conferre gratiam remittentem mortalia recedente fictione, quia illud salutatur, quamvis post dictam receptionem conferatur gratia, & remittantur peccata per contritionem, absque eo quod in ea continetur votum Pœnitentie; quia tunc gratia illa remittens peccata non confertur absque Sacramento illo Pœnitentiae antea realiter & facte suscepto, ac proinde etiam tunc est verum, quod Sacramentum Pœnitentiae sit necessarium in re vel in coto, quia absque illo iam antea suscepto non confertur gratia, quamvis non per illud, sed per contritionem perfecta.

Quod vero Sacraenta imprimita characterem numquam repeti possint, & Matrimonium durante vinculo ipsius, & Extrema Vnctio durante codem periculo mortis infirmi, non conuinicit, illa facte suscepit, postea, recedente fictione, conferre gratiam; quia gratia ipsorum non est necessaria ad salvationem, quamvis sit maximè utilis, præsertim cum malitia aut negligencia suscipiens Sacramentum, non fuerit adepta. Quod li Baptismus id habet (quod Vasquez & alii negant) non est, quia gratia Baptismi sit quocumque modo utilis, sed quia est utilis ad remissionem mortaliuum, absque qua non contingit saluari, & quia iterari non potest; gratia vero aliorum Sacraentorum non est utilis ad id nisi Pœnitentiae, hæc tamen iterari potest.

DIFFICULTAS IX.

Utrum Sacraenta veteris legis iustificant non tantum ex opere operantis, sed ex opere operato.

Supponimus, Sacraenta veteris legis, ut opere bona ad cultum Dei pertinentia, & ex auxilio Dei facta, habuisse vim iustificandi ex opere operantis (sicut reliqua opera bona) quia in statu gratiae facta causabant gratiam, tamquam merita de condigno augmenti illius; & facta in statu peccati, imperabant à Deo spiritum contritionis (quamvis non infallibiliter) mediâ quâ remittebantur peccata. Cui non obstat Paulus ad Roman. capi. 3. & 4. & ad Galat. 2. dum ait, neminem ex operibus legis iustificari; quia tantum significat, neminem obseruatione legis, facta ex sola notitia legis, & ex propriis viribus iustificari, non excludens opera legis bene facta ex auxilio.

Hoc supposito difficultas est, An Sacraenta illa etiam iustificant ex opere operato.

Conuenient communiter Doctores, Sacraenta veteris legis, Circumcisione excepta, non contulisse gratiam ex opere operato, sed tantum ex opere operantis, quod absque dubio tradit Eugenius IV. in Decreto fidei, dum ait, Sacraenta nouæ legis multum differre à Sacraentis antiquæ legis, quia hæc non causabant gratiam, sed tantum significabant per passionem Christi damnationem; & tuis significat Paulus ad Gal. 4. dum Sacraenta & ceremonias antiquæ legis appellat elementa infirma & egena, & ad Hebreos 9. dum ab ipso dicuntur iustitia carnis, que secundum conscientiam mundare non possunt; & cap. 7. dum affirmat, factam fuisse reprobationem antiquæ legis propter eius infirmitatem & inutilitatem; quia illa aliter quam ex pœrio merito, seu ex opere operantis, iustificant, non possent in ratione Sacraentorum & ceremoniarum dici inutilia, & infirma, & egena, & non posse mundare conscientias.

Superteat ergo difficultas de Circumcisione, an contulerit gratiam ex opere operato, non attenta ratione meriti circumcisii, neque ministri circumcidientis.

Alexander 4. part. quæst. 4. mem. b. 3. Bonaventura in 4. dist. 1. art. 3. quæst. 3. Scotus quæst. 6. Durandus quæst. 7. Henriquez lib. 1. c. 6. & Bonacina disp. 1. quæst. 1. punct. 3. docent, Circumcisionem ex opere operato, seu ex Dei institutione contulisse gratiam parvulus, per quam eorum originele debatur. Quod tradidisse videntur Augustinus & alij Patres, quos refert Vasquez vbi infra; immo id tradidisse videatur Innocentius III. in cap. Maiores, de Baptismo, dum ait, Baptismum successisse Circumcisionem; & dum, affignans discrimen inter Baptismum & Circumcisionem, ait: *Quoniam et si originalis culpa remittebatur per Circumcisionem nostrorum, & damnationis periculum vitabatur; non tamen perueniebat ad Regnum celorum.* Quod etiam significari videtur Gen. 17. illis verbis: *Masculus, cuius prepucy caro circumcisâ non fuerit, debetur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum feci.* Vbi cùm Deus minaretur etiam parvulus, qui non circumcidebantur, perpetuum inter-

Disp. III. De Sacram. in genere. DIFFIC. IX. & X. 27

interitum, nequit aliter verificari, nisi quia per Circumcisionem liberandi erant à peccato originali & morte perpetua.

S. Thomas. Bellarm. Valentia. Suarez. Vasquez. Egidius
verò quæst. 62. art. 6. & quæst. 70. art. 4. Bellarminus lib. 2. de Sacramentis, à cap. 13. Valentia disp. 3. quæst. 3. punct. 3. Suarez disp. 10. Vasquez 1. 2. disp. 184. & Egidius quæst. 62. ar. 6. docent, Circumcisionem non contulisse gratiam ex opere operato, quod tradunt plures Patres quos Vasquez refert: & id absque dubio definit Eu- genius I V. in Decreto fidei, dum de Sacramentis antiqua legis ait non causasse gratiam, sed tantum figurasse dandam per passionem Christi: sub Sa- cramentis autem antique legis absque dubio com- prehendit Circumcisionem, quia quamvis insti- tuta fuerit ante legem Moysis, fuit tamen etiam præcepta illi populo cui data fuit lex illa, & cum ipsa lege permanxit tamquam unum præceptum illius. Et quidem mirum est, Pontificem tantum voluisse comparare Sacraenta noua cum Sacra- mentis antique legis, excludendo Circumcisio- nem, qua erat unum ex Sacramentis & præceptis in ea lege vigentibus. Quod etiam deducitur ex testimonitis Scripturæ iam adductis, in quibus Sa- cramenta & ceremoniae veteris legis dicuntur infir- ma & egena elementa, & lex venus dicitur infir- ma & inutilis. Imò Paludanus ad Rom. 3. Cir- cumcisioni nullam aliam utilitatem attribuit, quam quod est in signum populi, cui Deus com- misit eloqua sua.

Et ratione probatur: quia si Circumcisio iustifi- caret amplius quam ex opere operantis, & attenta ratione meriti, id tantum haberet ex institutione Dei; nullo autem fundamento conflat, Deum id instituisse, quia neque constat ratione aliqua effi- caci, neque traditione, vt patet: neque ex Scriptura, quia si ex aliquo testimonio, maximè ex illo Genet. 17. *Masculus, cuius præputio caro circumci- sa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecerit;* tamen ex hoc testi- monio id non constat, quia in eo ad litteram tan- tum est sermo de morte corporali infligenda adul- to transgredienti præceptum Circumcisionis, quod in eo c. pite dicitur *pactum;* & non de morte spirituali, vt deportatus addito illo, *delebitur anima illa de populo suo,* quo mors corporalis, & non spi- ritualis denotatur. Neque id constat ex testimonio Patrum; quia pro parte negativa est maior nume- rus Patrum, quam pro affirmativa, si pro hac sunt aliqui, quod non est certum: quia Augustinus & alij Patres, qui videntur parti affirmativa favere, exponi possunt, vt tantum velint in Circumcisione conferri gratiam & remissionem peccati origi- nalis, sed non virtutem ipsius vt Sacramenti, seu vt operis ad id instituti à Deo, sed tantum vt operis ineritorum de congruo; quamvis infallibiliter ex promissione Dei, vt Disp. II. Diff. IV. dicimus de remedio pro parvulis in lege naturæ. Et hoc modo expoñit Innocentius III. vbi suprà, præ- fertim, quod quamuis id dixerit in sensu aduersa- riorum, id tamen non definitur, vt aduertit Vas- quez, quia id tantum adduxit in exemplum secun- dum opinionem probabilem, quod non incon- grue fit à Pontificibus, quando id non est unicum fundamentum eius quod definitur, quale non erat in præsentis; vnde neque constat ex definitione Ecclesiae.

Per Circumcisionem ergo conferebatur parvu-

lis gratia iustificans, non tamquam per opus ope- ratum, & ex sola institutione Dei, sed tamquam per opus bonum, & meritum congruum ministri operantis: & non conferebatur adulteris, quia isti non premebantur necessitate huius remedij, sicut neque remedij legis naturæ, quia iustificari poterant contritione perfecta. Conferebatur autem parvulis, quatenus per Circumcisionem offere- bantur Deo à ministro ex fide Dei iustificatoris, & conferebatur infallibiliter ex promissione Dei, non aliqua peculiari Circumcisioni facta, quia de ea non conflat, sed ex generali, quia generaliter oblationi pro parvulis factæ tamquam merito de congruo promissa erat remissio originalis ipsorum, ne carerent certo remedio, ac proinde quo- cumque alio signo, quo ex fide dicta parvulus of- ferretur Deo, iustificaretur; imò sola interiori oblatione, absque signo exteriori adhuc Circumcis- sionis, vt etiam dicitur Disp. II. Diffic. IV. Cir- cumcisio ergo non solum non erat iustificans ex opere operato, sed neque necessaria erat vt opus seu meritum operantis; quia absque ipsa fieri po- terat iustificatio per aliam exteriorem oblationem, imò & per solam interiorem.

Qua autem ratione, & quas personas, & quo tempore Circumcisio obligabatur, & quo ritu, & quo instrumento facienda erat, aduertunt Vasquez Vasquez. disp. 162. & 163. Suarez quæst. 70. art. 3. Henri- Suarez. quez lib. 5. cap. 6. Henriq.

DIFFICULTAS X.

Vtrum per aliqua Sacraenta impri- matur character.

Hæretici nostri temporis negant esse Sacra- menta aliqua imprimentia characterem, quia non constat Scriptura, vt patet; neque traditione, quia usque ad Innocentium III. nulla inueniuntur mentio characteris; neque id constat ratione aliqua efficaci.

De fide tamen est, esse tria Sacraenta chara- cterem imprimentia, nempe Baptismus, Confi- rmationem, & Ordinem, quod admittunt omnes Scholastici, etiam Gabriel, quamvis de hac re non Gabriel. sit omnino certus. Et id definierunt Innocen- Innoc. III. tius III. in cap. *Maiores* 3. de Baptismo & eius effectu, & Eugenius IV. in suo Decreto fidei, & *Trig. IV.* Tridentinum less. 7. can. 9. innixi perpetua & *Trig. IV.* constanti traditioni Ecclesiæ, cuius nullum post Apostolorum agnoscitur initium.

Characteris autem Baptismi expressam men- tionem faciunt Cyrillus Ierosolymitanus in Pra- Cyrilus. ficatione in Catecheses, Basilius Homil. 13. Na- Ierosol. zianenus Orat. 40. Epiphanius Hæresi 8. Augu- Basilius. stinus Epist. 25. & saepè alibi. Et per Confirmationem etiam imprimi characterem, significat Augu- Epiphan. stinus lib. 2. Contra litteras Petiliani, c. 104. Et etiam imprimi per Ordinem, significat Nyssenus Nyssenus. Orat. de Sancto Baptismate. Et tandem semel admis- so characteri Baptismi, facile est eum etiam admittere in Confirmatione & Ordine, quia etiam nequeant repeti, sicut neque Baptismus.

Quod ratione Theologica probatur: quia Ba- ptismus, Confirmation, & Ordo nequeant iterari, vt notissima traditione conflat, id autem ex nullo alio capite prouenire potest, nisi quia imprimate

chara-

characterem indelebilem, ne duplex character frustra imprimatur: ergo.

Ad fundamentum ergo haeticorum constat, ante Innocentium III. non paucos Patres mentionem fecisse characteris: & quamvis id non constet ex Scriptura, constat tamen ex perpetua traditione, quia ei innixi fuerunt Pontifices, & Patres Concilij Tridentini, ad id definiendum.

DIFFICULTAS XI.

Utrum character Sacramentalis sit qualitas, an relatio.

Scotus.
Durandus.
Guillel.

SCOTUS in 4. dist. 6. quest. 10. DURANDUS dist. 4. q. 1. & Guillelmus Parisiensis Tract. de Baptismo c. i. docent, characterem non esse qualitatem, sed relationem, qua homo deprimit seu insignitur ad actiones sacras. Primo, quia relatio sufficit ad saluanda omnia que Ecclesia attribuit characteri. Secundo, quia character est signum, quo homo insignitur ad aliquam actionem sacram; signum autem est in genere relationis. Prædicti ramen Doctores in eo dissentunt, quod SCOTUS estimat esse relationem extrinsecam, & rationis; DURANDUS vero & Guillelmus, esse intrinsecam & realem.

3. Thomas.
Caietanus
Valquez.
Suarez.

3. Thomas. Caietanus & recentiores Thomista q. 63. art. 2. VASQUEZ disp. 134. Suarez disp. 11. sect. 2. & communiter Theologii docent, characterem non esse relationem, sed esse rem absolutum, & non aliam quam qualitatem; & meritum: quia in primis non est relatio extrinseca, neque rationis, quia character anima imprimitur, & est signum indeleibile, ut dicitur in Tridentino. Relatio autem extrinseca, & rationis, non propriè dicitur imprimi, (quamvis dicatur conferri;) neque dici potest signum, id est, cui conueniat significatio. Deinde, non est relatio realis intrinseca prædicamentalis, quia hæc numquam producitur, nisi in ipsa re qua refertur, & in alia producatur aliquid absolutum, ex quo relatio illa oriatur, ut inductione constare potest. Vt autem character producatur in anima, non est necessarium, quod in ipsa, neque in alia reproducatur aliquid, quia ipse solus potest absque gratia, & absque aliquo alio produci & imprimi, ut supponitur ab Scholasticis; ergo character non est relatio, sed res absoluta.

Quod vero character sit qualitas, ex eo constat, quod non possit esse substantia, quia imprimitur anima; neque possit esse quantitas, quia imprimitur anima spirituali; neque possit ad aliud prædicamentum distinctum à qualitate pertinere, quia id absque indicio aliquo dicetur; & tandem, quod sit qualitas ab anima & ab eius potentia recipia distincta, constat ex eo, quod anima, & eius potentia recipia separata existunt à charactere, quia sunt ab illo coante receptionem Sacramentorum, per quæ imprimitur.

Ad primam ergo rationem constat, relationem non sufficere ad saluanda ea quæ à Tridentino dicuntur de charactere. Et ad secundam concedimus characterem esse signum, & ipsi conuenire significacionem sicut in relatione extrinseca, & rationis; nihilominus ipsum characterem, cui conuenit dicta significatio, ratione cuius dicitur signum, esse qualitatem realem.

DIFFICULTAS XII.

Ad quam speciem qualitatis pertineat character Sacramentalis.

DOCTORES, qui admittunt characterem esse qualitatem realem, conueniunt (excepto Richardo) illam direcè & per se ad prædicamentum qualitatis pertinere, quia est qualitas permanens, utpote indelebilis, immo in suo genere perfecta: quod autem sit supernaturalis, cum sit supra exigentiam cuiuscumque rei creata, & sit impressa, & infusa à Deo, non obstat ut virtuocè conueniat cum qualitate naturali, & cum ea in eodem prædicamento colloetur, ut constat in actionibus naturali & supernaturali.

Est tamen difficultas, Ad quam speciem qualitatis pertineat character.

MARSILIUS in 4. quest. 4. art. 1. & CATHERINUS in Opus. de Charactere, docent, characterem Sacramentalem ad quartam speciem qualitatis pertinere, nempe ad figuram, quia si figura spiritualis qua anima figuratur. Immerito tamen: quia figura propriè sumpta nequit inveniri nisi in corporibus, utpote resultans ex terminis quantitatibus; in spiritualibus autem solùm per metaphoram. Et ita Aristoteles pro quarta specie qualitatis tantum ad duxit exempla figurarum Mathematicarum.

ALTISSODENIUS lib. 4. tract. 3. cap. 2. docet, characterem pertinere ad tertiam speciem qualitatis, nempe ad passibilem qualitatem, quia sit lumen spirituale, quo intellectus illuminatur ut melius videat quod faciendum est. Immerito tamen, Primo, quia absque fundamento dicitur esse lumen intellectus, & principium manifestacionis seu intentionis in actu. Secundo, quia quamvis esset lumen, potius esset habitus, quia disponeret intellectum ad melius intelligendum.

CAIETANUS q. 63. art. 2. & SOTUS in 4. dist. 1. q. 4. CAIETANUS. art. 2. docent, characterem pertinere ad secundam speciem qualitatis, nempe ad potentiam, quia characteri Baptismi conuenit positiva ratio potentiae passione ad recipientem, quia constituit hominem potentem, & habilem ad recipientem reliqua Sacra menta; & characteri Confirmationis & Ordinis conuenit positiva ratio potentiae actionis, characteri Confirmationis ad defendendam fidem coram tyrono, & characteri Ordinis ad ministrandum in Ecclesia iuxta varietatem Ordinis.

Immerito tamen character dicitur ad secundam speciem qualitatis pertinere, quia ad eam non pertinet nisi quod est principium physicum (immò non nisi actuum, quia substantia non indiget potentia aliqua accidentali ad receptionem) character autem Sacramentalis non est principium physicum, quia non est ad physicè agendum, neque ad physicè recipientem, ut patet, quia character Baptismi tantum est principium morale quasi passuum, seu quasi conditio moralis ex voluntate Dei ad recipientia validè Sacra menta, & quasi actuum ad efficiendum Sacramentum Matrimonij; & character Confirmationis tantum est principium morale quasi actuum ad propagandam fidem; & character Ordinis, si sit Diaconi aut Subdiaconi, ad ministrandum in Sacrificio; & si sit Sacerdos, ad efficienda Sacra menta,

quia

quia illud physicum, quod fit ab insignitis charactere, non fit medio charactere, sed mediis aliis principiis physicis, & ideo illud etiam fieri potest ab aliis non habentibus characterem, vt receptio physica Sacramentorum, quæ fit ab habentibus characterem Baptismi; & applicatio materiae, & prolatio formæ, quæ fit ab habentibus characterem Ordinis; & propugnatio fidei, quæ fit ab habentibus characterem Confirmationis, etiam si physicum, quod fit ab habentibus characterem, habeat, vel acquirat ex Dei institutione valorem aliquem moralem, aut aliquem extrinsecum respectum, quem non habet physicum illud factum à non habentibus characterem. Et ob id, character dici potest principium morale, vel conditio moralis: & ideo S. Thomas quæst. 63. art. 2. reduxit characterem ad secundam speciem qualitatis, non negando pertinere directè ad aliam. Et quamvis character est principium physicum aliquius operationis aut effectus, non pertinet ad secundam speciem, quia non est principium nativum ipsi animæ, quod requiritur ad secundam speciem qualitatis, ob quod hæc species dicitur potentia & potentia naturalis, id est nativa, in quo secunda species distinguitur ab habitu operativo ad primam speciem pertinente; quia ita non est principium nativum ipsi rei, sed aliunde requiritur.

S. Thomas.

Valquez,
Suarez,
Aegidius.

Valquez ergo disp. 134. num. 70. Suarez disp. II. sect. 3. & Aegidius quæst. 63. docent characterem pertinere ad primam speciem qualitatis, & merito: quia ad hanc pertinet qualitas, qua subiectum conuenienter vel disconuenienter se habet vel in suo esse substantiale, vel in ordine ad operandum, quæ dicitur habitus, vel dispositio; character autem est qualitas, qua anima conuenienter physice se habet non in ordine ad physicæ operandum, sed in suo esse physicæ; quia homo illo ornatur & insignitur physicæ, vel tamquam domesticus Dei, ut character Baptismi; vel tamquam miles Dei, ut character Confirmationis; vel tamquam minister & dispensator mysteriorum Dei, ut character Ordinis.

DIFFICULTAS XIII.

In quo character Sacramentalis subiectetur proxime & immediate.

Sotus.
Bassol.Cairanuus.
Valent.
Eugen.Alexand.
Bonaventura.

SCOTUS in 4. dist. 6. quæst. 11. & Bassolis dist. 5. & 6. q. 2. docent, characterem proximè & immediate subiectari in voluntate, quia character est dispositio ad gratiam quæ est in voluntate, dispositio autem est in eodem subiecto in quo est forma ad quam est dispositio.

CAIRANUS quæst. 63. art. 4. VALENTIA disp. 3. q. 4. punct. 4. & SOTUS in 4. dist. 1. q. 4. art. 4. docent, characterem immediate subiectari in intellectu, quia est potestas quedam physica ad tribuendum vel recipiendum Sacramenta, quæ sunt diuinæ cultus, qui consistit in quadam fidei testificatione & professione; fides autem est in intellectu, & consequenter etiam character, qui ad fidei testificationem ordinatur.

ALEXANDER 4. part. q. 8. membr. 8. art. 1. & BONAVENTURA in 4. dist. 6. art. 1. q. 3. docent, characterem immediate subiectari in intellectu & in vo-

luntate, quia conformat animam nostram ad similitudinem Dei; similitudo autem Dei, quam habet anima, est in intellectu & in voluntate.

MARFILII VERD. IN 4. quæst. 4. art. 1. VALQUEZ MARFILIUS. disp. 134. cap. 4. SUAREZ disp. 11. sect. 4. & AGIDIIUS VALQUEZ. q. 63. art. 4. docent, characterem immediate subiectari in anima ipsa, & merito: quia character non est principium physicum aliquius operationis, sed tantum est habitus, vel dispositio, qua anima in suo esse substantiale bene & conuenienter se habet (qualis est gratia habitualis in opinione distinguishentium illam à charitate) ergo immediate est in ipsa anima, sicut etiam est gratia in opinione predicatorum.

AD RATIONEM ERGO PRO SCOTO & BASSOLÆ NEGAMUS, characterem esse dispositionem ad gratiam: & quamvis esset, tunc esset moralis, quæ potest esse in alio subiecto, vt pater de fide, quæ est moralis dispositio ad gratiam, & tamen fides est in intellectu, gratia vero in anima vel in voluntate.

AD RATIONEM VERD. PRO CALETANO, VALENTIA & SOTO NEGAMUS, characterem esse potestatem physicam conferendi vel recipiendi Sacramentum, quia tantum est qualitas qua anima bene se habet in suo esse, & aliqui characteres sunt qualitates, quibus anima non solum bene se habet in suo esse, sed etiam quibus homo ex Dei institutione redditur moraliter aptus vel ad recipiendum vel ad efficiendum Sacramentum; & quamvis esset potestas physica ad diuinum cultum, non esset in intellectu, sed potius in voluntate, in qua virtus religionis, qua Deus colitur, reperitur.

ET AD RATIONEM PRO ALEXANDRO & BOHAEN-
TURA, quamvis admittamus, nos medio charactere
re conformari similitudinem Dei, negamus tamen,
ipsum esse in utraque potentia, quamvis simili-
tudo Dei esset in utraque; quia character est que-
dam simplex qualitas, quod non conuenit simili-
tudini Dei, quia sita est in ipsa anima cum
utraque potentia, aut potius in relatione quadam
extrinseca, & denominatione extrinseca, qua non
inconvenit plura simul denominari.

DIFFICULTAS XIV.

VTRUM character Sacramentalis sit
indelebilis.

CONVENTIUM THEOLOGI, characterem esse indeleibilem (ad minus quamdiu homo vivit) quod definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto, & à Tridentino sect. 7. can. 9. & constat ex parte & constante traditione Ecclesie.

Character autem dicitur indelebilis, non respetu Dei, qui suspendendo concursum quo ipsum conferuat, eum destrueret, & qui posset illum, quamvis consideret in extrinseca relatione, & denominatione proueniente ex Sacramento, delere & destruere, statuendo, vt qui recuperet Sacramentum conferens characterem, non maneret habilis, neque deputatus ad recipienda Sacramenta, neque ad illa conficienda, neque ad propagandam fidem, nisi usque ad tantum tempus, aut nisi usque ad commissionem aliquius peccati: sicut etiam consecratio templi posset ab Ecclesia deleri, statuendo, vt non esset consecratum nisi usque ad tantum tempus, vel nisi usque

C 3 ad

ad occasionem aliquam. Sed character dicitur indebilis ab agente creato, quia agens creatum neque potest illum physicè destruere, quia caret contrario, modo quo possit illum destruere, neque potest moraliter, seu demeritorie, quia Deus statuit ut homo non amittat illum, quamvis peccet.

S. Thomas.

Et quamvis certum non sit, characterem non esse delendum post mortem, tamen est valde verisimile, delendum non esse post mortem, (in quo S. Thomas qua^b 63. art. 5. & communiter Theologici conuenient) sed post illam manere in aeternum in anima iusti ad eius decomum, & in anima damnati ad eius ignominiam & confusionem. Et

sanè, si post mortem non maneret, defunctus, qui à Deo resuscitaretur, esset iterum baptizandus, & confirmandus, & ordinandus, quod dici non potest.

Obliterandum tamen est, vt optimè Vazquez & Egidius, quod quamvis character maneat post mortem in anima defuncti, in ea tamen non manet potestas aut habilitas illa moralis, aut deputatio characteri annexa; quia ei tantum pro hoc statu annectitur, quia pro alio est superflua.

Sed, an character intendi & remitti possit, incertum est, & nullo principio indagabile: est tamen certum, imprimi aequaliter omnibus, quia non imprimitur iuxta mensuram alicuius dispositionis.

DISPUTATIO IV.

De causa Sacramentorum.

DVplex est causa Sacramentorum, altera insituens illa, & altera illa efficiens & ministrans; & de utraque disputandum est, priùs de causa instituente, & posteā de causa efficiente & ministrante.

DIFFICULTAS I.

Vtrum possit creature communicari potestas instituendi Sacra menta conferentia gratiam ex opere operato.

ONVENIVNT Doctores, potestatem primatiam & principalem, & independentem ab altero tamquam à superiori ad instituenda Sacra menta collativa gratia ex opere operato, non posse creature communicari; quia impossibile est, creature fieri independentem à Deo in collatione efficacitatis & virtutis facienda alicui signo ad conferendam gratiam.

Est tamen difficultas, An ex commissione Dei possit communicari creature potestas secundaria instituendi dicta Sacra menta pendens à Deo, & ipsi subordinata.

Scotus in 4. dist. 1. q. 3. Gabriel q. 2. art. 3. dub. 2. & Vazquez disp. 135. partem negantia tuentur, quia instituere dicta Sacra menta, est nouiter & primò statuere signum collativum gratia: nulla tamen creature id potest primò & nouiter statuere adhuc ex commissione Dei, quia quodcumque statutum seu decretum creature circa impositionem dicti signi supponeret decretum Dei, ex quo decretum creature exordium sumeret, ac proinde creature non primò statueret illud, sed Deus.

Soros verò in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 4. Valentia disp. 3. quæst. 3. punct. 1. & Suarez disp. 12. secl. 2. partem affirmatiuam tradunt, & merito: quia non repugnat, Deum committere alicui creature potestatem iustificandi homines modo ipsi creature placito, & creaturem ipsam ex hac potestate sibi commissa eligere modum iustificandi homines ex opere operato, & infallibiliter, mediis signis

exterioribus hominibus applicatis, & ea assignare & imponere ad id: sed hæc assignatio & impositio signorum sic collatiuorum gratia esset vera institutio Sacramentorum de quibus loquimur, ergo non repugnat, dictam potestatem communicari & committi creature. Consequens pater, & etiam Maior: Minor autem, in qua est tota difficultas, probatur; quia assignatio illa & impositio dictorum signorum esset prima, & noua statutio eorum, quia tantum supponeret decretum Dei, quo committeret creature iustificationem hominum, & electionem mediiorum ad id; & non supponeret impositionem seu institutionem aliquam illorum signorum à Deo factam: quia commissio illa Dei, & decretum quo potestatem illam committeret, non esset impositio & statutio signorum, vt patet; neque decretum Dei esset immediate circa impositionem, sed tantum circa potestatem iustificandi homines, & eligendi medium ad id; ergo impositio & assignatio signorum facta à creature illa, esset prima & noua, ac proinde vera institutio. Ex quo patet ad rationem adherariorum.

Vnde ob eamdem rationem etiam potuit creature à Deo communicari potestas instituendi Sacra menta veteris legis, quibus ex vi institutionis conueniebat denotare infallibiliter gratiam dannam per passionem Christi.

Obseruandum tamen est, potestatem excellentiæ, quia humanitas Christi de facto instituit Sacra menta noua, non posse creature pura communicari eo modo quo humanitas Christi communicata fuit, nempe ob merita condigna, quibus de condigno eam potestatem meruit, & effectum Sacramentorum: quia nulla pura creature potuit hæc de condigno mereri, quia gratia adoptionis, qua pura creature posset esse prædicta, non potest esse semen & principium merendi de condigno, nisi augmentum sui ipsius, & etiam gloriam, & non nisi habent ipsam gratiam, & non aliis: id tamen potuit & potest mereri de congruo, ac proinde quod ipsi potestas communicatur, & quod Sacra menta instituta ab ipsa impetrant gratiam.

DIFFI-

Scotus.
Gabriel.
Vazquez.Soros.
Valentia.
Suarez.

DIFFICULTAS II.

Utrum omnia Sacraenta nouæ legis fuerint de facto à Christo immediate instituta.

Circa hanc difficultatem non tam est controveria inter haereticos & Catholicos, quam inter Catholicos ipsos, quia haeretici expresse affirmant, Sacraenta, quæ ipsi esse admittunt, fuisse à Christo instituta.

Non ergo defuerunt Catholici, qui existimarent aliqua ex septem Sacraenta, præsertim Confirmationem & Extremam Vnctionem, non fuisse à Christo immediate instituta.

Iam tamen Catholici omnes conueniunt, omnia septem Sacraenta fuisse à Christo immediate instituta: quod iam est adeò certum, ut negari nequeat absque iniuria fidei, & definitum videtur à Tridentino sess. 7. can. 1. dum dicitur: *Si quis dixerit, Sacraenta nouæ legis non fuisse omnia à Christo instituta, anathema sit.* vbi absque dubio sermo est de institutione à Christo immediate facta, & non mediata per Apostolos & Ecclesiam, potestate ab ipso accepta, quia illud verba apertius significant, & verba in definitionibus dogmaticis in apertiore significatione accipienda sunt, quod maximè confirmat Tridentinum sess. 14. can. 1. dum de Extrema Vnctione, quæ Iacobi 5. videbatur à Christo instituta per Iacobum, aut institutam esse à Christo, & à S. Iacobo promulgatam, ac proinde non institutam immediate à Iacobo, sed à Christo.

Trident.

Ambros.

August.

Cyprianus.

Vasquez.

Quod etiam significant Ambrosius lib. 4. de Sacraenta, cap. 4. dum ait: *Auctor Sacraentorum quis est, nisi Dominus Iesus?* Et Augustinus lib. 3. de Doctrina Christiana, cap. 9. dum loquens de Sacraenta nouæ legis ait: *Ipse Dominus, & Apostolica tradidit disciplina.* hoc verò quod addit de Apostolica disciplina, non addit, quia sentiat, Christum quædam, & Apostolos alia instituisse, ut constat ex eodem Epist. 118. cap. 1. vbi supponit omnia fuisse à Christo instituta, & non ab Apostolis, neque à Conciliis plenariis; sed eo addit solum significat, ea quæ à Christo fuerunt instituta, fuisse in nos per Apostolos deriuata.

Quod verò ab haereticis obiectur ex Cypriano in Sermonе de Ablutione pedum, vbi significare videtur, solam Eucharistiam esse à Christo institutam, est parui momenti; quia Sermonе non est Cypriani, sed alterius, qui ibi plura obscurè tradidit nihilominus id ita exponitur à Vasquez disputatione. c. 1. ut non aduersetur dicta doctrinæ.

Ita tamen Sacraenta nouæ legis fuerunt à Christo Domino immediate instituta, ut non fuerint ab ipso ut Deo instituta; alias institutum Sacraentorum non attribueretur peculiariter Christo; sed fuerunt instituta ab ipso ut homine, potestate excellentiæ sibi à Deo ex meritis condignis communicata & commissa.

Sacraenta verò veteris legis, etiam Circumcisionis, instituta fuerunt immediate à Deo, sicut & lex veteris fuit ab ipso immediatè lata, & per Angelum Moysi intimata, & per Moysen populo promulgata, quia nullo fundamento dici potest illa fuisse ab homine aliquo instituta.

In lege autem naturæ nullum fuit propriè Sacramentum adhuc pro parvulis, qui sola eorum oblatione Deo ab adultis facta iustificabantur ex opere operantis, ipsorum videlicet offerentium, infallibiliter tamen ex promissione Dei, sicut ex eadem iustificantes cum meritis infallibiliter adipiscuntur gloriam ex opere operantis.

DIFFICULTAS III.

Utrum soli & omnes homines sint ministri Sacraentorum nouæ legis.

Conueniunt Theologi, etiam Scotus, contra Lutherum, solos homines, & non Angelos, esse ministros efficientes & ministrantes Sacraenta, quia officium & potestas efficiendi & ministrandi Sacraenta penderet ex institutione Christi, quæ non constat facta esse pro Angelis, & constat facta esse pro hominibus, non solum generaliter quoad omnia Sacraenta, ex perpetuo sensu & vsu Ecclesie; sed etiam specialiter quoad Baptismum, ex illo Matth. 28. *Baptizantes eos;* & quoad Eucharistiam, ex illo Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem;* & quoad Pœnitentiam, ex illo Ioan. 20. *Quorum remiseritis peccata;* & quoad Extremam Vnctionem, ex illo Iacobi 5. *Inducat presbiteros Ecclesie;* & quoad Confirmationem, ex Acto. 8. vbi Apostoli mittuntur ad confirmandum baptizatos in Samaria; & quoad Ordinem, constat ex traditione Ecclesie: pro Matrimonio autem res est certissima, quia soli contrahentes sunt ministri. De his tamen ex professo in propriis Tractatibus.

Ea verò quæ obiectuntur à Luthero, ad probandum etiam Angelos habere potestatem efficiendi & ministrandi Sacraenta, omittimus, quia facilita sunt, & illa soluit Vasquez disp. 138. Nihilominus Vasquez. si contingat Angelum bonum Sacramentum aliquod efficere & ministrare, censendum est validum, ut adiurit S. Thomas q. 64. art. 7. non quia S. Thomas ad id habeat potestatem ordinariam, sed quia credendum est id efficere ex peculiari Dei commissione & ordinatione. Et ideo habita fuit ut valida ordinatio, qua Amphilius ordinatus fuit Episcopus ab Angelo, ut refert Nicephorus libro 11. cap. 20.

Ita tamen soli homines sunt ministri Sacraentorum, ut id tantum conueniat hominibus viatoribus, & non Beatis, neque damnatis (ut contra Suarez disp. 13. scđt. 1. adiurit Egidius q. 64. art. 7.) ut constat ex perpetuo sensu & vsu Ecclesie. Et sane neque ex Scriptura, neque ex traditione, neque aliunde agnoscitur facultas ministrandi Sacraenta inesse, & collata, nisi viatoribus: quod etiam docet Vasquez disp. 134. c. 5. loquens de ministeriis Sacraentorum, ad quorum ministerium requiritur character, qualia sunt reliqua, excepto Baptismo.

Et quamvis soli homines viatores sint ministri Sacraentorum, sed non omnes omnium absque delectu, etiam à Republica eligantur, ut contra Lutherum definitur in Tridentino sess. 7. can. 10. Trident. dum dicitur: *Si quis dixerit, in Sacramentis ministrandis omnes habere potestatem, & tantum opus esse vocatione & electione, anathema sit.*

DIFFICULTAS IV.

Quid debeat intendere minister, ut validè efficiat & conferat Sacramentum.

Lutherus.
Calvinus.

Catherinus.

Augustinus.

Rufinus.

Magister.
Alexand.
S. Thomas.

Eug. IV.
Trident.

Lutherus & Calvinus ad valorem Sacramentum nullius alius obiecti intentionem in ministro requirunt, quām faciendi illud exterius cui conuenit ratio Sacramenti, v. g. ablutionem & prolationem verborum Baptismi, quāmuis fiat animo irridendi & ludendi, absq[ue] intentione aliqua adhuc confusa efficiendi Sacramentum: & illis absque dubio adharet Catherinus in Opus, de Intentione ministri Sacramentorum, quāmuis se subiiciendo Apostolice Sedi. Quibus fauere videtur Augustinus lib. 7. de Baptismo contra Donatistas, cap. 53. dum significat, simulationem & iocum ex parte conferentis Sacramentum non nocere valori ipsius, dum in recipiente absit simulatio. Eis quoque fauere videtur, & non parum, historia illa Athanasij: qui cùm esset puer, alios pueros per iocum baptizauit, & tamen Baptismus ab ipso factus habitus fuit ut validus ab Alexandro Patriarcha Alexandrino, vt refert Rufinus 1. Historia cap. 14.

Et id ratione probatur Primò, quia ad valorem Sacramenti non requiri intentionem alius obiecti, quām efficiendi exterius illud, seu materiale Sacramenti, est conuenientius ad securitatem valoris illius, & consequenter ad tranquillitatem conscientiae suscipiens, vt patet. Secundò, quia semel facta institutione vocis ad significandum, non requiritur intentio proferens, vt vox instituta significet; ergo semel facta institutione Christi, qua institutus exterius illud ad significandum gratiam, non est necessaria in ministro intentio aliqua, dum efficiat illud à Christo institutum ad id. Tertio, quia in contractibus & negotiis humanae non est necessaria in ministris alia intentio, quām efficiendi exterius illud quod à Domino præscribitur, ergo etiam in Sacramentis, quā à ministris loco Christi tamquam Domini sunt, non est necessaria alia intentio, quām efficiendi exterius illud quod à Christo institutum est in Sacramentum.

Magister vero in 4. dist. 6. Alexander 4. p. q. 8. memb. 3. ar. 1. S. Thomas q. 64. art. 10. & reliqui Doctores (excepto Catherino, & forsan etiam Siluestro v. Baptismus 3. q. 12.) docent, ad valorem Sacramenti in ministro requiri intentionem efficiendi Sacramentum, saltem confusam, intendendo videlicet facere quod facit Ecclesia, vel quod ministri Christiani faciunt, vel quod Christus instituit, vel aliud aequalens. Quod absque dubio definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & oppositum damnatum est in Tridentino less. 7. can. 10. dum ad valorem seu perfectionem Sacramenti dicitur necessarium esse intentionem saltem faciendo quod facit Ecclesia, id est faciendo totum quod Ecclesia facit: Ecclesia autem non tantum efficit exterius illud cui ex institutione Christi conuenit ratio Sacramenti, sed etiam efficit Sacramentum. Et id specialiter definit Tridentinum less. 14. can. 9. de Sacramento Pœnitentiae, dum ait, Sacerdotem ioco absoluente nihil agere, & tandem ille profert verba absolutionis ex intentione

proferendi illa. Quod generaliter quoad omnia Sacra menta absque dubio constat ex perpetua Ecclesia traditione, cui Eugenius IV. innixus id generaliter definiuit, & cui Tridentinum innixum generaliter damnavit oppositum.

Id quoque ab absurdo probatur: quia si ad valorem Sacramenti sufficeret intentio adhibendi res & verba qua adhibet Ecclesia, & non esset necessaria intentio efficiendi Sacramentum saltem confusa, fieri verus Baptismus ab illo qui ludicre & irrutorie aliquem in fonte demerget, dicens: *Ego te baptizo, vel, Ego te demergo, in nomine Patris, &c.* quia ista adhibet res & verba qua adhibet Ecclesia, & illa adhibet ex intentione ea adhibendi. Consequens autem est absurdum, ergo etiam Antecedens.

Sed quāmuis ad valorem Sacramenti necessaria sit intentio efficiendi illud exterius formaliter, id est tamquam ceremoniam Christianorum, tamen non est necessaria intentio formalis conferendi gratiam. In quo Doctores conueniunt, & sententia Ecclesia, dum non rebaptizat baptizatos ab illis hereticis, qui existimant per Baptismum non conferri gratiam, & consequenter non intendentibus illam conferre. Ad valorem ergo Sacramenti sufficit intentio adhuc confusa efficiendi Sacramentum, in qua virtualiter continetur intentio conferendi gratiam, qua est effectus Sacramenti ea proportione, qua effectus virtualiter continetur in sua causa.

Augustinus autem vbi suprà non faveret hereticis, quia in illo cap. nihil concludit, sed se remittit ad revelationem Dei, aut resolutioni alicuius plenarij Concilij. Neque illis faveret historia illa Athanasij: qui Athanasius non solum habuit intentionem adhibendit exterius illud & materiale Sacramenti, sed etiam efficiendi illud Sacramentum; quia quāmuis fuerit iocose operatus, seu ad iocum & delectationem capienda, ad id tamen v[er]o est materiali Sacramenti, tamquam ceremoniam Christianorum, non mimicē & purè repräsentatiū id fingendo, sed intendendo serio efficiere quod Alexander Patriarcha efficiebat, eius officium usurpando ad iocum & delectationem (sicut puer, qui ab aliis ludi & ioci caufa constitutus Rex, lolet non mimicē sed serio imperare) & ideo Athanasius non baptizauit nisi pueros iam catechumenos.

Ad primam ergo rationem pro aduersariis respondemus, quod quāmuis ad securitatem valoris Sacramenti, & consequenter ad tranquillitatem conscientiae suscipiens, melius esset ita instituire Sacramenta, vt ad ipsum valorem necessaria non esset intentio efficiendi Sacramentum, nihilominus absolute melius fuit ita instituere illa, vt dicta intentio sit necessaria: quia conuenientius fuit Sacramenta fieri religiose à ministris, nempe tamquam carionias sacras, quo Sacra menta magis reuerenter fuent & suscipiuntur, quām quād ex malitia ministri aliquando non fiat Sacramentum, & quām quād suscipiens habeat Metaphysicam certitudinem valoris Sacramenti, cum possit habere certitudinem moralē, praesertim quād quāmuis intentio illa non esset necessaria, minister, si veller, posset facile irritare Sacramentum, derahendo aut mutando aliquid esentiale formae, saltem submissè proferendo formam.

Ad secundam concedimus Antecedens, & negamus

gamus Consequentiam ob discrimen inter institutionem vocum & Sacramentorum, quia voces instituta sunt ab hominibus ad significandum independenter ab intentione proferentis: materia vero & forma Sacramentorum dependenter ab intentione ministri, quod Christus potuit & congreuerter fecit, ob rationem praedictam.

Ad tertiam respondemus, in contractibus & negotiis humanis non requiri in ministro aliud, quam quod fideliter referat verba a domino prescripta, quia dominus, quantum est ex parte sua, nihil aliud exigit ad valorem & firmitatem contractus; Christus vero ad valorem Sacramentorum non fuit eo solo contentus, sed requisitus in ministris intentionem efficiendi Sacra menta.

Ex dictis constat, deficiente dicta intentione in ministro adhibente materiam & formam, non fieri Sacramentum, quia ex una parte intentio illius requirita est ad valorem Sacramenti, & ex altera defectus intentionis ministri nequit suppleri intentione alterius ministri, ut patet, neque intentione Ecclesiae, quia Ecclesia non habet aliam intentionem quam suorum ministrorum: deficiente autem Sacramento, quamvis solius intentionis defectu, non fit effectus Sacramenti a Deo adhuc in parvulis (in quibus nequit alia via suppleri, excepto martyrio, sicut suppleri potest in adultis contritione perfecta) quia id nullo fundamento constat.

Observandum est, quod quando in ministro sunt due intentiones oppositas, (qua esse non possunt, nisi quando ignoratur esse oppositas) ut quando minister adhibens materiam & formam, intendit efficiere Sacramentum, vel id quod Christus instituit, & simul etiam intendit non efficiere quod Romana Ecclesia efficit, existimans eam in hoc discordare ab institutione Christi; tunc si minister ita pertinaciter velit non efficiere quod Ecclesia Romana, ut id velit & intendat omnino absoluere, excludendo quaecumque conditionem, cum qua staret & compati posset intentio efficiendi Sacramentum, vel quod Christus instituit, ut quando id ita pertinaciter vult, ut malit non efficiere Sacramentum, quam conformari Ecclesia Romana, quanquid huc conformetur Christo, non efficit Sacramentum, quia intentio haec sic absoluta est incompossibilis cum intentione faciendo Sacramentum (qua Ecclesia Romana id intendit & facit) & praeuult contra intentionem illam. Si vero econtra minister omnino intendit efficiere Sacramentum, vel quod Christus instituit, & id intendit omnino assecurare, tunc verè efficiet Sacramentum, quamvis expressè nolit efficiere quod Ecclesia Romana efficit, quia tunc cum hac intentione non efficiendi quod Ecclesia Romana, compati potest altera intentio, & praeuult contra illam, ut ipso omnino absoluta. De facto tamen nullus minister, quamvis expressè vtramque intentionem in oppositam, est adeo peruersus, ut latenter non praeferat intentionem efficiendi Sacramentum, intentionem non faciendo quod Ecclesia Romana facit, & illi firmius non adhaereat; ac proinde tunc intentione non faciendo quod Ecclesia Romana facit, includit tacite conditionem hanc, Si intentio haec stare potest cum intentione faciendo Sacramentum, & cum efficiione Sacramentum, quia hoc intendit assecurare, & non aliud, & ideo intentionem faciendo quod facit Ecclesia Romana, corri-

gitur per alteram intentionem, vel potius evanescit defectu conditionis in ipsa intentione tacite incluse. Quod si minister esset adeo peruersus & pertinax, ut expressè malit non efficere Sacramentum, quam conformari intentioni Ecclesiae Romanae, tunc non efficit Sacramentum, quia intentione non facienda quod Ecclesia Romana, praeuult contra alteram.

Addimus, de facto numquam, aut rarissime, in ministro, quantumuis peruerso, & existimante Ecclesiam Romanam in administratione Sacramentorum non efficere quod Christus instituit, reperi duplicit illam intentionem, sed tantum faciendo Sacramentum, aut quod Christus instituit, aut quod sua particularis Ecclesia facit, aut quod ministri debent facere: vel quia nihil cogitat de faciendo aut non faciendo quod Ecclesia Romana facit; vel quia, quamvis aliqua huius cogitatio ipsi occurrat, & existimet Christum aliud instituisse ab eo quod Ecclesia Romana facit, tamen non tantum intendere non efficere quod Ecclesia Romana facit, quam efficere quod Christus instituit, & debet fieri.

DIFFICULTAS V.

Vtrum ad valorem Sacramenti sufficiat intentione efficiendi Sacramentum, quando præterita est.

C Onuenient Doctores, Primum, ad valorem Sacramenti non sufficere intentionem indirectam, quam minister velit indirecte adhibere materiam & formam Sacramenti, volendo directe & expressè causam adhibitionis materiæ & formæ, non adhibitionem ipsam: ut quando quis sciens se in ebrietate adhibere materiam & formam Sacramenti, expressè & directe vult se inebriare, quia tunc intentio illa indirecta non fertur adhuc indirecte in materiam & formam formaliter, nempe tamquam ceremoniam Ecclesiae, sed tantum fertur indirecte in illas materialiter, quia in ebrietate non adhibentur formaliter, sed tantum materialiter. Neque sufficiet, ut aduertunt Vasquez disp. 138. & Suarez disp. 13. intentione indirecta, qua minister velit ebrietatem, præuidens Vasquez Suarez, quod in ea adhibitus est materiam & formam, in ebrietate ipsa directe intendendo efficiere Sacramentum: quia intentio haec directa in ebrietate habita, ex qua in ebrietate ipsa adhibet materiam & formam, non est humana, utpote elicita ab homine ebrio, carente usu rationis. Imo neque sufficiet, ut prædicti aduertunt, quod minister ex intentione expressa & directa adhibendi materiam & formam formaliter, tamquam ceremoniam Ecclesiae, in ebrietate, eligat ebrietatem, & se inebriet, & in ebrietate illas adhibeat formaliter: quia quamvis intentio illa directa, ex qua ebrietas elicita & assumpta est, sit humana, ipsa tamen adhibitione materiæ & formæ facta in ebrietate, & intentione adhibendi illas formaliter elicita in ebrietate, aug in ea perfuerans, non est humana; Christus autem absque dubio tantum actionem in se humanam, aut faltem in statu vni rationis factam instituit in Sacramentum, ut ablutionem, & prolationem verborum; aut in factiuam Sacramenti, ut consecrationem verbalem,

Conus-

Conueniunt Secundò Doctores, intentionem directam & liberam efficiendi Sacramentum, quae actu & formaliter est quando adhibentur materia & forma, esse sufficientem ad valorem Sacramenti; quia nulla alia melior intentio exigitari potest: & hanc actualē intentionem non esse necessariam ad valorem illius, quia credi non potest. Christum ita scrupulosè instituisse Sacramenta, & tanto periculo nullitatis exposita, ut si minister accedens cum intentione efficiendi Sacramentum, & in eo momento, in quo adhibet materiam & formam, naturalē inconsideratione distractus ab ea intentione cesseret, non efficiat Sacramentum: alias Sacraenta paucis & absque humana negligētia fierent irrita, quia dicta naturalē inconsideratio, saltē quantum ad aliquam partem materiae aut formae, paucis & absque negligentia humana accidit.

Tertiò ergo conueniunt Doctores, ad valorem Sacramenti sufficere intentionem directam & liberam efficiendi Sacramentum, quamvis sit præterita, & actu non sit, quando adhibentur materia & forma; sed non sufficere habitualē, que neque in se neque in aliquo effectu sui maneret, & dicatur habitualiter permanere, ex eo quod præcessit, & reuocata non est: sed tantum sufficere virtualem, quæ quamvis in se non sit quando adhibentur materia & forma, est tamen virtualiter in eorum adhibitione, quæ ex intentione efficiendi Sacramentum immediatē inchoata est, aut in alia actione prævia ordinata ad ipsam actionem Sacramentalem, seu adhibitionem materiae & formæ, cum qua actio illa prævia habet connexionem, ut ipso in effectu ab ipsa intentione actuali efficiendi Sacramentum deriuato, sive immediate sive mediata.

Et in primis quod intentio efficiendi Sacramentum, quando nec actualiter in se ipsa neque virtualiter in aliquo effectu sui perseveraret, sed tantum habitualiter, non sufficiat ad valorem Sacramenti, patet, quia ad hunc est necessarium, quod materia & forma adhibeantur ex intentione faciendo Sacramentum, ut constat ex dictis Difficultate præcedenti, & quando intentio id efficiendi tantum est habitualis, tunc adhibitio materiae & formæ non sit ex illa intentione adhuc remota, & mediante aliquo effectu ipsius, quia intentio habitualis proullo modo adhuc remota influit in dictam adhibitionem, quia hæc non deriuatur ex intentione illa, ut ponimus.

Obseruandum tamen est, ut optimè Vasquez, Suarez, & Aegidius quæst. 64. art. 8. dub. 2. quod quamvis intentio habitualis non sufficiat ad efficiendum Sacramentum, neque ad efficiendum Sacrificium, quia ad id requiritur intentione factiua, quod conuenire nequit intentioni non perseverantे actualiter in se, neque virtualiter in aliquo effectu sui; sufficit tamen ad applicandum valorem seu fructum Sacrificij faciendo ex alia intentione actuali aut virtuali, quia ad applicandum valorem & fructum Sacrificij, non est necessaria intentione factiua Sacrificij, neque valoris illius, sed sufficit intentio applicativa valoris futuri Sacrificij faciendo ex alia intentione, & respiciens ipsum valorem ut purum obiectum, & non ut effectum; quia ex eo tantum, quod celebrans tunc quando fit Sacrificium, aut ante velit suum Sacrificium tunc existens, aut postea futurum alicui prodesse,

dicitur illi sufficienter applicare valorem; ad id autem sufficit intentio habitualis, quia sufficit intentione non factiua, & præ volitiva.

Ad valorem ergo Sacramenti, sufficit intentio virtualiter perseverans in ipsa actione Sacramentali, seu adhibitione materiae & formæ tamquam in effectu sui, sive immediato, ut quando immediatē inchoata est ex ipsa intentione, nempe efficiendi actionem ipsam Sacramentum, sive mediatō, ut quando actio Sacramentalis derivatur ex dicta intentione, mediante alia actione prævia ad ipsam actionem Sacramentalem ordinata, & conexa cum ipsa, & per quam ad ipsam actionem Sacramentalem peruenitur: quia ex una parte ad valorem Sacramenti non est necessaria intentione actualis, ut iam diximus; & ex altera parte ex illa intentione, quamvis non perseverante actu adhuc confusè, aliquo modo sit actio Sacramentalis, quia ex illa intentione, quamvis mediata, peruenitur ad ipsam actionem Sacramentalem, & sit; & non fieret, nisi dicta intentio præcessisset ut quando minister ex intentione baptizandi aliquem se confert ad Ecclesiam, & induit se superpelliceo, & vadit ad fontem Baptismi, & non aduertens ad Sacramentum Baptismi, sed ad alia distractus abluit, & profert verba formæ.

Obseruandum tamen est, ut optimè Vasquez, Suarez, & Aegidius, quod quamvis ad hoc, quod actio, quæ procedit ex intentione præterita, sit moraliter bona aut mala ex ea intentione, necessarium sit, quod actio illa non definat esse libera, immo & quod intentio seu voluntas illa aliquo modo persevereret actu, si non expresse, saltē confusè, mutata voluntate seu intentione illa actionis expressa in confusam, ut aduerterit Vasquez 1.2. disp. 7. Vasquez. cap. 3. nihilominus ad hoc, quod actio Sacramentalis, seu adhibitio materiae & formæ, fiat Sacramentum, non solum non est necessarium, quod intentio, ex qua procedit, maneat actu adhuc confusè ob rationem dictam, sed neque quod actio Sacramentalis fiat liberè absque distractione naturali; quia quamvis fiat inconsideratè, fiat Sacramentum: alias Sacraenta paucis fierent nulla absque negligentia humana, quia absque hac passim contingit distractio & inconsideratio naturalis eius, quod actu facimus, saltē quoad aliquam partem actionis. Requiritur tamen perseverantia status vñs rationis, ut actio illa saltē fiat ab homine, qui possit operari, ut homo (quamvis fiat modo simili ei quo sit ab homine experie vñs rationis) quia modum hunc operandi non semper possumus euitare: & credendum est, Christus actiones tantum hominis habent statum vñs rationis in Sacraenta instituisse, quamvis non exegerit illas esse humanas & liberas, quia, iuxta communem modum operandi hominum, non raro fiunt inaduertenter & absque libertate, saltē quoad aliquam partem ipsarum.

DIFFICULTAS VI.

Vñrum intentio conditionata efficiendi Sacramentum sufficiat ad eius valorem.

Conueniunt Doctores, intentionem efficiendi Sacramentum elicitem sub conditione de præterito aut de præsenti, sufficiat ad valorem illius,

illius, si conditio subsistat, & sit impleta. Quod satis significatur in cap. 2. de Baptismo, dum præcipimur baptizare sub conditione eos, de quibus est dubium an sint baptizati: & constat ex eo, quod tunc intentio conditionata efficiendi Sacramentum, ex qua adhibentur materia & forma, statim ac adhibentur perficiunt, & definit esse suspensa, subsistens & veritate conditionis; ac proinde ex ea intentione potest statim, absque expectatione alicuius, aduenire actioni materiali Sacramentatio Sacramenti intenta ea conditionata intentione, quod absque dubio sufficit ad valorem Sacramenti, quia tunc vere adhibentur materia & forma ex intentione efficiendi Sacramentum, quæ post adhibitionem materiae & formæ non maneat suspensa, expectans aliquid in futurum; & relinquens illas absque ratione Sacramenti, quod non posset à ministro fieri. Et id etiam existimat verum, quamvis subsistens conditionis sit ignota, & talis, ut post adhibitionem materiae & formæ ex dicta intentione factam maneat incertum, an persona receptorum Sacramentum (ut quando quis baptizatur sub conditione, si sit prædestinatus) quia eadem est ratio, ac quando Sacramentum administratur sub conditione relinquente certam receptionem Sacramenti, ut quando quis baptizatur sub conditione, si non sit baptizatus.

Sed quamvis validè sit Sacramentum sub conditione de præterito aut de præsenti, non tamen licet, nisi adsit necessitas; quia administrando Sacramentum sub conditione, exponitur periculo nullitatis, si forte non subsistat conditionis. Addidimus, nisi adsit necessitas sic administrandi: quia si adsit, ut vere adest, quanto post factam prudentem diligentiam maneat dubium, an quis, verbi gratia, sit baptizatus, vel an sit capax absolutionis, potest licet Sacramentum sic administrari, quia in ea necessitate nulla sit irreuerentia Sacramento, illud exponendo dicto periculo: & id est verum, siue conditio, sub qua adhibentur materia & forma, sit tantum interius & mentaliter concepta, siue etiam exteriori prolatæ.

Est tamen difficultas, An intentione efficiendi Sacramentum, habita sub conditione de futuro contingent, sufficit ad valorem Sacramenti, ut quando Baptismus vel absolutione sit sub conditione restituitoris postea facienda.

Circa quam conuenient communiter Doctores, dictam intentionem non sufficere ad valorem Sacramentorum: quod nos verum existimamus non in Matrimonio, sed in aliis sex. Ratio huius doctrinæ est, quia qui in dictis sex Sacramentis adhibet actionem materialiter Sacramentalem ex intentione faciendo illam Sacramentum, habita sub conditione de futuro contingent, prius tempore perficit actionem illam materialiter Sacramentaliter, quam intentio efficiendi Sacramentum perficiatur, & fiat absoluta, & definit esse suspensa; ergo dicta intentione non sufficit ad eorum Sacramentorum valorem, quia ad hunc requiritur, quod intentio non sit suspensa, sed perfecta & absoluta ante vel statim, ac actione materialiter Sacramentalis perfecta est. Quia quamvis in manu seu potestate ministri sit, quod via pars essentialis Sacramenti, verbi gratia ablutione, expedit completionem seu perfectionem alterius partis essentialis, verbi gratia, prolationis verborum, non tamen quod viraque pars iam perfecta ex-

speçet rationem Sacramenti nondum existentem, ut pote pendente ex intentione perficienda per impletionem conditionis futurae. Quod autem actio materialiter Sacramentorum prius tempore perficiatur, quam intentio illa, patet, quia actio illa nequit pendere & suspendi: prolatio enim verborum, verbi gratia Baptismi, & ablutione, statim ac fiunt, sunt absolute & perfectæ, & non suspensa, quia non fiunt sub conditione de futuro, quantumvis ipsis intendatur addi. Imò nequit intendi, nisi ab ignoranibus dictam impossibilitatem, sicut addi non potest actu ambulandi; quia qui ambulat, nequit vere affirmare, Ambulo si crastina die placat, quanquid addi possit intentioni efficiendi illas, ut ceremonias sacras & Christianorum.

Et idem est, quando fit actio materialiter Sacramentalis ex intentione pendente à conditione de futuro necessaria (verbi gratia, quando ablutione & prolatio verborum fiunt ex intentione pendente à conditione, Si Sol eras oriatur) si intentione verè & seriè eliciatur dependenter ab ea conditione, quod scilicet dicta intentione non sufficiat ad valorem Sacramenti ob rationem dictam, quia scilicet tunc dicta intentione manet suspensa post actionem materialiter Sacramentalem iam perfectam. Fatetur, conditionem necessariam cognitam, ut talem, si aliquando apponitur, non tam apponi ad suspendendam intentionem, quam ad significandam certitudinem intentionis absolute & perfectæ, ac proinde tunc, quando alius non constat, Sacramentum censendum est validum.

Quia vero actio materialis Matrimonij, nempe contractus ipse coalescens essentialiter ex intentione, seu consensu in traditionem proprij corporis, & in acceptationem corporis alterius, & ex expressione sensibili illius consensus, potest, quoad unam partem sui, nempe quoad intentionem & consensum, fieri dependenter à positione futuri, & suspendi usque ad eam positionem, & hac positione perfici & absoluiri, quamvis expressio sensibilis illius consensus non possit, ideo ad valorem Sacramenti Matrimonij sufficit intentione efficiendi Sacramentum sub conditione eiudem futuri, sub qua præbetur consensus in traditionem proprij corporis, & in acceptationem corporis alterius, ex quo consensu coalescit contractus Matrimonij, quia tunc intentio illa conditionata efficiendi Sacramentum Matrimonij, ex qua inchoatus est contractus ipse, postea impletione conditionis perficiendus, definit esse suspensa, & fit perfecta & absoluta, statim ac perficiuntur contractus; quia sub eadem conditione elicitor intentio efficiendi Sacramentum, & consensus ipse in dictam traditionem & acceptationem, ex quo coalescit dictus contractus, qui est actio materialiter Sacramentalis, cui conuenit ratio Sacramenti: & multò melius sit Sacramentum Matrimonij ex intentione elicita sub conditione alterius rei distinctæ futurae, si prius impletur quam conditione futuri, sub qua elicitor dictus consensus, quia tunc intentione efficiendi Sacramentum Matrimonij prius perficitur & absoluitur, quam contractus ipse, quoad dictum consensum.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum ad valorem Sacramenti necessarium sit intentionem ministri ferri in personam certam sine errore.

Conueniunt Doctores, quando intentio ministri ita determinata fertur in aliquam certam personam, ut expressè excludat alias, non fieri Sacramentum, si persona exclusa conferatur per errorem, ut patet: & dictam exclusionem esse illicitam, & mortaliter, quia ea exclusione exponitur Sacramentum periculo nullitatis, si conferatur persona exclusa, quod est illicitum mortaliter, nisi ad id sit rationabilis causa, ut esset, quando in collatione Ordinis timeretur aliquam personam supponendam esse pro altera.

Est tamen difficultas, An quando intentio ministri fertur in personam certam, verbi gratia in Petrum, quem credi habere praestem, sufficiat ad valorem Sacramenti quod conferatur alteri, quando hic alter non est expressè exclusus.

Silvester. Silvester v. Baptismus 3. quæst. 15. loquens de Baptismo, partem negatiuam tuetur; quia ad valorem Sacramenti necessarium est intentionem ministri ferri in personam cui conferatur: quando autem conferatur alteri persona, & non persona qua creditur esse præsens, intentio ministri non fertur in personam cui conferatur, sed in alteram.

Scotus. Scotus verò in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 8. Vasquez dis. p. 158. cap. 7. Suarez dis. p. 13. lect. 4. Aegidius quæst. 64. art. 8. dub. 4. & communiter Doctores partem affirmatiuam tradunt quoad alia Sacra-
menta, excepto Matrimonio, & merito: quia qui administrat quocumque Sacramentum ex alijs, ita intendit illud administrare certa persona quam existimat esse, ut suam intentionem non restringat ad eam personam existimatam, quia intendit illud administrare persona præsenti, quæcumque illa sit, quia tunc parum interest huic aut alijs illud administrare: & si tunc expressè fertur in unam personam, v. g. in Petrum, non est quia restringatur ad Petrum, sed quia præsens creditur esse Petrus: intentio vero contrahens Matrimonium ita fertur in certam personam, v. g. in Mariam, ut ad eam restringatur, & quamcumque aliam excludat, quia tantum intendit contrahere cum illa, & non cum præsenti, quæcumque illa sit; & tunc expressè fertur in Mariam, non tantum quia ipsa creditur esse ea cum qua contrahitur, sed quia cum illa sola intendit contrahere, quia non parum interesse potest cum hac vel illa contrahere.

Suarez. *Aegidius.* Et ob dictam rationem, ut optimè Suarez & Aegidius, præferens verba consecrationis super decem Hostias, credens non esse nisi octo, conferat omnes decem, nisi expressè intentionem restringat ad octo; & quando profert verba consecrationis super duas Hostias, credens unam esse tantum, etiam consecrat duas, nisi expressè restringat intentionem ad unam tantum.

Ad rationem ergo in oppositum constat, intentionem ministri in aliis Sacramentis à Matrimonio, etiam ferri in personam incognitam, etiam circa eam erretur, quia fertur in præsentem quæcumque illa sit.

DIFFICULTAS VIII.

*Vtrum ad valorem Sacramentorum requiri-
sa sit fides & sanctitas in ministro.*

Conueniunt Catholici contra hæreticos, ad valorem Sacramentorum non esse necessariam in ministro fidem, neque sanctitatem. Ita quoad fidem definitur in Concilio Niceno I. canone 19. ut constat ex ipso canone, & ex Innocen-
tio I. epist. 22. cap. 5. & in Confessio[n]i[us] t[er]ti[us]. 8. &
quoad fidem & sanctitatem in Tridentino t[er]ti[us]. 7. can. 4.
can. 4. de Baptismo, in quo est fermo de fide, & Tridentino
can. 12. de Sacramentis in genere, in quo est fermo de
sanctitate; quod Christus meritò sic instituit, quia minister non est nisi instrumentum Dei,
qui est idem respectu ministri peccatoris, etiam infidelis, & iusti fidelis.

Quod si Sacramenta validè sunt ab infidelibus, & ab aliis peccatoribus, ut fieri possunt, etiam erunt fructuosa sanc[ti]pientibus illis, si in sanc[ti]pientibus non sit obex, ut potest non esse; quia ab illo fundamento negabitur fructus Sacra[n]tis va-
lidis, quantumvis factis à dicitis ministris, imo id etiam negabitur contra Tridentinum t[er]ti[us]. 7. can. 6.
de Sacramentis in genere, dum generaliter ait Sacra[n]ta gratiam conferre non ponentibus obiectum.

Sed objiciunt hæretici Primò, Quod nemo dat quod non habet; sed infidelis, imo & fidelis peccator, non habet sanctitatem; ergo nequit illam dare aliis, & consequenter neque conferre validum Sacramentum, quia hoc, quantum est ex se, confert sanctitatem. Respondemus, falsum esse quod nemo dat quod non habet formaliter, quando non dat vt causa vniuoca, ut contingit soli danti calorem, quem non habet formaliter, præterim quando dans non dat immediatè, sed mediatè, ut contingit Medico infirmo danti sanitatem mediā Medicinā; & etiam quando dans non dat vt causa præcipalis, sed vt minister & instrumentum alterius, ut contingit procuratori conferenti dominiū rerum domini cuius est procurator; minister autem Sacramentorum non dat sanctitatem vt causa vniuoca, neque immediatè, sed mediante Sacramento, & non nisi vt minister Dei, ac proinde potest sanctitatem conferre, quamvis eam non habeat formaliter.

Quod si objicias Secundò illud Ioan. 20. Accipite Spiritum sanctum, quorum remissoris peccata, remittuntur eis; ergo minister, qui non habet Spiritum sanctum, qualis est peccator siue fidelis siue infidelis, nequit gratiam remissiunem peccatorum conferre, ac proinde neque validè efficere Sacra[n]ta collatiua illius: Respondemus, dictis verbis Ioan. 20. conferri Sacerdotibus in ipsoq[ue]n ordinatione gratiam iustificantem significatam per Spiritum sanctum, & etiam conterri characterem; ex his autem character sufficit, & necessarius est ad validè remittenda peccata; gratia vero iustificans, per Spiritum sanctum significata, necessaria est non ad validè, sed ad licet remittenda illa.

Quod si Tertiò objicias, In eo qui discredit Eccl[esi]astam efficere Sacramentum gratiam conferens, & id Christum instituisse, non potest esse intentione

Concilium
Nicen[um] I.
Inven. I.
Cone. Co-
stantin[opolitana] t[er]ti[us].

etiam

efficiendi Sacramentum, quamvis intendat efficerre quod Ecclesia facit, & Christus intendit; & in eo qui discredit mysterium Trinitatis, nequit esse intentio baptizandi in nomine illius, vt intendit Ecclesia; ergo saltem fides harum rerum requiritur in ministro ad valorem Sacramenti. Responsum, etiam in eo qui discredit illud prius, posse esse intentionem efficiendi Sacramentum, si, quando adhibet materiam & formam, intendat efficerre quod facit Ecclesia, & quod Christus fieri voluit, quidquid illud sit, si Ecclesia medijs illis aliquid facit, & Christus aliquid fieri voluit: & si qui discredit illud posterius, nempe Trinitatem, verbis formae Baptismi significatam, etiam potest, eo errore interius retento, verba illa nihil mutando proferre intentione faciendo medijs illis quidquid Ecclesia facit, & quidquid Christus fieri voluit, si medijs illis aliquid fieri voluit, quia istae intentiones sufficiunt ad valorem Sacramentorum, & incompossibilis non sunt cum dictis erroribus & dissensibus.

Ex Patribus vero, qui significant Sacraenta ab hereticis collatae potius inquinare suscipientem quam mundare, non nulli id dicunt, quia loquuntur de Sacramentis intentatis fieri a quibusdam hereticis, qui formas Sacramentorum substantialem peruerterebant: & alii id dicunt etiam loquentes de Sacramentis valide factis ab hereticis, quia regulariter nequeunt absque peccato mortali suscipi a ministris hereticis illa conferentibus, vt dicimus Difficultate xxi.

Bellarmino
Vasquez

Nonnnulla alia, quae contra dictam veritatem obiiciuntur, videantur apud Bellarminum lib. i. cap. 26, & apud Vasquez disp. 137.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum in ministro requisita sit sanctitas, ut licite administret Sacraenta.

Supponimus, ministrum requisitum ad validè confiendum Eucharistiam, Pénitentiam, & Extremā Vnctionem, esse Sacerdotem; & ad validè confiendum Confirmationem & Ordinem, esse Episcopum (quamvis etiam simplex Sacerdos possit ex commissione Papæ validè confirmare;) ad valide vero confiendum Sacramentum Matrimonij sufficere laicum baptizatum; & ad validè confiendum Sacramentum Baptismi sufficere laicum, quamvis non baptizatum.

Hoc supposito, conuenient Doctores, ministrum confeaturum, confiendum Sacraenta in statu peccati mortalis, per se ex obiecto peccare mortaliter, nisi per accidens excusetur impossibilitate saltem moraliter iustificandi, quia extrema necessitas suscipientis, ita ad illud celeriter confiendum cogat, vt nequeat saltem moraliter ad gratiam præparari.

Augustinus in primis id esse illicitum & peccatum, satis significat Augustinus lib. 2. Contra epist. Pármiani, c. 10. post medium, dum ait: *Omnia sacramenta, cum ob sint indigne tractantibus, profunt tamen per eos dignè suscipientibus.* Appellat autem indigne tractare Sacraenta, ea in peccato ministrare, & Nicolaus I. in suis Referitis habens 3. Tom. Conciliorū, titul. 11. nu. 5. Gregorius IX. in cap. finali de Temporibus ordinationum, & in cap. finali de Cohabitatione Clericorum. Quod

etiam ratione constat, quia id est prohibitum non Iure aliquo positivo: quia non humano, quia id nullibi prohibetur, etiam si in nuper dictis capitulis Iuris supponatur esse illicitum, neque Iure aliquo positivo diuino voluntate Dei lato, quia de eo nullatenus constat: sed est prohibitum Iure diuino naturali, otto ex natura Sacraenta sum quam ex Dei institutione habent, quia est irreuerentia contra Sacramentum institutum ad sanctificantandam & mundandam conscientiam, effici ab immundo & sordido ministro ad id consecrato.

Quod vero id sit per se & ex suo obiecto peccatum mortale, conflat ex eo, quod effectio Sacramenti est res grauis, & non parui momenti, ac proinde cum facta in statu peccati mortalis sit illicita, erit per se & ex suo obiecto graniter & mortaliter illicita.

Addimus, vt optimè Vasquez disp. 136. & Vasquez Ochagavia q. 19. contra Suarez disp. 16. sect. 4. & Ochag. contra Bonacinam disp. 1. q. 3. puncto 2. quemcumque, quamvis non confeaturum, efficientem Sacramentum in statu peccati mortalis, vt laicum baptizantem in eo statu, quamvis in extrema necessitate, peccare mortaliter, (nisi extrema necessitas suscipientis non relinquit tempus ministro, vt saltem moraliter possit ad iustificationem preparari:) quia quicunque validè efficiens Sacramentum, quamvis laicus, & in extrema necessitate, est minister à Christo deputatus & institutus ad id; & est contra reuerentiam Sacramenti, ipsum effici a ministro instituto ad id in statu peccati mortalis: quod maiores vim habet in Sacerdote peccatore efficiente Sacramentum, quamvis in extrema necessitate, & quamvis non solemniter, quia etiam efficitur a ministro non solum ad id instituto, sed etiam ad id consecrato.

Addidimus, nisi extrema necessitas suscipientis non relinquit tempus ministro, vt saltem moraliter possit ad iustificationem preparari; quia quando sic virget, potest licite in statu peccati mortalis illud efficerre & administrare (in quo Doctores conueniunt) non quia obligatio Religionis cesset ob occursum obligationis misericordiae, quasi hac sit maior, quia vere non est, sed minor; sed quia hac necessitate succurrendi proximo virgente, & existente impossibilitate saltem moraliter iustificationis ministri, nulla sit irreuerentia Sacramento illud in statu peccati mortalis efficiendo & ministrando, quia Sacramentum institutum est in remedium hominum, & tunc non potest homini subueniri, nisi illud in eo statu ministrando.

Observandum est, vt optimè Vasquez, ministrum in statu peccati mortalis distribuente Eucharistiam ante factam, non peccare mortaliter, quia in hac distributione non appetit grauis aliqua irreuerentia contra Eucharistiam, quamvis appareat, & sit in effectione illius: & multo minus erit mortale, in statu peccati mortalis transferri Eucharistiam de loco in locum, & eam eleuando benedicere populum, quia in hoc multo minus appetit irreuerentia grauis: & nulla adhuc leuis in eo, quod quis Eucharistiam lapsam in terram (quamvis sit laicus, non existente Sacerdote) leuet, & in loco decente reponat.

Ita tamen minister Sacramentorum tenetur in statu gratia Sacraenta confidere, vt quamvis

D fit

Vasquez.
sit conscius peccati mortalis non confessi, non tenet confessionem illius ad effectiōē sacramentorum adhuc Eucharistiae præmittere, sed fatis sit, si perfectam contritionem eliciat, vt contra Adrianum & Marfilum aduerunt Vasquez, Suarez & communiter Doctores, quia talis præcepti & obligationis nullum extat sufficiens fundamen-tum: nihilominus Sacerdos celebrans ad id tene-
Suarez.

Addunt Vasquez & Ochagavia, in actione solum Diaconi & Subdiaconi, & in consecratione Ochagavia. Chrismatis, & in benedictione Aquæ, & in effectiōē aliorum sacramentalium in statu peccati factis, non solum non esse malitiam mortalem, sed neque esse veniale, quia id non fit contra præceptum aliquod: quia non est contra posituum aliquod, vt patet, neque contra naturale virtutis religionis, quia in eo nulla appetit irreuerenteria.

In cap. autem illo ultimo de Temporibus ordinacionis, non supponitur, Clericos ob peccata mortalia esse prohibitos in suscep-tis Ordinibus ministrare, sed monendos esse & prohibendos à Superioribus.

• Et ad rationem, negamus id fieri indignè & irreuerenter, quamuis fiat indecenter, vt sentit Vasquez.

Difficulitas X.

Vtrum Diaconus & Subdiaconus, in statu peccati mortalis cantantes solemniter Euangelium & Epistolam, peccent mortaliter.

Medina.
Angelus.
Silvester.
Victoria.

MEdina Cod. de Pœnitentia tract. I. q. 6. Angelus v. Clericus 8. & Silvester v. Clericus 2. §. 8. & Victoria de Sacram. q. 29. partem affirmatiuam tenuit. Quod deduci videtur ex cap. ultimo de Temporibus ordinationum, vbi postquam Gregorius IX. dixit Clericos ob criminis occulta non esse impediendo in suscep-tis Ordinibus ministrare, postquam egerint pœnitentiam, addit: *Quod si non penituerint, monendi sunt, & sub intermissione diuinæ indicij obtemperant, ut in suscep-tis Ordinibus non ministrant.* Et ratione probatur, quia ex una parte id fit indignè & irreuerenter in statu peccati mortalis, & ex altera id est materia grauius sufficiens ad mortale, vt patet in eo, qui suspenitus, aut irregularis id efficit. Et ob eamdem rationem Medina addit, Episcopum in mortali confidemem Christisma, vel benedicentem oleum, vel consecrante, aut benedicentem Ecclesiam, peccare mortaliter, & id generaliter docet de quacumque actione propria Ordinis faci.

Sotus.
Vasquez.
Suarez.
Egidius.
Ochag.
Bonacina.

Sotus vero in 4. dist. I. quest. 5. art. 6. Vasquez disp. 136. cap. 4. Suarez disp. 16. l. c. 3. Egidius q. 64. art. 6. Vasquez, Ochagavia q. 19. & communiter Doctores partem negatiuam tradunt, & meritò, quia id non est contra præceptum aliquod: quia non est contra aliquod posituum, vt patet, nec contra naturale virtutis religionis, quia in concionando in statu peccati, non irrogatur iniuria prædicationi, quia qui in mortali prædicat, non denocat Christum in suis prædicatoribus, vt solo verbo prædicent, & non opere, sed prædicat in eo statu, quia existimat, & verè, nullo iure teneri ad prædicandum in statu gratia; neque irrogatur iniuria Ordini, quia concionari non est actus Ordinis, quamvis ab Ecclesia sit annexum Ordini sacro: alias qui suspenitus ab Ordine prædicaret, fieret irregularis, quod est falsum: & quamvis electus Ordinis, & sacri, non fieret mortalis, vt patet ex dictis Difficultate præcedenti.

Addunt Sotus, Vasquez & Ochagavia, concionari in statu peccati non esse peccatum adhuc veniale, quia id non est contra præceptum aliquod.

Difficulitas XII.

Vtrum licitum sit accipere sacramentum ab eo, quem scio in administratione peccatum.

Supponimus, ministru dupliciter peccare posse sacramentum administrando, uno modo, quia in peccato mortali illud administraret; & altero, quia illud censura aliqua ligatus administraret, quamvis iustificatus sit a peccato ob quod illam incurrit.

Circa

Circa prius, quia pertinet ad Tractatum de Scando, breuiter dicendum est, licetum esse cuicunque petere & recipere Sacramentum à ministro existente in peccato mortali, quamvis minister non sit proprius Pastor petentis, & quamvis paratus non sit Sacramentum conferre, si receptio Sacramenti à dicto improbo ministro futura sit commodior vel vtilior petenti, quam ab altero probo ministro, qui etiam possit administrare. Ita Suarez d. 18. scđt. 2. Agidius q. 64. ar. 6. dub. 2. Bonacina disp. 1. q. 6. punt. 5. Quod nos restringimus, vt verum sit, quando minister administratus est ex malitia in statu peccati mortalis (ex qua regulariter fit in praesenti materia) & non ex ignorantia, neque ex passione, seu infirmitate. Ratio, huius doctrinæ est, quia in casu dicto, petens Sacramentum ab improbo ministro, quamvis eum inducat ad administrandum, tamen non inducit illum ad peccandum, neque illum actiuè scandalizat, quia si ipse minister velit, potest Sacramentum licet administrare: quia si velit, potest iustificari, sed ipse ex se ipso, & non inducitur ad peccandum, peccat, & passiuè scandalizatur. Nemo autem tenetur id quod sibi est vile (quamvis solùm temporaliter) omittere, vt evitetur scandalum passuum alterius, nisi ortum ex ignorantia, vel ex passione, ex quibus in praesenti materia taro oritur: quia non iustificari in casu dicto, regulariter evenit ex malitia ipsius ministri. Quod si minister ex ignorantia aut ex passione administratus est in eo statu peccati, illicitum est ab eo petere & recipere Sacramentum, nisi cessante ignorantia media admonitione, aut aliter, vel cesante passione: excepto quando receptio Sacramenti est sub præcepto, & non est alius minister probus à quo recipi posset, quia non sunt omittenda ea quæ sunt sub præcepto, vt evitetur scandalum passuum adhuc pusillorum, seu ortum ex ignorantia vel ex passione.

Circa posterius, quia pertinet ad Tractatum de Censuris, breuiter dicendum est, à ministro excommunicato, vel denunciato, vel notoriè excommunicato ob percussonem Clerici (qui dicitur minister vitandus, seu non toleratus) non posse fideles recipere Sacramentum, nisi in articulo mortis, & non quodcumque Sacramentum, sed tantum Baptismi & Pœnitentiae, & etiam Eucharistie, quando non potuit suscipi Sacramentum Pœnitentiae, & etiam Sacramentum Extremae Vnctionis, quando non potuit suscipi Sacramentum Pœnitentiae nec Eucharistie, de quo dicimus Tractatu de Excommunicatione Disp. IV. Diffic. II.

Est tamen difficultas, An fideles possint recipere Sacra menta à ministro excommunicato non denunciato, nec notoriè excommunicato ob percussonem Clerici (qui toleratus dicitur, & non vitandus) quam generaliter examinamus eodem Tractatu Disp. I. Diffic. IV.

Circa quam etiam breuiter dicendum est, fideles posse habere à dicto ministro tolerato recipere Sacra menta, quamvis neque sit proprius Pastor, neque sit paratus ad collationem Sacramentorum; quia in Extrau. Ad emitanda scandala, conceditur fidelibus facultas ab Ecclesia communicandi, etiam in administratione & receptione Sacramentorum, cum ministro excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus, etiam eum inducendo & prouocando ad id quod fieri potuit ab Ec-

clesia, cùm ab ea pendeat tota vis excommunicationis, quoad effectum ipsius; ac proinde fideles possunt licet Sacra menta à ministro excommunicato tolerato petere & recipere; & non solùm licet absque peccato contra prohibitionem Ecclesiæ, sed etiam absque peccato cooperationis aliqui peccato ministri: quia etiam ipsi ministro, quamvis non directè intendendo ipsi fauere, sed indirectè, in fauorem fidelium, quatenus his est necessarium, vt libere absque peccato cooperationis possint cum ipso communicare, conceditur licentia, vt possit tractari & communicari à fidelibus, ac si non esset excommunicatus, eo ipso quod fidelibus conceditur licentia, vt cum eo tractent & communicent ac si non esset excommunicatus. Addimus, quatenus his est necessarium, vt libere absque peccato aliquo, etiam cooperationis, possint cum eo communicare, quia aliquando fideles possunt licet ab ipso petere & recipere Sacra menta, quamvis ipse illa illicitè administraret: vt quando minister ex se ipso incipit, & se ingerit administrationi, & etiam quando, antequam necessarium sit administrare, habet in sua manu absolvi ab excommunicatione, & non absolvitur. de quibus ex professo dicimus vbi supra.

DIFFICULTAS XIII.

Qui sint capaces Sacra mentorum; & An ad eorum valorem requiratur consensus in recipiente.

Circa prius Doctores conueniunt, solos homines, & viatores, esse capaces Sacra mentorum, quia ad ipsos solos tamquam ad subiecta susceptiva Sacra mentorum, directa fuit institutio Christi, & pro ipsis solis facta: quod etiam constat ex sensu & vnu Ecclesiæ. Ita tamen soli homines viatores sunt capaces Sacra mentorum, vt non solùm prædestinari, sed etiam reprobri capaces sint; & non solùm iusti, sed etiam peccatores (de quo contra hereticos videndum est Suarez disp. 14. scđt. 1.) quamvis non omnes viatores sint capaces omnium absque delectu, vt in proprijs Tractatis dicitur.

Circa posterius (quod non habet locum in Sacra mento Eucharistie, quia presupponit validè factum independenter a suscipiente, neque in Sacra mento Matrimonij, in quo, quia suscipientes etiam sunt ministri, idem consensu requisitus ad valorem illius in ministris, etiam requiritur in suscipientibus) conueniunt Catholici, in paruulis nullum requiri consensum ad valorem Sacra mentorum quorum pro ea ætate capaces sunt, quia nequeunt naturaliter absque miraculo consentire habere; miraculosus autem consensus, quem in paruulis fingunt heretici, nullum habet fundamentum.

Est tamen difficultas, An ad valorem Sacra mentorum in adultis requiratur consensus seu voluntas suscipendi illa.

Circa difficultatem hanc certum est, quod negari nequit, (vt male negarunt Glossa in can. Solet, Glossa de Consecrat. dist. 4. & Glossa in cap. Maiores, de Baptismo) eum, qui omnino resistit susceptioni Sacra menti, non suscipere validum Sacra mentum, vt exprimit Innocentius III. in cap. Maiores, de Innoc. III. Baptismo: quod Christus meritò ita instituit, quia

indecens erat omnino resistenter initiari sacris Christianis: & ob id sumptio Eucharistia ab omnino resistente non est Sacramentalis, sed materialis (sicut fieret à cane) qua non impletur praecepsum diuinum suscipiendi Eucharistiam.

Punctum ergo difficultatis in eo est, An ad valorem Sacramenti (& idem est de susceptione Sacrauenti ut sit Sacramentalis) requiratur positivus consensus suscipiendi illud in adultis, an in eius sufficiat non resistere.

Caietan. Caietanus q. 68. art. 7. & Ledesma in 4. part. 1. q. 9.

Ledesm. art. 7. docent, ad valorem Sacramenti in adultis non requiri positivum consensum suscipiendi illud, sed sufficere quod non resistere. Quod ex-

Innoc. III. premissi videtur Innocentius III. in d. cap. Maiores, dum ait: *Sacramentalis operatio imprimis characterem, cum obicem voluntatis contraria non inuenit obseruentem,*

Eugen. IV. *Et id non leuiter insinuat Eugenius IV.*

in suo Decreto fidei, dum ait: *Sacramenta tribus perfruiuntur, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona ministri conferentes Sacramentum, cum intentione faciens quod facit Ecclesia.* ergo Sacramentum verè perficitur absque consenti & intentione suscipiendi illud. Et ratione à famili probatur, quia in parvulis non requiritur consensus suscipiendi Sacramentum ad valorem illius, ergo neque in adultis, quia idem est in virtutem Sacramentum.

S. Thom. S. Thomas verò q. 68. art. 7. Scotus in 4. dist. 4.

Scotus. q. 4. Vafq. disp. 138. n. 65. Suarez disp. 14. sect. 2.

Vasquez. Agidius q. 64. art. 8. dub. 5. & communiter Theologici docent, ad valorem Sacramenti in adultis, qui aliquando fuerint domini propria voluntatis, requiri positivum consensum suscipiendi illud. Quod ex-

August. premissi videtur Augustinus lib. 4. de Baptismo c. 24. Et merito, quia ex una parte conuenientissimum est, adultos aliquando dominos propria voluntatis non initiari sacris Christianis absque proprio consensu positivo, quamvis parvuli & amenes, qui numquam fuerunt domini propria voluntatis, validè absque positivo consensu intinerunt: & ex altera parte facile est, & facilè fieri potuit, vt idem materiale Sacramenti ex Christi institutione requiretur, vt sit & fiat signum & causa gratiae in adultis, dictum consensum tamquam conditio nem; & non in parvulis, neque in perpetuo amentibus, cum isti non possint illum habere, & possint illi; ergo credendum est, sic fuisse à Christo in-

situatum. Ex quo constat ad rationem à simili adductam pro Caietano & Ledesma.

Innocentius III. verò in dicto cap. *Maiores*, dum *Inno. III.* ait, quod Sacramentalis operatio imprimis characterem, cum obicem voluntatis contraria non invenit obseruentem, per contrariam intelligit contrariam etiam priuatiū, quæ etiam priuatiū obseruit, ut ex contextu deducitur. Et Eugenius IV. *Eugen. IV.*

quando ait, Sacramenta tribus perfici, materia, & forma, & intentione ministri, tantum loquitur de his quæ sunt generaliter necessaria omnis Sacramentis ad ipsorum valorem & perfectionem, & susceptis a quibuscumque; & ideo nullam fecit mentionem consensus suscipientium, quia iste non est generaliter necessarius, quia necessarius non est ad perfectionem seu valorem Eucharistie, neque ad valorem Sacramentorum, quæ suscipiuntur a parvulis, & a perpetuo amentibus.

Ita tamen in adultis suscipientibus requiritur positivus consensus ad valorem Sacramentorum, ut sufficiat habitualis (id est præteritus non renocatus) ut supponitur in dicto cap. *Maiores*, & satis congruerit, quia suscipiens non se habet ut agens & operans (hunc se habet minister) sed tantum se habet ut patiens, ac proinde non est necessarium consensum esse actualiter, neque virtualiter, ut ex eo tamquam ex efficiente deriuatur, & fiat Sacramentum, sed sufficit quod suscipiens aliquo modo consentiat in susceptionem Sacramenti, ad quod sufficit consensus præteritus nondum reuocatus. Et etiam sufficit consensus ex metu coactus, ut supponitur in dicto cap. *Maiores*, & in Consilio Tolerano IV. can. 55. quia consensus iste est simpliciter voluntarius & liber, quamvis aliquid inuoluntarij habeat admixtum: imò non est necessarius consensus specialis, sed sufficit quilibet etiam generalis, quia qualibet suscipiens dicitur in susceptionem Sacramenti confitire, ut consensus, quo quis Catholicus viens desiderat aliquando vi medijs Ecclesie, vel ea sibi conferri quando ipso indiget: & hunc ad minus presumit Ecclesia in moribundo, quem extreme vngit, quamvis id non petierit.

Præter consensum autem suscipiendi Sacramentum, non est necessarius in suscipiente, quamvis adiutor, actus fidei ad valorem Sacramentorum (in quo etiam Catholici conueniunt) quia dicta necessitas nullo fundamento ostendi potest.

DISPUTATIO V. De ordine & numero Sacramentorum.

DIFFICULTAS I.

Quot sint Sacraenta nouæ legis.

Krör est hæretorum, existimantium Sacraenta nouæ legis pauciora esse quam septem (quamvis ipsi in eorum numero non conueniant) quia numerus iste septenarius Sacramentorum neque ex Scriptura neque ex Patribus constet. Imò addit Kemni ius, si credendum esset Patribus, plura essent assignanda Sacraenta quam septem: quia Ambrofius li-

bro 3. de Sacramentis, cap. 1. & Cyprianus Serm. Cypr. de Ablut. pedum, & Bernardus de Coena Domini-Bernardini, lotionem pedum factam à Christo in nocte Cœna Ioannis 13. appellant Sacramentum: quod verò ex institutione Christi conferat gratiam, significare videtur Christus illis verbis, *Si non lauero te, non habebis partem mecum*, per gratiam videlicet: & eam etiam pro reliquis hominibus in Sacramentum institutam manifeste significare videtur Christus illis verbis, *& vos debetis alter alterum lauare pedes.*

Catholicus tamen conueniunt, Sacraenta nouæ legis esse septem, neque plura, neque pauciora, necepsim

hempe Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Vnctio[n]em, Ordinem, & Matrimonium, quod definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto, & clarius à Tridentino fess. 7. can. 1. de Sacramentis in genere, quorum definitio inmixta est non Scriptura, sed traditioni, etiam si non pauca ex septem Sacramentis ex Scriptura constent, ut dicitur in proprijs Tractatibus.

Pates verò, quamvis nullibi omnia septem Sacramenta simili enumerent, quia huius nulla ipsius necessitas occurrit, tamen omnium eorum (parum mentionem faciunt, vt in proprijs Tractatibus dicimus, & non aliquorū aliorum: quia etiam si aliquando alias alias cérémonias appellent Sacramenta, tamen tunc sumunt Sacramentationi significacione pro quo quis signo rei sacra, non pro signo sanctificante ex opere operato. Nonnulli verò Patres, qui lotioni pedum à Christo facta, & quasi pro nobis institute, attribuunt remissionē peccatorum, non id ei attribuant tamquam causā ex opere operato, sed tamquam bono operi charitatis, & insignis humilitatis, quod verè extinguit reatum peccatorum relictum post remissionem culpatum, imò hanc imperat, quamvis non infallibiliter.

Christus verò Ioan. 13. illis verbis, *Si non lauorete, non habebis partem mecum*, non est minatus Petro exclusionem à gratia neque à Regno calorum, sed à Cœna, tam communī seu visuali, ad quam nullus solebat recubere, nisi lotis pedibus, quam à corpore & Sanguine suo, quia in ea Cœna consecratur erat, quamvis tunc Petrus hoc posterius non intellexerit vñq; ad tempus consecrationis. Neque illis verbis, *Et vos debetis, &c.* instituit lotionem pedum pro posteriori in sanctificationem ex opere operato, sed illis tantum propositum nobis exemplum imitandi suam humilitatem & charitatem.

Nonnulla verò, quæ hæretici obiectu[n]t ad probandum Sacramenta pauciora esse quam septem, defumpta sunt ab auctoritate negativa, quæ solent esse parui momenti. Tamen videri possunt apud Bellarminus lib. 2. de Sacramentis cap. 27.

Observandum tamen est, quod, quamvis definitum sit esse tantum septem Sacramenta, non est tamen definitum quodlibet ex illis esse unum secundum speciem infinitam, ita vt sub se non contineat plures species, quod est sub controversia apud Theologos de Sacramento Ordinis, & de Sacramento Eucharistiae.

De numero Sacramentorum veterum non constat, quia quamvis omnia in Scriptura exprimantur, non tam sub nomine Sacramenti: sunt tamen innuera, vt aduerterit Episcopus Oxomensis 3. par. q. 6. num. 9. quia erant varia Sacrificiorum genera, & varia purifications, & eius Agni palatalis, & panes propositionis, & vñctiones sacerdotales, ob quod Augustinus lib. 19. contra Faustum, cap. 11. merito dixit, Sacramenta nostra esse numero pauciora veteribus, etiā virtute maiora.

DIFFICULTAS II.

Quem ordinem habeant inter se Sacramenta nouæ legis.

Sacramenta nouæ legis à Theologis hoc ordine numerantur: Baptismus, Confirmatio, Eu-

charistia, Pœnitentia, Extrema Vnctio, Ordo, & Matrimonium; & eodem ordine recensentur ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & à Tridentino fess. 7. can. 1. de Sacramentis in genere. Ordo autem iste non desumitur ex causalitate, imò neque ex perfectione (nisi inter Ordinem & Matrimonium) neque ex tempore, sed ex habitudine ad diuersos fines vita spiritualis, ad quos ordinantur.

Et quia in vita spirituali priorem locum obtinet quæ sunt ad sc̄e, quam quæ sunt ad alterum, idèo prius enumerantur quinque Sacramenta, quæ sunt ad singulas personas, quam Ordo & Matrimonium, quæ ordinantur ad Rem publicam Christianam: & inter quinque illa Sacramenta primum locum obtinet Baptismus, quia est spiritualis regeneratione, secundum obtinet Confirmatio, quia est completio & perfectio Baptismi, qua homo regeneratus munitur, robatur, & crescit; tertium obtinet Eucharistia, quia est nutritio, qua vita spiritualis conseruat, & quia per Eucharistiam etiam potest nutriti & conferuari vita spiritualis per Baptismum communicata, absque eo quod presupponatur necessariò completa & roborata per Confirmationem, idèo Eucharistia potest etiam ante Confirmationem enumerari, vt numerata fuit à Dionysio de Ecclesiastica Hierarchia, agente prius de Eucharistia cap. 3. & postea ca. 4. agens de Confirmatione: & post tria dieta Sacramenta quartum locum obtinet Pœnitentia, & non anteriorem, quia tantum est vulis aut necessaria per accidens, lapidis videlicet in mortale ad illius remissionem; & post Pœnitentiam quintum locum obtinet Extrema Vnctio, quia est consummativa pœnitentia, cum ordinetur ad auferendas reliquias quæ ex peccatis iam remissis remanent; & inter Sacramenta, quæ ad alterum ordinantur, priorem locum obtinet Ordo, quia magis habet de spiritualitate ad quam Sacramenta ordinantur.

De ordine vero perfectionis inter Sacramenta nouæ legis, ex Tridentino fess. 7. can. 3. de Sacramentis in genere constat contra Lutesum, non omnia esse æqualia (quo non significatur omnia esse inæqualia) & fess. 13. can. 3. constat, Sacramentum Eucharistiae esse omnium præstantissimum, quia re ipsa continet Christum auctorem gratiarum, ex quo etiam habet quod copiosiorem gratiam conferat quam reliqua. Quod autem Sacramentum inter reliqua maiorem gratiam æqualiter dispositis conferat, incertum est: quomodo vero Sacramenta, quoad alias rationes se inuicem excedant, ostendit Bellarminus lib. 2. cap. 28. etiam si Sacramentum Eucharistiae ob rationem dictam sit & absolute dicatur omnium præstantissimum.

De ordine vero temporis quoad susceptionem Sacramentorum, certum est, Baptismum ira necessariò ex Christi institutione præsupponi omnibus alijs, & esse ianuam ad illa, vt nullum aliud validè suscipiat à non baptizatis: inter reliqua vero per se loquenda non est necessaria dicta præsuppositio, etiam si per accidens ex præsuppositione peccati mortalis, Sacramentum Pœnitentie necessitate precepti præsupponatur ad Eucharistiam, non ad reliqua adhuc viuorum.